Rannsakningar om antikviteterna. 3. Öster- ...

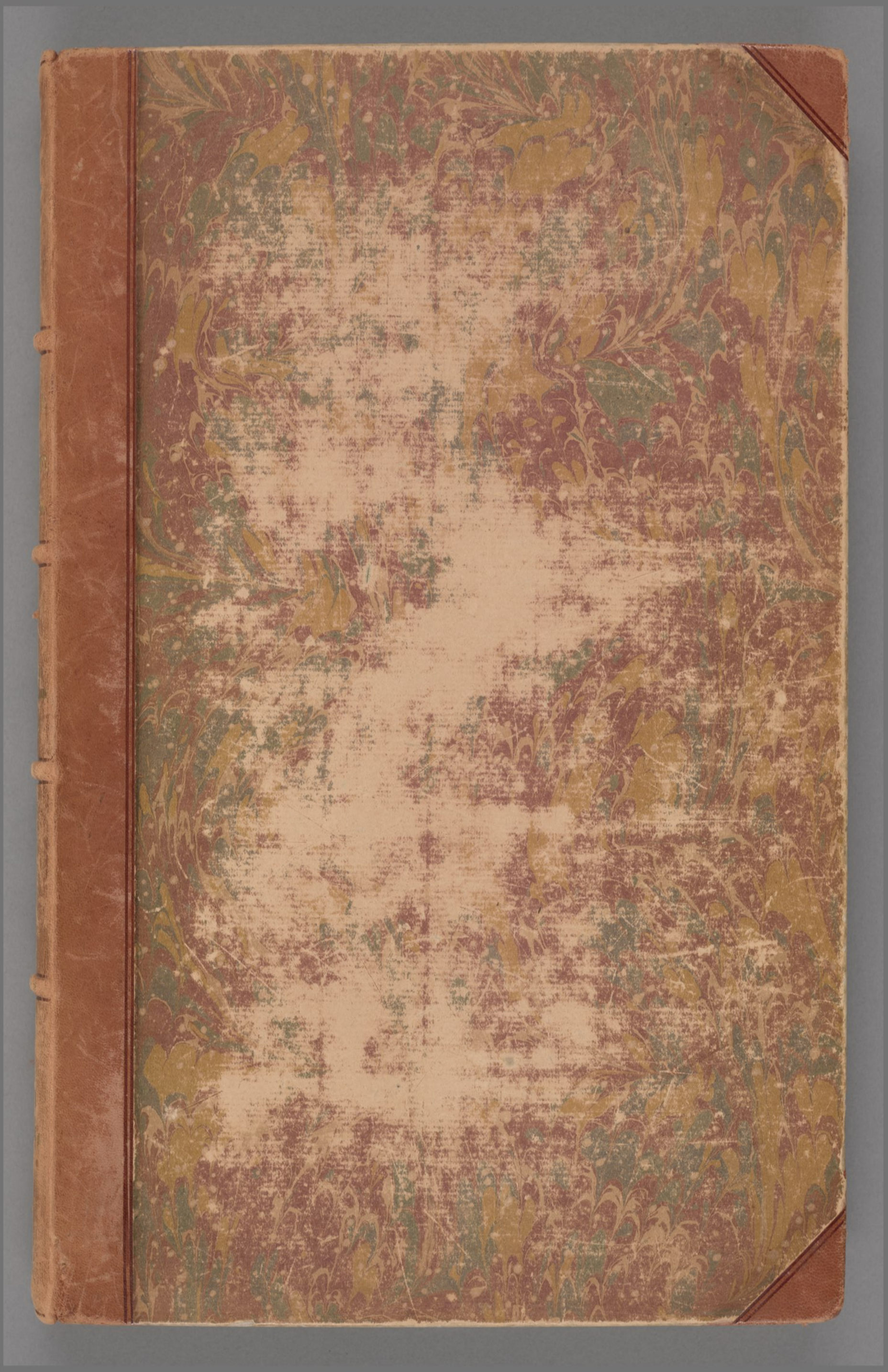

Handskrift // HS / Fl 9:3

Digitaliserad år 2023

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Rannsakningar om antikviteterna. 3. Öster- ...

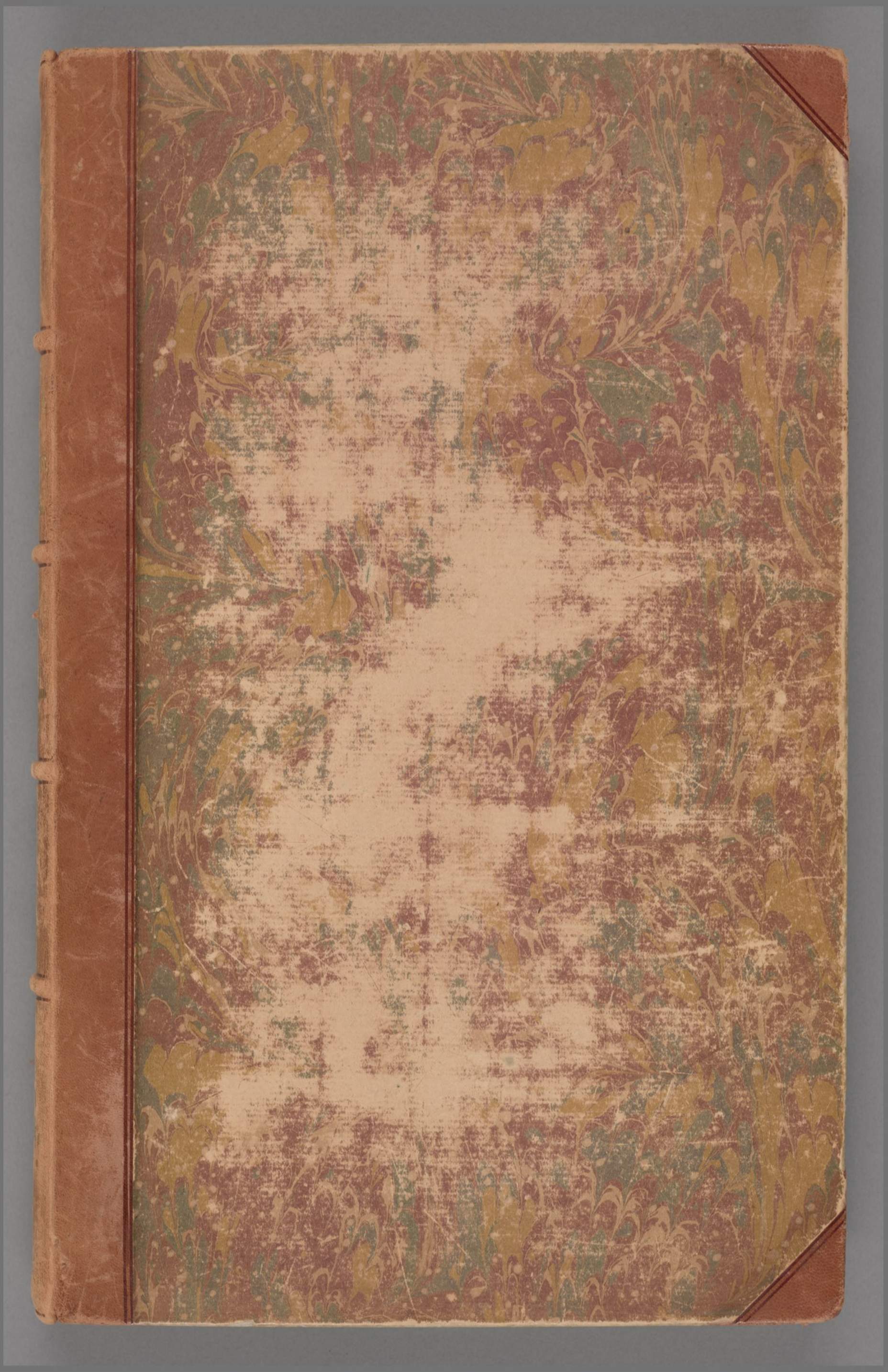

Handskrift // HS / Fl 9:3

Digitaliserad år 2023

National Library of Sweden

Bärkind. [Björkekind]
Åthwedh.
Öster Tolstad.
Normlösa.
Askaby.
Weeta.
Wijby.
Mölby.
Söderby.
Roglösa.
Åby.
Tolstad.
Svanshals.
Svindstad.
Askeby.
Södervi .
Djursdala.
Ekbyborna.
Fornåsa.
Qvillinge.
Norrköping.
Gamlebyn.
Börkeberg.
ÖsterHusby.

För Vestergötlands vidkommande finnes en från gammal tid härstammande förteckning, hvilken finnes inbunden vid början af delen Vestergötland.

GOTLAND.

Burs
Othem.
Bro.
Fole.
Vestkinde.
Balingbo.
Ekeby.
Sanda.
Folinge.
Kräklingbo.
Hejde.
När.
Loo.
Öja.
Hamra.
Hangvar.
Hall.
Hejnum.

Östergötland.

Kiärkinds Häradt

Åå.

Monumenta Antiqvitatum in Eccla Åå

1 Runestenar

a. Een i Klockstaple fundamentet medh myckit mörka bookståfwer å en sijda kringskrefwin.

b. Een uthi Södra kijrkiodörren medh några fåå bookståfwer och itt korss mitt uthi.

c. En Hall emellan Kuddby och Åå sochn, och dessa gärdz ägor skillia i Åå ~~sochn~~ och Westerstads och Skärtuna i Kuddby sochn, nedan för Westerstads giärde några stegs ifrån Stoore Stegebergs landswägen belägen, medh 3 raader beskrifen å den ena sijdan.

2 Jordkullar

a. Uthi Siöwalla ~~öfwer~~ Stoor gårdz hage nederbrandz hagen b:dt finnes ~~mongo~~ små jordkullar.

b. Uthi Mattelinberga gärde emellan s. Linnerga.

c. Uthi Matte Linnerberga gärde westande till Skambyn en stoor kulle.

d. Uthi prästegårdz gärde östan för gården 3. små kullar.

dock uthan någon sägn och relation,

3. Källor

Een wijd kijrkian östan till wijdberget S. Botheijdz källa b:dt hwaraff fordom brukat offrande för ögnesiuka uthi denna källa, så wäll som dess watten taget till dess Medicin.

L. Jh. Wangelius
V. D. minister Åå.

~~iiAA~~

Åthwedh.

Uthi Åthwedz Kyrckio och dess försambling finnes inge Antiqviteter som aff synnerligit wärde wara kunna, undantagandes förden Åthwedz bergz afcopierade Privilegier, Bergzgrufwornas namper, een kallas Kopparegrufwan, then är durch- och i grund bruthen, hwilken Hertigh Johan lät i umminnelse tid med stoor omkostnat watnet uthöösa, och fans där intz uthan några Spaluer emellan bärget, dugeligh: Den andra kallas Blandgrufwan, hwilken för många åhr är och igen fallen, och är der fuller Ertz, såsom och i några andra Bergh finnes, hwarwäll ther det så försöktes. Elliest är een gammal Steenmur i form som een Capell bygdt: hwadh then warit och hwilken är ingen nu som förwisso weet, uthan aff een gissning säyes Kyrckian skulle ther först wara begynt, och sedan translat till det ställe der hon nu står.

Åthwedh d. 29 July
Ao. 1667.

Laurentius Georgij
Past: in Åthwedh

Wij Göstaff med Gudz nåde, Uthwald Sweriges och Göthe Konunger, giörom allom witterligit, att wij af synnerligh gunst och nåde, hafwa tagit anammat och undfångit, och nu med detta wårt öpna breff, tagom, anammom och undfångom wåra och Rijkzens, älskelige Kronan och undersåtare Bergzfolkedom och alla Bergzman på Åthweda Bergh, med hustrur, Barn, hion, tiänarefolke, Bruuk, Godz, tydor och alt annat, hwad them med rätta tillhörer, uthi wårt hägn frijd, wärn, försvar och beskerm, besynnerligen att hägna, fredha, förswara, beskärma för orätta, och fördagtinga till rätta. Thesslikes hafwer wij och tillåtit, samtyckt och stadfäst, och med samma wårt detta öpna breff, tillåta, samtyckia och stadfäste, alla the Privilegia och frijheter som högborne Förste Konungh Carl att ferre framledne Sweriges fullmechtige Konungar och Förständare them mildeligen och nådeligen gifwit haf-, i allo theras puncter och Artiklar, wid fulla macht att bliffwa; Thy alla må förbiudandes alla them the helst äre eller wara kunna, som för wår skull wilia och skola giöra, och late för benämde Bergzmän på Personer godz eller Privilegia och frijheter som för:de står, att hindra, lata hindra lathe

må

wåldh, gwäldh, eforrätta eller i någon måtto förfång at giöra, wed wår strängia hämbd, plicht och wrede. Gifwit och skriffwit i [illegible] Sochn Die Scholasticæ Virginis. Aᵒ: M.D.XXIIII nostro sub secreto.

C L.S.

Wij Carl medh Gudz nådhe Sweriges, Norgies och Göthe konungs, görum witterligit, at för troskap och williga tiänste, som wåra elskelige Kopparbärgzmän, uppå Åthwida Bärg i Åthwidh Sochn, oss och wårt Rijke Swerige här till giordt haffwa, och än här effter troligha göra skole, oss och effterkommande Konungar i Swerige. Då och uppå thet at wårt förᵈᵗ Bärgh, må thes yttermehra och bätter bliffwa beståndeligit och brukat till wårt och wåra Rijkes gagn och bästa; Tå unne och låthe wij the förskreffne wåra bärgzmän uppå förᵈᵉ Åthwidh Bärgh desse effterskreffne Privilegia, frijheeter och rätt, at haffwa och nyte så länge som wår nåd tillsäger. Först tå unne wij them alla wägha och stijgha, som upp och uth, till och ifrå thet samma Bärgh liggia, frij och frälst at fara ther som theras hyder äro, eller the theras hyder haffwa, och dijt som the effter theras bärgningh fara skole, doch så at the ingo skadeligh skada giöra, uppå theras åkrom eller engiom, eller ingen olagha wägha giöra.

Item unne wij och them, at the måge kiöpslagha med kiöpmän och bönder innan och uthan kiöpstäder, och hwar them täckes, och medh hwem the willia, frij och ohindrat till theras egen kost, täring och behoff. Och unne wij them alla wåra Strömmar och watn som till theras hyder tienlige äro, och bruka och haffwa till theras nytto och gagn. Item unne wij them, at the sigh fiskewatn måge haffwa uthi wår fiskewatn som ther wid Bärget liggia till theras nytt behoff. Och willfångla och willdiur och Kräär at jagha till theras nytt behoff.

Item unne wij och, at hwilke wåra borgare och Bönder som till förnembde wåra Bärgzmän uppå Bärget fara willia, och ther uppå theras hyder med them kiöpslagha, the skola frijt kiöpa och sälia, medh them ther på Bärget, och hwadh the ther kiöpa eller byta, eller ther ifrån föra, frijt ohindradt mågen doch föra hwart them lyster.

Item unne wij och the förskreffne wåra Bärgzmän, at the måge sielffwe kiesa sigh een aff them till Fougde, hwilken som the willia, och then som them tyckes at oss och them nyttigh och beståndelig är; Och när the then samma Fougden sielffwe kiest haffwa, som förr rört är, at the honom tå till oss sände, thet wij honom

stadfäste

Wÿfolkahäradt.
Öster Tolstad.

J Tolstadh och Öÿa Sochnar äre inga gamble Monumenter tillfinnandes, uthan straxt östan ifrån Tolstadh Kyrkio, är een steenhop kallat opå Prästegårdz åker, och ther många Ätte:högar och stora Bautastenar uprester, icke medh någer Runa eller annor skrifft utsatte. Doch som det sigz för läther, att der fordom hafwer warit een By. Man elliest finnes icke något, hwarken i kyrkiorna eller på Kyrkiogårdarna, ey heller i Församblingen som uthwijsar ~~wh~~ der g. Monumenter.

Att så i sanningh, mitt namen under:

Ericus Laurentij
Tolstadiensium Past:

~~Normlösa.~~ Uthi Normalösa och Herberga Församblingar, ~~[illegible]~~ m Mra man inga synnerlige Monumenter wara ~~äre~~ finne, allenast ett Breff på pergament skrifwit, är funnit i Prästegården, hwilket så långt, antecknat hafwer kunnat läsas, är uthcopierat som följer.

Nos Andreas Dei Gratia et Apostolicæ ſedis gratiâ Epiſcopus Gardenſis, in Pontificalibus Vicarius Generalis Lincopenſis, notificamus omnibus et ſingulis Chriſticolis, quod ſub Anno Dni MCDLXVI in Profesto Gregorij Georgy in Eccla Sti Nicolai Härbärga conſtituti conſecravim9 Tabulam in ſummo altari, cum pixide ac altari Sti Nicolai, in honorem Sanctorum videlicet Nicolai, Jacobi Apostoli, Olavi Regis et martyris, Brigittæq ſponſæ Chriſti, cum majori campanâ. Et ut prædicta Eccleſia Lincopenſis Diœceſis, congruis honoribus frequentetur, et â Chriſti fidelibus jugiter veneretur, omnibus et ſingulis verè pœnitentibus contritis et confeſſis, qui ad eandem Ecclam ſolennitatib9, in feſtis præcipuis

~~vid~~ vth

6

vidz Nativitatis Christi, Circumcisionis, Epiphaniæ, Palmarum, cænæ, Parasceves, Paschæ, Ascensionis Dni, Pentecostes, Trinitatis, corporis processionis, nec non singulis solennibus b[ea]tæ s: (Aut benedictæ :) Mariæ Virginis, Sanctorum Johannis Baptistæ Petri et Pauli ac omnium Apostolorum, et Evangelistarum et specialiter in festo Patronorum Altaris

S.ti Nicolaj sigdervix vidz S.ti Nicolaj Episcopi, Jacobi Apostoli, Olavi Regis et martyris et

S.tæ Brigittæ sponsæ Christi, in utroqz festo Inventionis vidz et Exaltationis Sanctæ crucis, Laurentij, Erici, Henrici, Eschilli, Botvidi, Stephani Martyrum, Martini, Sigfridi confessorum, Gregorij, Augustini, Hieronymi, Ambrosij Doctorum, Michaëlis Archangeli, Mariæ, Magdalenæ, Annæ Martyrum, Mariæ, Chatarinæ, Dorotheæ, Barbaræ, Margaretæ, Gertrudis, undecim millium virginum, omnium Sanctorum die commemoratorum aliorum, nec-non Anniversaria ipsius Ecclæ dedicaonis die, causa devotionis seu Orationis et peregrinationis accesserint, missas, prædicaones, et alia divina ibidem audierint, cæmiterium ibidem pro defunctis orando circumierint, infirmos quando Sacramenta recipiunt, devote visitaverint, et ipsa Sacramenta secuti fuerint, et q Summo Altari cum Tabula ter Pater noster et Ave Maria legendo humiliter inclinaverint, nec-non Altari S.ti Nicolai. Et qui ad fabricam vel armamenta ipsius Ecclæ seu Altarium aliquid boni donaverint. Eis etm q pro pace et tranquillo statu regni Deum pie exoraverint, nec non illis q sub pulsu campanæ, consecratæ de mane etc. hora vesperorum flexis genibus, Dominicam Orationem ter devote dixerint, et qcunqz hora eam audierint et Deum pie exoraverint. Quotiens præmissa vel aliquid præmissorum synsero affectu fecerint, totiens de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli autoritate confisi, singulis diebus pdictis annuatem xinta dies indulgentias de injunctis eis poenis, in Dno misericorditer elargimur. Datum loco die et Anno præscripto, in cujus rei Testimonium sigillum nostrum, oblongum præsentibus est appensum.

Pergamentet är noget sönder, och sigillet är intz dile att finna.

David Emundi
Corylander

stadhfäste på wåra wägnar om oss tycker henom ther till nyttigh wara. Och ther som the så fougde wara skall, att han wara oss och Rijket ther uthi troo och hulth som een dandeman bör sin herra troo och huld wara. Och att the skola ingen annan höfwidzman öfwer sigh hafwa, uthan oss, och den samma wåre fougde, som the så wällia och wij them stadhfäste.

Item, Wij wele och ey tillstädia att någer skall bruka för:de Ähreda Burgh med förskrefna wåra Burgmän, uthan han will hålla gästningh och gången, och giöra all then rättigheet med them som theras Burglagh uthwijsar. Item willie wij att alla the som förskrefna wårt Burgh Ähreda Burgh sökia, the skola ther fälige wara, för alla the saker the giort hafwa, som the medh ähra och rätta kunna förswara. Och där nu tage wij alla denna förörd wåra Burgmän, och hiradh theras, särdeles hirad sigh, så och alla theras tienare och ährewardzfolck, med alt thet som theras hionom tillhörer, i wåra Konunglige hägn och beskärmelse tillrädha. Och förbiuder wij alla, och synnerlige wår fougde och Embetzmän förörda wåra Burgmän, eller någon att theras tiänare eller hionom, möda, hindra, qwälia eller i någerhanda måtto orätt att giöra, emot denna förskrefna wårt Bref som the giöra willia, thet oss lijst är, och undfly wåra Konunglige wrede och hämbdh. Datum in Oppido nro Söderköpingh in Profesto S. Scholasticæ Virginis, Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo Quagesimo octavo, sub secreto nostro præsentibus appensis.

(L.S.)

Jagh Sten Sture i Ekesiö, Riddare, Swerigis Rijkis förståndare etc. Giör allom witterligit, att iagh af synnerliga gunst och godwillia hafwer tagit, ~~och~~ anammat och undfångit, och will med thenna mitt ~~wårt~~ opna breef, taga, anamma, och undfå, min och Rijkzens ährlige tienare och undersåter Burgzfougden och alla Burgmän på Ähreda Burgh, medh theras hustrur, Barn, hion, ingefolch, gårdar, Boo, och Hydder, och alt annat theras them med rätta tillhöra, uthi min och Rijkzens hägn, frida, förswara, beskärma och fördäghtinga till rätta. Therföre hafwer iagh och tillåtit samtyckt och stadhfäst, och med samma thetta mitt breef, tillåter samtycker och stadhfäster alla the Privilegia och frijheter, som Högh herr

herren Förste Konungh Carl, och flere framledne Sweriges fullme-
Konungar och Förständare, them nådeligha och mildelige gifwit hafwa
i alla theras punctar och Articler, wid fulla macht, at bliffwa i alla
måtto; Förbiudandes alla, ehwo the helst äre eller wara kunne
som för mine och Rijkzens skull wela och skola, giöra och låtha
för:ne Borgmän på Persönne, Moth eller Priwilegia och frijheter som
för:de stå, at hindra, hindra låtha, möda, qwälia, öfwerwåldha, eller
i någrahanda måtto förfångh at giöra, wardt min och Rijkzens stränge
hämd, plicht och wrede. Skrifwit och gifwit i Westerås then
Söndagen näst för Heyligha Korsdagh, under mitt insegle, Anno Dni
Effter Gudz Bördh, Tusende, femhundrade på det trädiende.

(L.S.)

Att denne Copier lyda effter sielfwa Originalen
attesterar

Athirendh d:n 29 July A:o 1667.

Laurentius Georgij
Past: in Athirendh
Mpria

Första delen af skrifvelsen borta. 9
Börjar se s. 25.
Nej

VII. På Kyrkiogården widh ingången för Chordören, finnes man een afhuggen Kalksteens hälle, kringh om hwilken runder, står ristat medh Runeskrifft men med sådanne Abbreviationib(us), att man tee egentelighet förstånd gerna icke kan komma. Midt på den steenen kan Sparrarnes Wapn agnosceras. Om hwilken kyrkiosteen, gamble Hoffmästarinnan på Herresäter, Sal. Fru Brijta Oxenstierna per Majorum traditiones giorde denne relation, att undertills skulle ligga begrafwen een fordom tapper Krigz Hielte Johan Sparre benämd, hwilken uthi sin ifrigste Action uthi een feidh, emoot fienden, blef oförmodel. till dödz sargad, hwaraf läkarena äre sedan genom anfäktelige, att defuncti superstitibus till Klostret giorde donaria, uthi dess Klosterkyrkia worden Transporterat och begrafwen. Hans lijkkista är till ett indicium fortitudinis bellicæ worden öfwerdragen och beklädd med huden af hans Lijfhäst, på hwilken han måste quittera lifwet, lappar af bem. hästehud äro [illegible] synte, wahrandes förmultnade, när man [illegible] öfwer hennes hafwer grafft uppkastat.

VIII. Finnes i bem. kyrkia under i Wapnhuset reserverat à Majorib(us) een öfwer käffte, af een owanligen stort Animali aqvatili, hwars tänder 12 på hwar sijda; tänderna hafwa warit så tiocka som stora karlfingrar. Munnen fram uthspitzigh och smal, om hwilket åthskillige conjecturer att [illegible] och [illegible] hafwer giorde och deponerade äro, tamen adhuc sub judice lis, somblige hafwa sagdt det wara käffte af een hwal; Men såsom hwalen finnes att [illegible] och [illegible], och denne att een [illegible], synes icke det kunna approberas. Andra [illegible] som denne käfften hafwa beskrifwit, förmehna det hafwa warit een hafzwerk, den der tillika medh Historicis Naalib(us) tillmäta 22 alnar längd, och hwilk öfwer [illegible] (si credere fas est.) hwars Qvantiteet skall wara i mera; [illegible] farligh att anfalla, [illegible] när han stoppat uthi dess starckaste Cours anfaller, sigh om det slunger och retarderar.

IX. Uthe om Kyrckian och på fältet, strax öster för kyrkian, wid een wäg och rinnande bäck, fins bredewidh wägen een manshög steen, ristat med runeskrifft omkullfallen, hwars bokstäfwer äro Vetustate et freqventi pedum calcatione, halft oblitererade och förnötte. Men där straxt bredh begynner een widlyfftig och stoor backe, där man kan under törnbuskarna uppspana och igen finna Runeskriffter, många små grafkumbler

med

C.

med gråstenar kringsatte, och andre märckelige Ättehögar, med stenar i fordom tijdh uthsturne. Och som man kan märckia så äro dhe Tumuli Ethnicorum Elaborerade pro Qualitate et Conditione Personæ vel altiores vel humiliores, Och finnes och sådanne Sepulchra Familiaria vel Hæreditaria gemeenligast; högt belägne, twifwels uthan under deras Afgudz gårdar i fordom tijds belägne, Eller uthmed Allmänne wägar, att Transiens Viator skall blifwa dher aff om sin Dödeligheet påmint. Uthi bem.te backa, där man förmenar skall wara een Ättegrift, finnes een platz aff 10 alnar i längden, och 6 i bredden halfwbreddat och uthsatt med store Terminal Stenar, icke olijkt een stenfoot under itt huus, Och inne uthi denna platz, är hål med gråsten uppsatt, twifwels uthan hafwa defuncti superstites haft den barnsliga inbildning, där med skola hindra Mortuorum æditus, att deras Manes icke skulle hoos dem referandem oberrera, och dem sådan spectra inquietera.

X Wästan om Kyrckian och ~~ijnan~~ i nän By bem.te Dubby, uthi dess åkergärde, synes een rijtan kulle, uthi hwilken beskickes 9 månghöga stenar upprätte ad circulum alla positi, Och inne uthi dess centro lijka som een steensatt kälder eller brun där som Cineres och Urna Sepulchralis signatis twifwels uthan äro reconderade och förwarde. Och widh een annan By bem.te Östersta nära om Kyrckian finnes man på tree Ställen uthi bem.te Byes åkergärde, hwart wid hwar andra sådanne upprätte stenar, Doch något smärre där som i den eene omkretzen räknas 7. stenar, i dett andra 8. i den 3die 11 Och många fleere Ethnicorum Sepulchralia signa skådas ther, Et ita nostrum regni quod olim variorum Errorum, superstitionis et idolotatriæ fuerat receptaculum, nunc veræ et Orthodoxæ religionis deo propitio et clementer favente, sedum factum est hospitium, et ut tale ad seculi consummationem liberum et incorruptum permaneat à Deo precor et opto unice.

De Vykeby scribt
d. 16. July. A:o 1667.

Abrahamus Ascanius
ibid V. P.

Wirta Ransakningh uppå Antiqviteterna som finnas i Wertha Sochn.

Anno 1667 d. 13 Julij.

1. Norr om Wedelööfa By, finnes först widh stoora wägen 2 Stenar med Runske bokstäfwer, och såsom delinierade Wagn uppå, sedan finnes där många uthstickade Runnstenar, den ena hoos den andra åsen uthåth, såsom ofördelte åkerhagar uthi een Kyrckiogårdh.

2 Söder om Wedelööfa By, finnes 12 Stenar uthi een Kretz uppsatte, och 12 andra Stenar ther omkringh strechte och uppsatte, een stenge kast ther ifrån 13 Stenar uthi een Kretz.

3 Wäster ifrån Tingekall, hwar hwilken sägies warit Tingstelle aff ålder dera Tingstadt, finnes och 12 Stenar uthi een Kretz.

Wyby Sochn.

Emellan åhskildnaden emellan Wijbolka och Walckeboshäraden, wid Ålrbäcks land, lyktes in uppå Östra Skoghs sijd befinnes twänne Stenar uppreste medh gamble bandtecken, medh bokstäfwer, och neder uppå then wäste Stenen i tjmalsbergh, såsom ett par pistoler.

2 Lykt där ifrån Sörkullt, Synes och några stenar, såsom och runnestenar och bredewijdh dedde några grooper, munnande såsom hade det skulle warit Begrafster.

3. Norr ifrån den Stenar som stå widh gamble Landzwägen ~~[illegible]~~ finnes och een Sten med Runske bokstäfwer, och ther bredewijd ifrån Kåraryd By öster uth och Wyby Sochn, een stoor Stenhögh, såsom skulle thet hafwa warit ett Stenhuus.

4. Een sten finnes och uthi Wyby Östragårde, som är lijkt som bokstäfwer uppå den ena sydan.

Dessa besichtade ofwanbe:te Antiqviteter

Joannes Stenonis
Wethensium Wybyensium Pastor.
Ericus Rymonis
Lars Jönßon i Hall
Måns Pedersen i N. Lingste.

Måns Pedersen i Ålkerg
Carl Carlßon i Skertby
Simon Nilßon ibid.
Jacob i Wintzberg.

12

AA

Thesse Antiqviteter finnas i Mölby Sochn,

Mölby

1. Wäster ifrån Norre bärga by, wed Wessters land, synes i ängen een Menniskes källare, med Skiärr hängen och samme platz är kringlagd med een brandh walle, och nedanföre synes som där hade warit een stor fiskedam, ther sägs hafwa warit een Koningzgård, och skulle hafwa het Kongz Bärga

2. Norr ifrån Östre Elgzbösa wed Skeeladet, synes på bremme Sköllan åthskillige Jordhögar trinde med stenar kringlagde, och på hwart ställe 9 mäck höga stenar uthe omkringh ståndandes.

3. Wäster ifrån Kålstad Byy, ligger ett högt och wijdt Bärgh, som fordom hafwer på kullen warit kringsatt, och uppå är där een wijd stä på een ander sijdenna är lagd een stoor Stenmuur. och Jord uppå och kallas dät münnebärghet.

Söreby.

I Söreby Sochn.

1. I kyrckedörren ligger een stoor ritat grafsteen.

2. Wäster ifrån Hädelö finnas noch någre lagt åthskillige rundelar med stenn kringlagde och 9 stora stenar uthen omkringh stå

3. Ibland bergett ther ifrån uthi een hage finnas sijkte stenar och een stoor stenhögh thär ther synas wara sammanförd till hop

4. Mitt på gärdet står uthi een stoor steen.

5. Sammaledes wid Byn ligga kullfalna någre stora stenar, och ibland them, een, som Runske Bookstäfwer stå uppå

1R

6. Wäster ifrån Söreby, synes någre stenlagde Rundelar och 7 store stenar ther uthan omståndandhe.

Thetta är migh underwist aff Olof i Norrbärgha, Niels Ingewaldsson i Öster Elgzbörsa, Siwän Jöpsson i Kålstadh. Lars Nielsson i Söreby, Peder Nielsson i Lindby, Bängt Olufsson i Herkelöö.

Jacobus Pelecanus
Pastor in Mölby

E

Östergiöthland.

Förtekning på the antiqviteter, som wid Roggslöst och wäfwersunna i Daalz häradt och Östergötland, äro tie finna.

Först uthi kyrckian under manfolckz bänckiarna ligger een steen med efftherskrefne figurer.

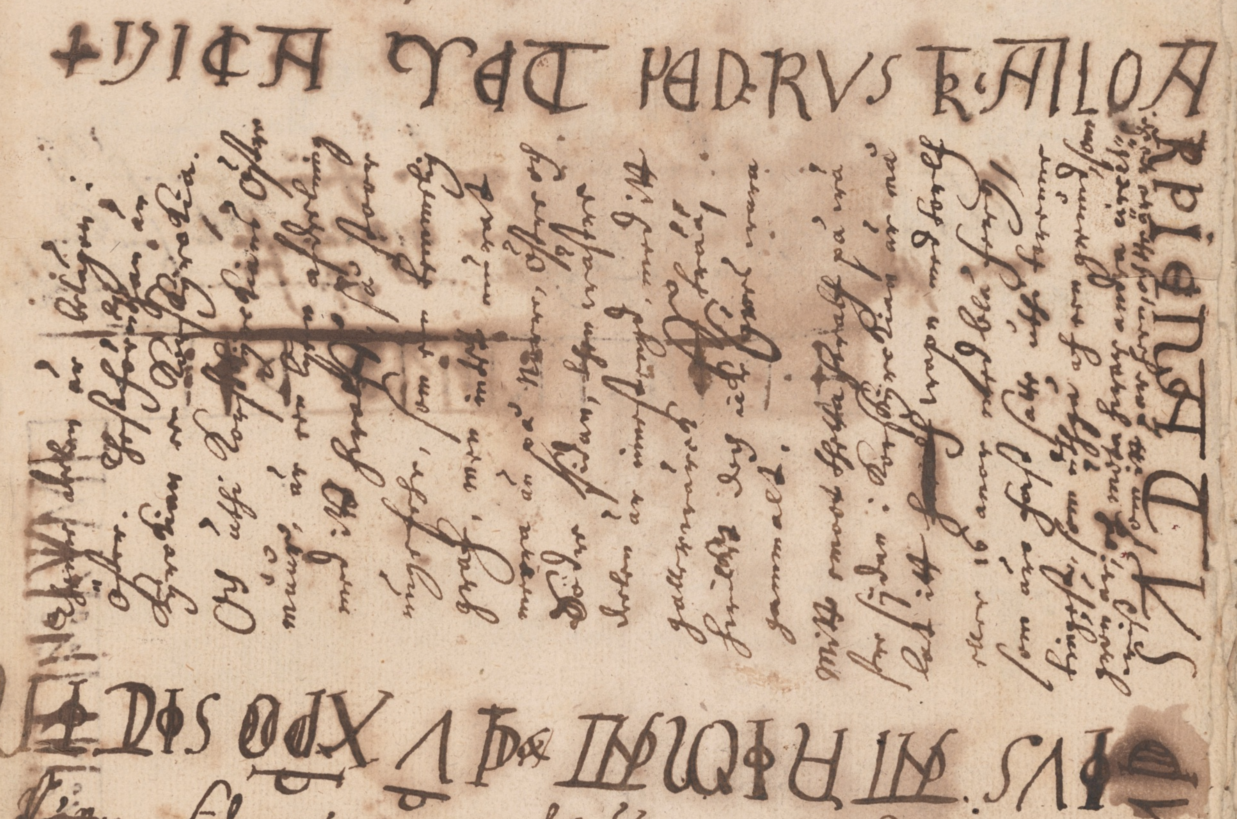

Östre delen är belägen: öster. Choorskorsen är kyrckian en ~~[illegible]~~ korskyrckia. Och uthi korskyrckians öster muur, är een lijten afdelning med itt hwalf, så stoor ungefähr, som een ~~kummelig~~ graf, men intet murat mera än på Norre, Öster och Söder sidan, then wäster delen är innestängd, med itt gallerwärck af träå, hwilket dock icke synes wara gammalt.

Mitt emoot thetta hwalf på wästre sijdan i korskyrckian är målat itt ~~[illegible]~~ wapn med tolff eller 16 anor med blå färg, som äro fast satte uthi een runn kringh, som uthgå af een grund, som grön är, och möta hwar andra circel wijs, som itt par [illegible]

~~Närre~~ sijdan är itt wapn af träå inne i kyrckian, grent moot efftherskrefne steen.

Item uthi H:r Secreterarens Hadorphz närwaro är funnen een steen, jämpt then ofwan skrefne, wijtat med een ~~[illegible]~~ Kåstelt satt.

Ofwan för kyrckian fants i fiordt åhr, förr än Kongl. Maj:tz placat om antiqviteter ankommit war, een graf som war med the stenar besatt på både sijder, att the stenarna, ifrån skrefwitte, som man tyckte, fullkom blij kunskap then är wara; förty samma graf wardt af een hwellse wijd stenarna allenast uppgrafwin, för itt wijsit barn, och thet ifrån wästergapa, uthi hwilken thy är een stenkällare hwalfd med trappor:

p. S. Uthi hwilken är een murat källa, i een sand backe, wid een temmelig stoor högd, som håller watn winter och sommar; Mitt i wälfda taket är itt hol under, förmenes ofwan uppå hafwa warit itt bygggehuus, och giärdwärket hafft stått under under.

~~Item~~. p. S. Item Säjöb, och synes Reliquier, af itt gammalt sätteri uthi säcknäb.

12

AA.

Thesse Antiqviteter finnas i Mölby Sochn.

Mölby

1. Wäster ifrån Norre bärga by, wedh Wesslare land, synas i ängen een Quarnhus Källare, med hwalf gångar och samma platz är kringlagd med een brandh walle, och nedanföre synes som där hade warit een sto fiskdam, ther sägs hafwa warit een Konungzgård, och skulle hetat Ko Kongz Bärga

2. Norr ifrån Öster Ekzöösa wedh Skeeladet, synas på tenne wällan åtskillige Jordhögar wida med stenar kringlagde, och på twänne ställe 9 män höga stenar uthe omkringh ståndandes.

3. Söder ifrån Kulstad Byy, liggia ett högdt och widt bärgh, som sägs hafwa på helften warit kringsettit, och uppepå är där een wid slät på then andra sijdan är lagd een stor Stenmur, och Jord uppå och kallas det münnenbärget.

Söderby.

I Söderby Sochn.

1. I Kyrckedörren liggia een stor rijtat gråsteen.

2. Wäster ifrån Hulelö finnes noch någre lost åtskillige rundelar medh stenn kringlagde och 9 stora stenar uthom kringh stå

3. Sedan längst ther ifrån uthi een Hage finnas sexton stenar och ganska stora Stenhögar then ther synes wara sammanfördt till hws

4. Mitt på Gårdet står uthi een stoor steen.

5. Sammaledes wid Byn ligga kullfalne någre stora Stenar, och i blandhen een, som Runske Bookstäfwer stå uppå

1 R

6. Wäster ifrån Söderby, synas någre kringlagde Rundelar och 7 store stenar ther uthan om ståndandes.

Thetta är migh underwist aff Oluff i Norrbärgha, Niels Ingewalds i Öster Ekzöösa, Swän Jönsson i Kulstadh. Lars Nilsson i Söderby Peder Nilsson i Lundby; Bängt Olufsson i Herkelöö.

Jacobus Pelecanus
Pastor in Mölby

E

Östergiötland.

Förtekning på the antiqviteter, som wid Roggslösa och wåherrer sinna i Daatz häradt och Östergötland, äro the finna.

Item uthi Kyrckian under Manfolckz bänckiarna ligger een steen med effterskrefne figurer.

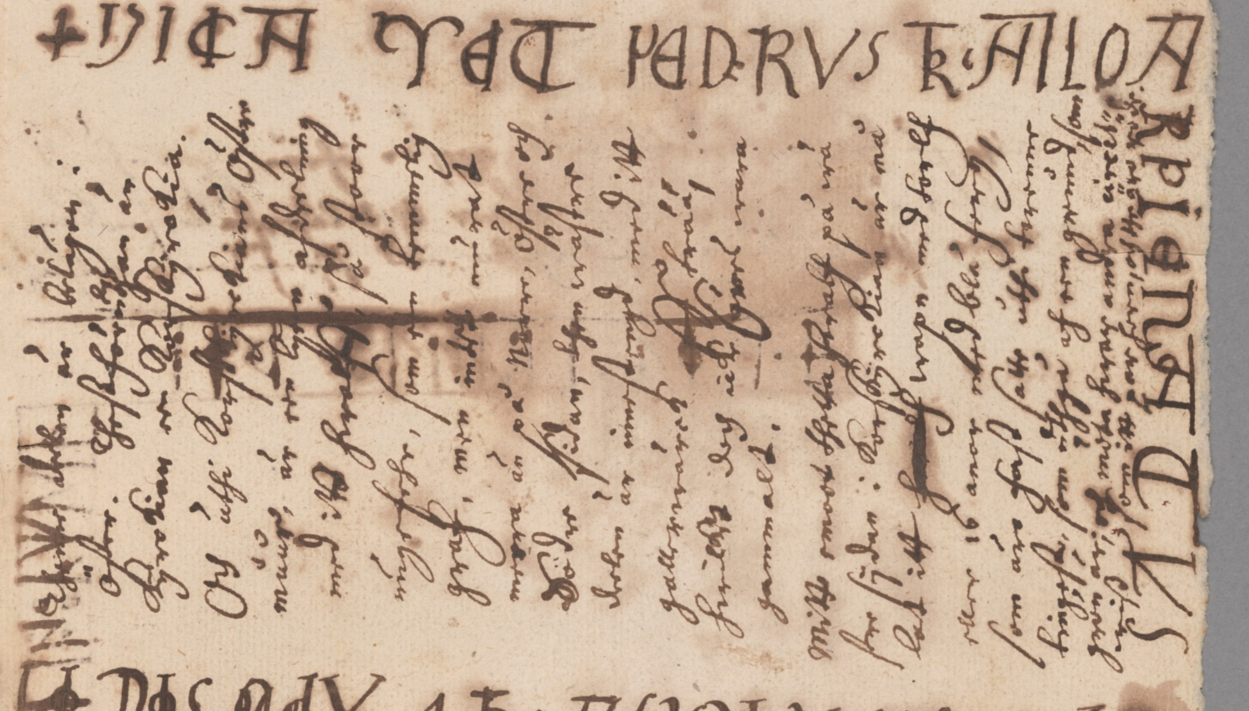

Thenne delen är belägen i Öster. Chorförsken är Kyrckian en Korskyrckia. Och uthi Korskyrckians Öster muur, är een lyten afdelning med itt hwalf, så stoor ungefähr, som een [illegible] graf, men intet murat mera än på Norre, Öster och Söder sidan, then wäster delen är innestängd, med itt gallerwäreck af träå, hwilket doch icke synes wara gammalt.

Mitt emoot thetta hwalf på wäster sidan i Korskyrckian är målat itt ~~[illegible]~~ wapn med tolff eller 16 anor med blå färg, som äro fastsatte uthi twenne kringester, som uthgå af een grund, som grön är, och möta hwar andra circelwijs, som itt par [illegible].

~~Lä~~werre sijdan är itt wapn af träå inne i Kyrckian, grent emoot effterskrefne steen.

Item uthi Hr Secreterens Hadorphij närwarelse är funnen een steen, jämpte thenn effteran Strecker, wijsat med een Räcktelt sätt.

Ute på Kyrckiogården rectâ wester ifrån wapenhuss dörren, är belägen en sten öfwer ett lägerställe, som hören wr storrgården : Hesselbij kie, med efterföliande bokstäfwer

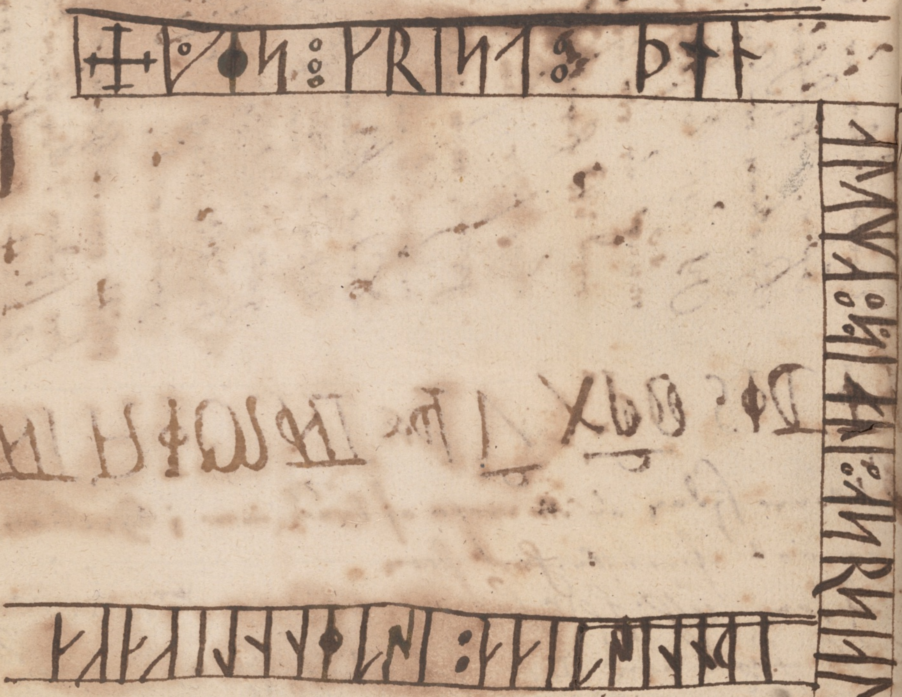

Ifrån sammer gård S
Kyrkedörren, ett heta
prästgård Ao 16
stycke Ølandsal m
grandgård.

Ifrån för Kyrckian

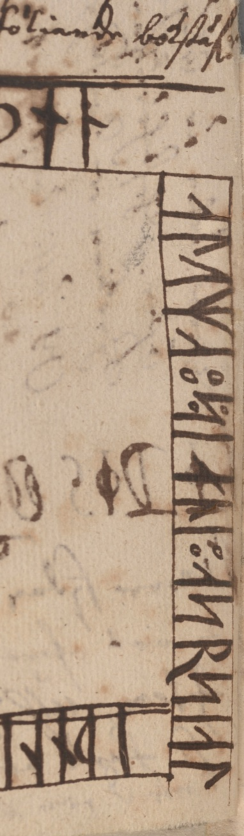

Ifrån samme gård hafwer warit gifwit i den Stoore Dyrdödh, ett lijtet stycke åker och äng, till Roßlösa prästgård Ao 1350. Och samma åker och ängs stycke kallades nu effter een annan Stoorgårds grandgård.

Osten för kyrkian hafw: förledet åhr, för än Kongl. Maytts placat om antiqviteter ankommit war, een graf som war med små stenar besatt på både sider, att til fötterna, ifrån hufwudet, som man tyckte, fullkom bly kunskap kan än wara; förty samme graf wardt af een kerlekse wijd fötterna allenast uppgrafwen, för itt nyfödt barn, och thet ifrån wästerga, uthi hwilken by är een steenkullare hwarchd med [illegible]:

h. d. Uthi hwilken är een muhrat källa; jtem samd backe, med een temmelig stoor hööge, som häller watn winter och sommar; Mitt i wälfdta taket är it hol neder, för meent ofwan uppå hafwa warit itt bryggehuus, och giärdeskenet haft stådt neder under.

~~Item~~. l. s. Item Dajörb och hjms Reliqvier, af itt gammalt sätrij uthi Säckenäs.

Sunnan för kyrckian, widh paß 10 musqvete skott
ifrån kyrckian emillan twenne byar Stolberga
och Aßby benemde, äro reliquier af en temmelig
myckenheet höjar, som äro lagde i längd, nästan öster
och wäster, af hwilka somblige synas hafwa warit
omsatte med 9, 8, 7, etc stenar, men kan icke nå-
gon särdeles reguleriteet ui merckias, undantagne een
hög allernäst eller twå. Icke heller äro någon högre
af någon merckelig qvantiteet.

Ingen hafwer jag än förnummit, som wett göra
någon berättelse om thenne höjar,

Uthi wårkyrkiones wapenhuuß dörr ligger
en steen; men med efftersleckte förnötte bockstäfwer,
afftrådde aff uth- och ingående folck, och kan man icke wäl ut-
läsa, och och icke någre bockstäfwer wid ändarne
äro af then påbygde muren fördolde. figura här efft.

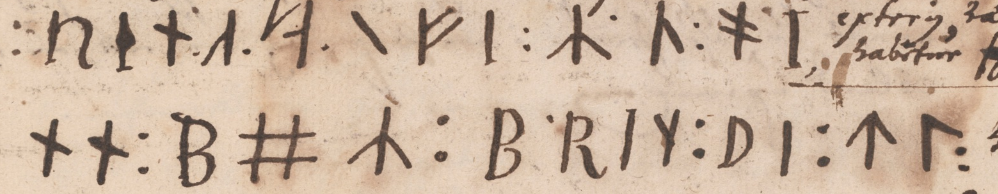

utstrij. här / haftwer ~~stö~~

här är utstrij.

Här hafwer han warit förtäckt aff jorden.

Denne steen ligger wästan om wapenhuuß dören, och
efterföliande skrifft är begynt i öster ku å södre sijden.

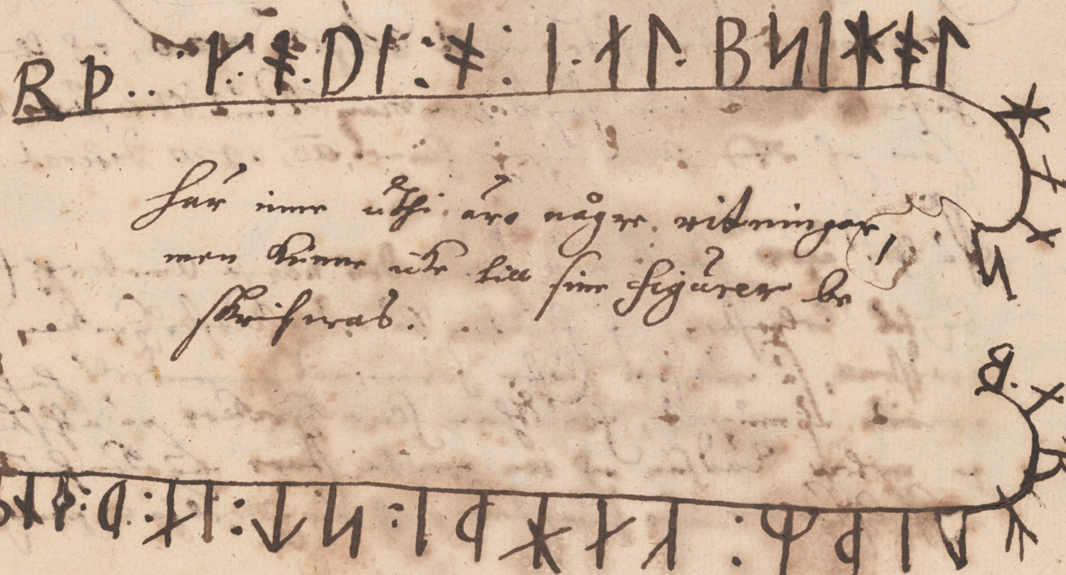

Här inne uthi äre någre ritningar
men kunne icke till sine figurer be-
skrifwas.

Noch een steen mitt för wapenhuset innan till,
doch äre thes bockstäfwer worde uthnötte, så framt
icke någon med them bekant, kunne : igen person.

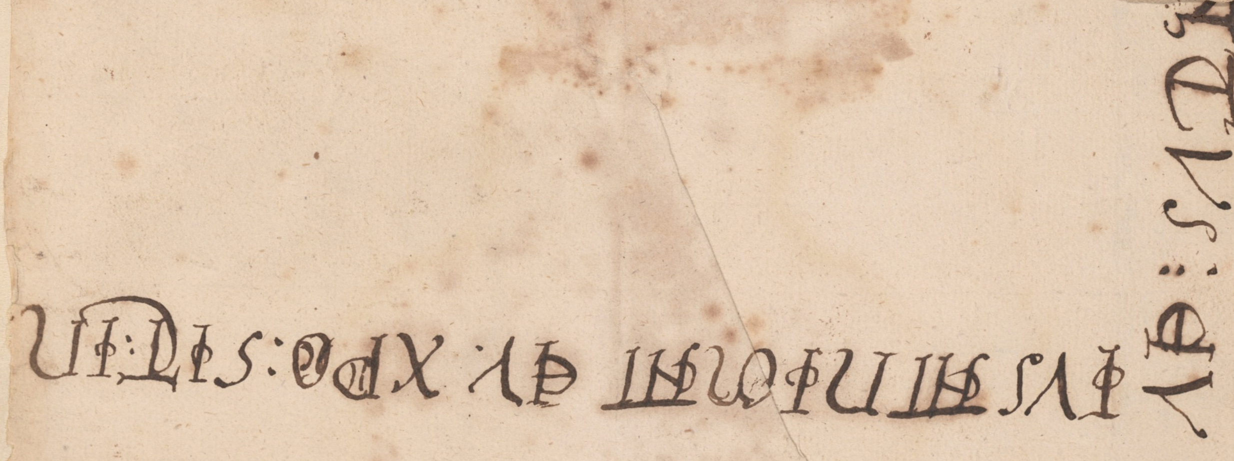

Uthe på kyrkiogården recta wäster ifrån wapenhuſs dörren, är belägen en sten öfwer thet lägerställe, som kom̄er storrgården: Häſselbij kie. med efterföliande bokstäf:

Runnar för kyrkian, widh paſs 10 muſqvete skott ifrån kyrkian emillan twenne byar Stoberga och Aſby liggande, äro reliquier af en temmelig myckenheet högar, som äro lagde i bugt, nästan öster och wäster, af hwilka somblige finnas hafwa warit omsatte med 9, 8, 7, etc stenar, men kan icke någon särdeles regulariteet utmerckias, undatagnes en hög allenaſt eller twå. Icke heller äro någon högre af någon märckelig qvantiteet.

Ingen hafwer iag än förnummit, som wett göra någon berättelse om thenne högar,

Uthi Wåhrersunna wapenhuuss dör ligger
een steen; men medh efftersskrefne förnötte bookstäfwer,
aff uth- och ingående folck, och kan man icke wäl ut-
läsa, och och icke någre bookstäfwer wid ändarne
äro af then påbygde muuren fördolde. Figura här eft.

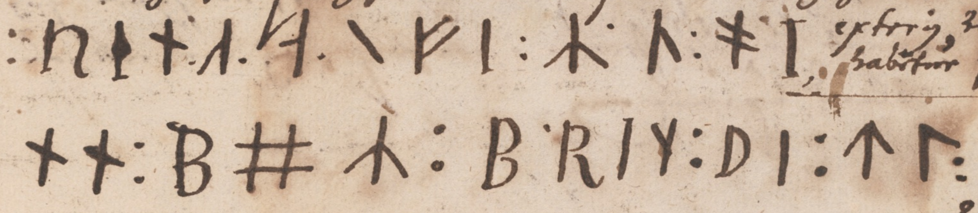

ystrij, här habetur ~~fiö~~

här ütstrij.

Här till hafwer han warit förtäckt aff jorden.

Denne steen ligger wästan om wapenhuuss dörrn, och
effterföliande skrifft är begynt östan till å södre sijden.

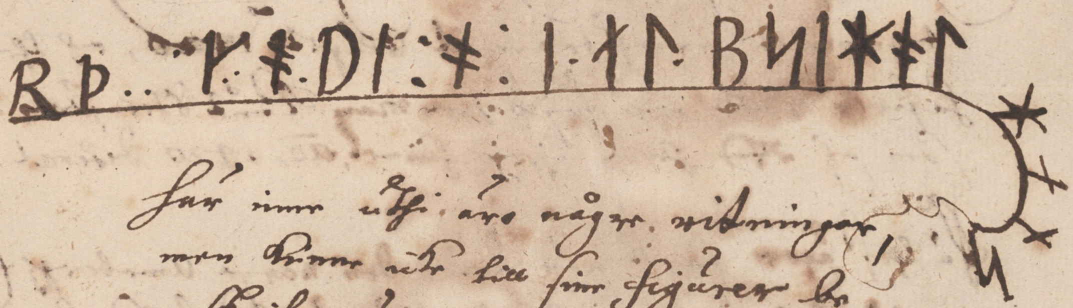

Här inne uthi äro någre ritningar
men kunna icke till sine figurer be-
skrifwas.

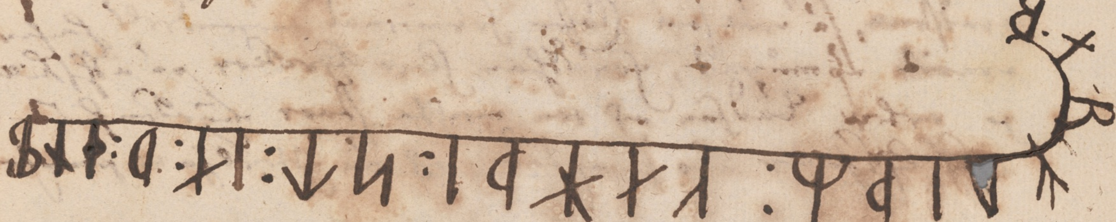

Noch een steen mitt för wapenhuuset sunnan till,
doch äre thes bookstäfwerne uthnötte, så framt
icke någon med them bekant, kunne i egen person.

18

Norden om wäfwersunna Kyrckia, hafwer tillförene
ähn hordan warit itt lijtet stenhuus, wid pass
itt musquete skott ifrån kyrckian, men thet hela
annat än löse stenar i en hoop, och ther uthi är the
ibland [illegible]

J Roggslösa församling norden för Åmberg, hafwer
[illegible] herresäte warit beläget, ~~[illegible]~~, och ther
hafwer bodt een frijboren man Nils [illegible] b:
som af ~~itt~~ hans brefh finnes, ao, 1420 daterat.

Nå thesse ägor hardt när under den norre Ambergs [illegible]
[illegible] Colgården, af hwilken så wäl Klosterkyrckian i
Wadstena, så wäl som Closter förmenas mestadeels hafwer
warit upmurat, förutan flere kyrckior på åtskillie
ge orter landsen och en mechta stoor myckenheet
af [illegible], ahr hemptade, och är [illegible]

Nicolaus Collinus

B. Gradensom dr
ern noggrannast funder
för thet [illegible]
stenar, än som följer.

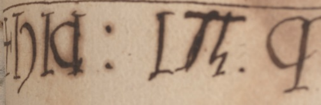

N.B. Emedansom denne stenens figurer icke äro förr gån
gen noghsampt funder, derföre kunde iag ocksa icke gån
för thet noggerskinstes skull förfölia, och icke widare differentz
stenen, än som följer. Och thenne är then som i förstone affsatt är

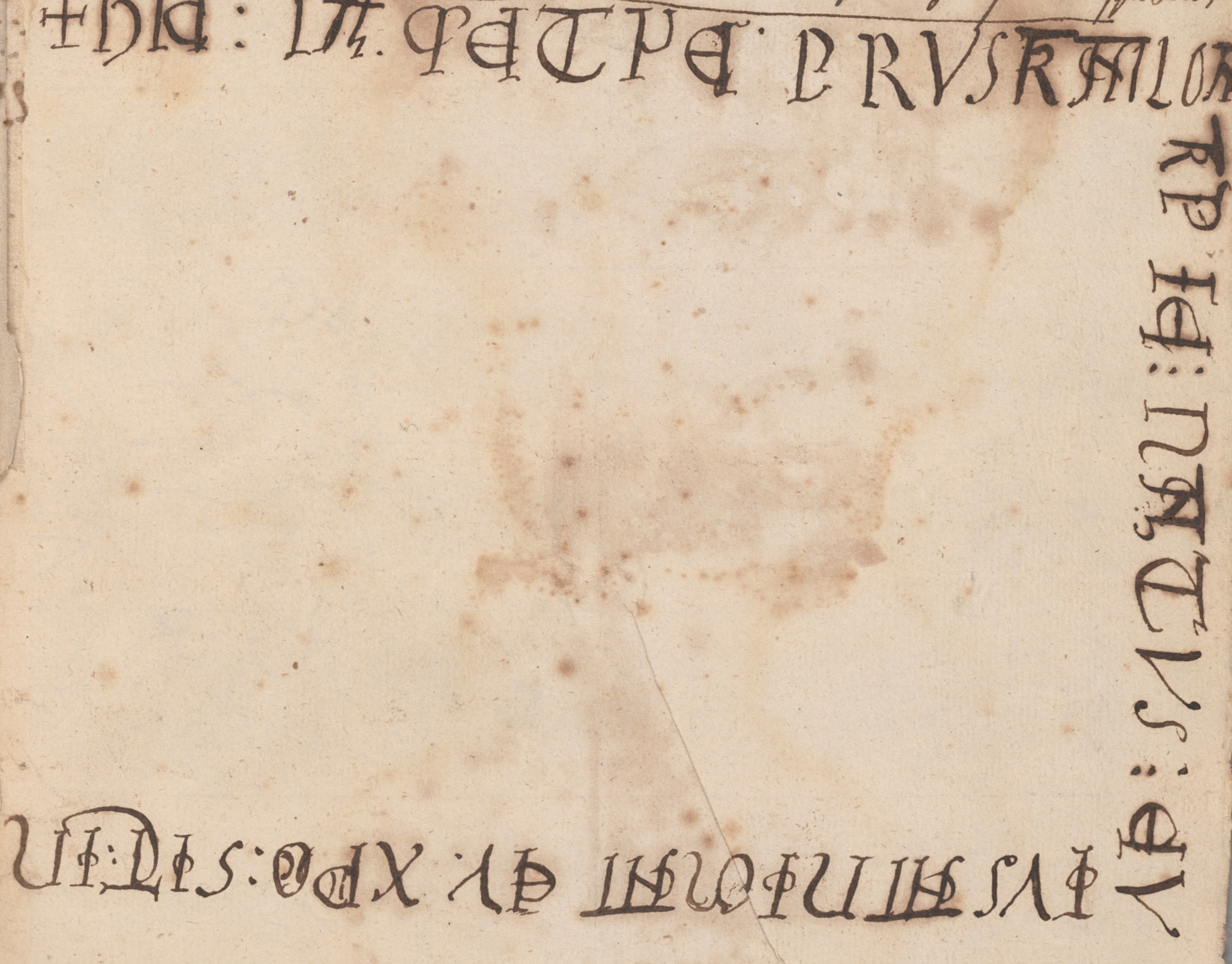

Clarissime Dn. Haddorphi, fautor et amice
plurimum honorande

Näst flitig wälmågos helsning sendes the antiqviteter, som
wid Roßlagh(e) och [illegible] församblingar äro at finna,
hwilke, effter afftalt war, tempore petrino, the skrifwe med [illegible]
[illegible], ick hafwa för [illegible] komma. wore så at E. Cl.
[illegible] wesa, kunde the themme orten [illegible], [illegible], så kunde
[illegible] nogare kunskap [illegible], ferty jag med then tilratt [illegible]
helt obekant, [illegible] mig [illegible] ick widare expediera, så
borde jag ock om the [illegible] och andre stenar nogen kunskap [illegible]
[illegible], emädan the der [illegible] kunde hafwa något at impetrera.
helse [illegible], och warer [illegible] gudz befalte af Roßlagha
d. 3 Augusti Ao 1667

T.ae Cl.ae
Ad officia paratiss.
Nicolaus Colling

22

NB.
Christ öpne thetta breef, att then
som emottager antiqviteterne.

Herren
Herr Secreteraren Johan
Stadorfius, min befordrare
och goda wän och gynnare Helsa
flitteligen.

Lysings Häradt
Åbby.

Inga Antiquiteter uthi Åbby eller Ödeshögh Kyrkior eller försam-lingar äre till at finna mehr än några små Steenhögar eller Kullar medh Steenar kringlagde finnas uthmedh Store allmänne Landz-wägen på den lilla Bergz eller Sandbacken, som är emellan Åbby och Ödeshögz gärde, hwarest i hedendomen skulle hafwa warit een begrafningzplatz som tydeligen synes, men i wisso sanningh, wet ingen hwar uthaff sådant kommit är, eller hwadh det hafwer till at innebära och betyda.

Skrifwit i Åbby Prästegård 24 Juny
Åhr 1667.

Johannes Enander.

W. Tolstad.
om Alwastra Klr.

Om de gambla Antiqteter som rörer Alwastra Kloster äro uthi mina wåra tiima, hafwer iagh effter yttersta förmågo, ef-ter gifwin befalningh efterfrågat och uthleetat, hwad uthi den-ne Ohrt, till at efterfölia; dessa finnas här föga att [illegible] till at oppskrifwa, förutan sielfwa Kyrkian i Alwastra Kloster som är af stort huggen kalgiersteen, medh dess Kamrar å bägge sidor bestående, hwilket förfallit och alt annat hwad som hörer till Antiquiteterna, ruinerat Kyrkian sielff, bestående uthaf sijn huggen kalgiersteen, är hwalfwet behållit ännu mä-steels, men taket aldeles är borto. De andre Monumenter medh Steenar och Häller på golfwet liggiandes, äro mäst aff fordom i framlidne Sal. Hr Fältherren Kaggen, till Wadstena Klosterkyrkia förde, nndatz och till [illegible] aff Wäl:ne Herarne öfwerförde, och för uthan äro ännu 9 andre eller stenar för ögonen, på hwilka Kyrkior ~~[illegible]~~ altarplatzer warit hafwa, af hwilka somblige een gafwel, somblige gaflar och sijderwäggar äro beslichtige: förutan thesse är och een platz i samma Ohrt

belägen

belägen, uppå hwilken nu är een humblegård, uthi hwilken the hafa haft sin kyrkiogård, ther månge been och huswudskallar äro uptagne, Och altså på desza rummet the störste och förnembste antiqviteter förstördt. Widh förgestaden Hastholmen, hafwer och så warit een sådant Cappelle, hwarast synas murar äff then ena gafwelen, sampt slijke andra fynd et. Och altså hörsaligen effter Kongl. M.tz påbudh.

Westarh den 20 July A:o 1667.

Hemingus Erici.

Swanß=halß.

Uthi Swanshalß och Kumbla Sochnar i Lysings häradh belägne, äro
1. Widh Loreby i Swanshalß Sochn een dummeligh steen och högh. 2 Widh Kåßby i Kumbla Sochn uthur een steen och högh, där hemman bonderne byga, plä hafwa een lijten midsommars stångs stånde, när det gånder Valborga, och intet offwer, och det ganska hållen, thy midsommarsstänger nu intz stått, i wår tijdh. 3. Finnes och på Dandzwesa byß gärde i Kumbla Sochn, Drenne stenar, den ena står uppe med inga bokstäfwer uppå. Man den andre ligger omkull med någre bokstäfwer uppå, mäst nu meest öfwerwäxter.

LR

Magnus in Swanshalß et Kumbla Past.

4 Där höga Swanshals kork
i Stens hästhage fins många stenar och
kumel.

intet.

Bankekinds Häradt Vrinstadh.

Innan Vrinstads församblingh finnes inga gamble Monumenter eller Antiqviteter, icke heller finnes där, när Kyrckian hoon är uppbygd och först funderat worden, eller om hennes Fundatore, dett hwarken uthom een tabula, och man på åthskillige rum, hafwer letat med hennes byggningh, man dett hafwer intz kunnat winna någon fortgångh, förr än man råkade på desza ställen där hoon nu uppbygdh är, Detta iag det wördige Consistorio och them som det effterfråga willia, will wänligen hafwa notificerat. Datum Vrinstadh den 15. July. A:o 1667.

Ericus Erici.
Wees p: ibid.

Askeby.

Uthi Askeby Sochn och Bankekinds Wria häradt äre följande Antiqviteter och åhminnes qwarlefwor och ceterera och beråda p.

1. Hafwer här uthi Askeby Tempore Regis Gustavi I. warit ett Munke och Nunne Closter aff den Bernhardinero Orden, hwilket för lange tijdh tille sin största deel sind demolierat, allenast wijsas rudera aff Clostretz hafwa murger, och som nogast Munkarnes och Nunnornes gångar, under täckt himmel, där the hafwa gått i Kyrckian strax där hos, och hållit der sine horas canonicas.

×

II. Hafwer detta Kloster warit aff Cronan beneficerat, mz 300 Bodz huszom Sahl. Kurdt Jönszon fordom der uthöfwer Befallningzman hafwer wist och berätta, hwar under hafwer och legat een wijde begrepen Klosterträgård, men icke af någon sött eller lijflig frucht, uthan så är man wille per denegationem culturæ sagda träan hafwa degenererat à prima sua naa. Hwilken tille det härwarande träan är nästan heel förödd, Allenast några små körsebärträ, äre öfrige på een deel af bem:te Trägård som tille Kyrkiogård är nu intagen; annan lott i nährbelte Trägård ägher een Bonde i Kyrckibyen, och Jndie Pastor, men deras tycker beståå

aff

aff upphögde murar och inge tak, Under detta Askeby Kloster, hafwer och legat några stoor och ansenlige gårdar, med en härligh Bruksgård aff 2 el. 300 lass hö om åhret, hwilka sedan Klostret ödeladdes aff Konung Gustaff 1. och aff Konung Carl den IX plats ruinerades, kunde berörde gårdar och ängar under Cronan, hwar uthi Pastoris, så wäl som 2ne bönders i kyrkiobyn, bästa mulebete, yppersta åkerbrand, och Merdsängs, äro dem till största afsaknadt ingrepne, men nu donerade till Sal. Rijkz Skattmästaren.

III. Kyrkian widh Askeby, befinner sigh nu för tyden aff en temmeligh längd och capacitet, så at den som för uthi sitter, skall sluta ther aff församblingen warit myckit ansenligh, aff orsak at thet äro twenne Kyrkior tillsammanslagne, uthi en, som sub papatu wore differente och åtskilde, allenast intergerino muro distingverade, den främbre hafwer warit Munkarnas och Nunnornas, then andra Böndernas, hwilka fuller börde Munkarna måste och hafwa sin Cohabitation men för dem, thet icke tillstadt.

IV. Hafwer Kyrkian i förre tyder, warit med en härligit och stort torn beprydd med Klocka deruthi. Men Ao. 1609 Pastore Dn. Olao N. blef kyrkiotaket med tornet, Klockestapel, Prästegård och kyrkioby, aff en ifrigh och wåda wådeld förbränd och i Aska lagd, och kyrkio hwalfwet aff tornetz brandefall illa brutit, som ännu tillsyna är. Hwarföre Hertigh Johan till Östergötlands Kyrkian och dess appertinentier till uppbyggelse och reparation, förährade och skänkte twänne åhrs räntor som aff berörde Askeby Sochn till hoo bonde uthgå.

V. När denne kyrkios Fundament och grund är lagd, kan man icke precise weta, doch wäl något så när kan man sluta, aff den Skrifft som uti offtaberörde kyrkio står i ett Munkestycke under kyrkiotaket ristat sålunda: Ad honorem Dei et gloriosæ Virginis Mariæ Matris ejusdem et Sancti Bernardi condemmata estfudo dar. Ao Domini MCDXLIV die S. Petri Martyris, Religiosa Domina Anna præsidente, Dno Olao Oeconomo et Matthia Joannis opifice existentibus.

VI. Item uthi Kyrkian kan man skåda aff Antipendio Altaris Nunnornas snillhet och flijt med perlestickia, by med silke, och sänkia med guld, där som på Altarklädet bijldes med stoora Munkebookstäfwer uthi silfwer insänkt, Hielp Maria, och sedan alla Apostlarnas beläter. På kyrkiowäggen rundt om, ser man gambla Adelige wapn, synnerlige något bygde och målade, hwilka Adelsmän för stoor härlighet skull sub papatu där i Klosterkyrkian, hafwa warit begrafne och deras Skilter på wäggen uphängde.

Forts. se s. 9

På kyrkio

Väder Öö

Antiqviteter i Väder Öö och Häfwerö Sochner antechnade uthi July månadt, Ao 1667. Väder Öö Sochn

I. Ättekullar

Söder om Väder Öös kyrckia, äro Ättekullar och grafwer kring them, det mästadehls grafwerne igenwuxne, meningen är, att somblige af the kullar äro fulle med steen, och är ähn ofwan på. Nu är een Rögh där igenom, Steenar med samme kullar är itt långt stycke, wid pass 4 eller 5 stenkast långdt, uth med landswägen, och ungefär stenkast bredt, att där äro några 100 sådanne kullar. Hwadh the betydde weet ingen berätta, gissning är, at där hafwer stådt fältslagh, och the slagne äre där begrafne, doch är ey att gissande.

II. Cronoborg

Skärwudde

Emellan Väder ägor, hwilken By Öö, är kyrckiobyn, och Karsdmåss, som ligger på andra sijdan Viön, Kron bt. är uthi Viön een stoor hög Bergzklippa såsom een holme wid pass ½ fjerndels landz, kallat Cronoborg, på samma klippa synes inga rudera att där skulle hafa warit bygdt, men emellan berget och landet hwilket landh är ett kåår eller mera kallas Skärwudde, är uthi Viön Pålar som nu grant synes när lijtet watn är, där af är meningen, att där hafwer warit bryggia emellan klippan och landet, och är Viön ut dyupt nu sjutre stod långt öfr. Emellan samma Bergzklippa och Karsdmåss landet, något mehr än twå gånger så långdt öfwer Viön, synas och wara pålar, doch så långdt under i watnet att the ike synas, uthan när klart wäder är, och båtar gå öfwer them uthan skada och anwäraude. På Skärwudde synes intet hafwa warit bygdt, dijt pålarne ifrå Bryggian hafwa gådt i land, uthan kånnat är all lijkt, men itt stycke där ifrå, widh pass 2 eller 3 stenkast Väder uth, är i wijken een holme af ... stoor som wid pass tunneland, belägen in till Viön, men på andra sijdan gar kärret eller myren omkringh. På samma holme är ett lijtet Burgh, som sträcker sigh twärt öfwer holmen, ifrån Viön uthi wijken, och kring om samma burgh hafwer warit graf, hwilket nu är mästadehls igenfallen och synes såsom igenfallett dijke, the gambla säija och att där hafwer warit stenmulse till walle, såsom där och skulle warit wallat kringh Burget, doch synes nu ingen tekn till någon walle. Om der samma hafwer warit något å fördt eller ike, weet ingen nu någon wisshet berätta, uthan åthskilligt tal synes warda hört af the gamble.

K.

Vänd

Somblige säija sigh hafwa hört aff gammal sägn, att uthländska folck, hafwa legat på Bärgzleppan Kronobergh i Siön och skantzat på landet på laxe holme wid Östwos udde, hwar ifrån the hafwa warit weta the thet intz, uthan säija the hafwa kallat them Barsar.

Somblige säija sigh hafwa hört talas, att Skeggeßoure, hafwa legat på Kronobergh och på Östwos udde i Skantzen, om där allenast någon Skantz warit hafwer, och äre mest lijst där ifrån utgrafwade.

Somblige säija sigh hafwa hördt talas, att twå Krigzhärar äre der kom[ne] in ditt möttes, och den ena legat i Siön på Kronobergh, och den andra i Skantzen wid Östwos udde.

Doch är med inthet annat talat någon wißheet, och ingen weet grant när wid numeramehra hwar om, uthan så myckett the hafwa hördt efter them gamblom säijas.

3. På Skiärstu ägor wijdh paß en 8 mijl ifrån Byen, uthi Wäster, står een Steen manshögh, och kallas Korßsteen, säijes der ware een Döde begrafwen.

4. Emellan Lunzwägen och Hüssta på Hüsstu ägor, stå 3 stenar, twå äre nästan manshöge, och den tridie icke ~~allaleß~~ så högh, äre fyrkantige, doch breede och något tunne, och wetta kanterna i Norr och Söder. Kallas Dödestenar och säijes der Döder wara begrafne, the stå i wrach och twå famnar wid paß emellan them. Dödestenar

Ett lijtet stycke ifrån Thußhult Broo, stå twå grofwe stenar, wijdh paß 5 qwarter höge. Synas af feija [illegible].

Jursdala.

Antiqviteter uthi Jursdala Sochn.

På Jursdala Bys ägor, wijdh paß een 1/4 mijl ifrån Jursdala by, är ett Bärgh belägit wid Siön Vollarn, b:t kallat Borg kallad Rijswarrbärget, där är een ingång på bärgzhällan, där står och skrifwit är, och synes man hafwa warit lijtet ifrån bärget, och Bryggia öfwer Siön. Rijswarrbärget

Säijes der hafwa legat af samma partij som på Kronobergh i Siön. Förr uthi Jursdala gärde äre Dödkullar 6 st. ell. något mehra, sådanne som wid By, doch något större, Vulgus säijer thet wara Döde begrafne

wijdh

Dyssh tillredh gårde, är och een stoor Ättehögh, och är gissning där wara een dödhagraff.

Flere än the nämbdste Antiqviteter i S. Pj och Dursdala Sochner, och andra hafwer jag icke kunnat upspana, där någre här effter kunna finnas, skall jagh dem strax notificera. Skrifwit i S. Pj d:n 25 July. 1667

Hobergs d:t:
Lerby och
Wrena.

Östergiöthlandh

Ericus L. Vinnerstadius

Fördeckningh uppå the Antiqviteter och Monumenter som finnes uthi Öhrebrå S. P. Lekenborns församblingh, doch icke skriffteligh förfatade, uthan partim relatione aliorum, partim med siälfwa besichtandet som nu följer.

Först finnes een murat källare eller tiphuller, och annan högen stoor uppå H:r Ex:tz H:r Gouverneurens Högwälb:ne H:r Carl Sparres Sätegårdz Vesäs ägor, uppå een ödhe åker om gamlen Hagårdh b:t men intet nu kiendt, allen om han hafwer lat uprifwa wet man intz: Men så länge sedan behållen, och tvenne högar, äre ängen uthi hwo, aff hwilka then största är så stoor som een temmeligh skifferstück, item och een hasselbuska icke myckett stoor, denne källare är i längden ifrån östre till wäster, 10 ½ allnar, i bredden ifrån norr och till söder 14 ½ aln, källarestycken allenast högen i källaren är 8 alnar lengh och hwalf, hwar uppå står een stoor buuk. På norra sidan om källaren står een ekstuf, uthi källaren nid i dön, som intz ligger för ifrån, igenom hwilken skall S:te Brigitta sägas hafwa gådt uthur källaren uthi dön, sunden och Ulfåsa, sunden och Kringsbärga kyrkia som ligger på andra sidan om dön. Uthan om denne källare finnes först på södre sidan een Brädt, emellan tvenne högar af dön, hwilken effter them parthen som källaren är uppå, och den andre marken Noch, uthan lijtet meer i söder finnes een Stenmuur, af gråsten hwilken och sträcker sigh emellan bägge högarne. Men på östre sidan om källaren, hardt hoos, finnes några stenar, såsom murar under jorden, på hwilka uthan tvifwel, hafwer stått the wåningar

uthe

30

dher S:te Brijta, hafwer logerat uthi, efter ther finnes stenhoggar såsom effter korstenar, uthi hwilka finnes ängelstenar. Atq; hæc de cella illa.

Men denne S:t Brijta säges och sades att hon skulle hafwa warit gift och haft een man Ulf b:d af hwilken Sätegården hafwer sitt namn ~~och~~ Ulfåse, Denne Ulf skulle een gång gå med denne S. Brijta sin hustru öfwer siön på bara wadmal till Kungsbärga, hwilken hon kallade sin kyrckia. Men som han begynte till att siunka nidh, halp hon honom upp och till landz, och sade sigh wäl ~~willia~~ skola bygga een kyrckia åth honom på then sidan om siön: Och när hon är kommen igen ifrån Kungsbärgia, hafwer hon tagit sigh een häst och itt lindeskädd i handen, och sagdt, hwar iagh kastar detta spöd, och det står upp å ända, der skall upspricka een ek, och där skall iagh låta bygga een kyrckia åth digh. Rijder så uth med siön och besichtar lägenheten, och när hon kom dijt där kyrkian nu står nästan, ther hafwer hon kastat spöd, hwilket stod där å ända, och straxt sprack der upp een ek, hwilken omsider är blefwen stor, [illegible] hwilkens halfwa stubbe stod behållen när iag [illegible] kom här till [illegible] Anno 1648 omnium Sanctorum, aff hwilken Ek kyrkian sedan fått sitt namn, att hon kallas Ekby ~~kyrka~~ och till een åthskildnat ifrån een annor kyrckia Ekby b:d Ekbyborna, aff siön som ther uthanwid ligger Boren b:d, Denne kyrckia hafwer fordom warit beneficerat aff Romerske Påfwar medh indulgentys 3 gånger om åhret, hwilkas Bref med några Cardinalers, ligge här förwarade i kyrckkistan Atq; hæc de Antiquitatib: ejus lo-

Jam de Monumentis. Hwadh nu Sätegården dessa belanger, så står än nu den byggningh, funderat och upbygdh af S:r H:r Hogenskild Bielke så artigt bygdh, så att nappligen finnes maken på den tijden kunne finnas uthi Swerige, icke heller i många åhr ther effter, under taket på alla de wåningar finnes nästan allehanda målningar af blekt löfwerck men nu omsijder aff hans Excell:z H:r Gouverneurens Wälb:r Herr Carl Bonde, wäl ommålat, medh mångahanda lustige krusiru och annat sådant: Allenast finnes een kammare oommålat uthi hwilken finnes åhrtalet antecknat, när denne Byggningh målat är Anno 1584. Uthi denne Byggningh är och Conterfeij ther uthaf hans S:r Her Hogenskild är uthdragen, och fängsligh bortförd för sin ogunst skull hwars höga öfwerheeter. Noch hafwer han funderat och begynt ett steenhuus, wästan om denna träbyggning, och så widt medh thz kommit, alla wäggiarna under i Jorden äre färdigheeda, och muren uppfördt till första fönstergången, uthi hwilken finnes på södra sijdan een Tälgesteens hälle, och på henne årtalet, när det begynt är, A. 1592. Atq; haec de Monumentis ejus loci.

Förutan detta så finnes wäll allestädes i församblingen steenkummlar och dödhögar: Dessom uthi een Byy Säsula bed. hwilken är Hans Nåder Hr. Landzhöfdingens Wälbr. Hr. Ulf Bilets Palmer, uthi hans egne gårde, wäll många stenar tillhopasatte på eng och åker uthi een hopar, men på ingen någon skrift eller bokstaff, och därföre intz mehr är om dem att omskrifwa, efter ingen är som om them någon kundskap hafwer. Och fördenskull wi slutar denna relationen, och önskar att thenne antecknade, kunde wara min allernådigste Öfwerheet till nöije behagh, och tiänande till wijdare efterfrågningh, och förbliffwer iagh altså min allernådigste Öfwerheets een trooskyldigh undersåte så länge iagh lefwer.

Actum Ekebyborna Dnica Exaudi A.o 1667.

Joannes Magni
p.dicti loci Pastor.

Fornåhsa.

It. J Fornåssa sochn finnes twänne grafstenar, den ena står widh Bobärgby strax uthom gården, på een backe, uth med wägen, hans längd ofwan iorden är 7 alnar, rundt om kringh 5 alnar, på then ena sidan är stenen slaatbredh, på then andre sijdan något kulroth, huru diupt han står nidh i iorden, säija bondmennerna skall wara 3 alnar. Tyckes och några signa eller bookstäfwer wara huggne them ingen kan uthreda.

Den andra står i samma Bobärgz gärde på een högh backa, lijka högh medh den andra stenen 7 alner, men något smalare, tiocklecken är 7 quarter, står raada rätt upp som den förra. Emällan dem både kan widh paß wara 3 Muschetz skått, den ena står i Wäster, den andra i Öster.

Och ändoch iagh haar noga efterfrågat, hwadh sagor som någon fordom hade kunnadt giordt om desse stenar, så sägs att the äro uhr minnet, och wetta ingen besked them om gifwa.

Strax widh Lönsåås är een högh iordbacka cirkel rund, wacker och lustigh, för den skön prospect, och kallas Kongzhöga, der Kongh Lönirwardh eller Leonhard skall ther hafwa bodt. Men nu någon till förtreett satt ther galgen, flera Antiqiteter här wed iagh icke.

Fornåsa 1 Maij 1668. L. Andreas Emundi

30

32

Bråbohäradt.
Qwillinge.

uthi

Antiqviteter i Qwillinge Församling.

1. Korssbiötz backen ifrån Kyrkian intet widt, östsödher uthmed landzwägen medh Stenar under en Kringh lagdh, dhen uthi för någon tijdh sedan af dem, som een deel af samma Stenhögh uppgräfwo, är een mennisko hufwudskalle, funnen, någon widare tradition är der om ingen

2. Borgsteint, ett högt Bärgh ett lijtet stycke ifrån Kyrckian, i wäster, ifrån hwilketz högsta spetz, och alt nedrätt emellan Bärgzklefworna mycken steen som för muur, fordom är sammanfördh.

3. Borgarebärget ifrån Kyrkian en fiärdingzwägh i Norr, der i lijka måtto mycken steen, såsom till en Skantz fordom är sammanfördh.

4. Steenkyrckio brinken ifrån Kyrkian een half mijl ~~ifrå~~ norrwest, der och såsom en longh muur af lösa Stenar är uppkastader och å bägge sijdor om allmennewägen synes.

Magnus Duræus
Qvillingens: Pastor.

Öst:r Enby.

Uthi Östra Enby Sochn icke longt ifrån Norköpings Bruken finnas följande Antiqviteter

1. Mitt uthi strömmen som flyter uhr Siön Glan, igenom Norköpings Stadh och uthi Bråwijken, icke longt ifrån en By, Fiskeby br:d är en holme, på hwilken i förra tijder hafwer warit ett Slott Ringstaholm kallat, efter hwilket fundamentet till största delen än i behåll finnes.

2. Neden för Prästens gården, wäster om Kyrkiogården, äro några ättebackar, doch ej synnerligen stoore, uppå hwilka nyssförledhne höstnätter hafwer för ögon synts lijka som lius brinna.

3, Uppå Willmastu skogh, synes några ättegrifter medh stenar kringlagd

4. Ey longt ifrån Bönga By, uthi een åker Nordängen kallad, ligger een Runesteen uppå wråbacken, widh pass 3 alnar longh, 1½ aln bredh, 1½ quarter tiock, hwilken på sijdan upp wäter, merendels hafwer

warit

warit öfwerstrykne, men uti then samma skrifft som nogast synes, Om bet:e Wapn berätta the gamble een förnäm Herre skulle der ihiälslagen wara.

5. Wid främste dalen uti kyrkian, under kyrkiohwalfwet, finnes åthskillige gamble wapner på muren målade, om hwilka een gissningh gör, såsom the skulle uthwijsa 3 Cronor, Bröör, Natt och dagh, Sparran, Rosenstålar, 3 Lejon etc. men af hwadh tiedh eller thesse wapner äro dijt satte, weet ingen wist berätta, allenast gifwes såsom een Högh Herre 1300 Brÿe bet:e skulle hafwa lätit then främbste dalen uti kyrkian tillöka, och sedan sitt wapn, tillijka med sin närmaste Slächtz welat ther afsätia; Om detta sigh sålunda hafwer, kan man intet weta, effter ingen underrättelse till thetta finnes, uthan allenast hwadh per traditionem hafwas kan.

6. Uthi kyrckiones kista finnes någre gamble Bref, medh Sigiller uthan, hwilckas Contenta man ej weet, effter ingen här på Orten samma Skrifft läsa kan.

Ofwanbet:e Antiqviteter finnes uthi nembdbet:e Östra Eneby, attesterar

NB Ett grunnigt uthskrifwet.
NB på en plåt 2 blåtz, ett med Spris det andra natt och dagh.

Ericus Hemingius
ibidem Pastor.

Smål.

Söder Tiust

1. Gamble- byen.

Een fiärdingz wägh ifrån Gambleby kyrkia wäster uth, ligger een by benämbd Hükinstadh, där bor en redelig man wid 70 åhr han hafwer hört aff sin fader, som och så gammal warit hafwer, att den byn hafwer sitt namgn af een Kånge som heet Hükin, den skal wara begrafwen uthi Hükinsta ängh, emellan twå uprätta: de slätta Stenar, på lijka höge, att den ena är nepliga twå fingrer högre än then andra, och så höge, att een medelmåttig man med upräckt arm, kan läggia fingrarna på theras toppar. Emellan dem är 24 alnar, den ena står i Südost, /: hwar hwilken ligger een stoor Slätt Steen omkullfallen :/ och den andra, i Nordwäst på båda sijdor om Kyrkiowägen. Ett dryght steenkast där ifrå i nordwäst, nämbne uth byen, stå twå åther jämlijka höga stenar slätta och kantige een famn ifrån hwarandra, så när 2 alnar höga. Emellan dem och the Stenarne för nyss bem:te på södra sijdan, är een Begrafningzplatz medh Stenar af åthskillig storlek, mäst dels trinnachtige, Synnerlige wäll somblige i jorden sadte, somblige med wanachtige undergiärdz Stenar förwarade, uthi åthskillige Orbib: disponerade, i somblige Circulis liggia 10, mäst lijka stora Stenar, och mäst een famn emellan hwar. Uthi the andre Orbibus är 6 eller 7 Stenar, och på een lågh bärgznabb straxt där hos, liggia trenübbelt stora trindachtige Stenar, den ena på fasta Bergznabben den andre twå wäll medh undergiärdz Stenar underställde.

2. Östan ther ifrån uth en ängen, är een bäck, öfwer henom liggia 2 slätta Stenar, mästan lijka, een famn länge, hwilka, sägs wara befalte aff bem:te Kånungen Hükin, att hans barn skulle hafwa burit dem till den bäcken; men efter the ey förmådde bära dem hafwer han sielf dem lyftat för sin dödzstundh, lagdt under hwar theras armar, och burit dem ther the nu liggia som kallas steenbroon. Och när han skulle gå hem igen, blef han dödh. Ther han sägs wara begrafwen.

3. Ett

3. Itt litet stycke ifrån kyrkian söder uth, strax wid Byen Hammar, ligger tiugo stena, uthi een fullkomligh Ovals figur, lika långdt emellan hwar stenen, notabile är, att twänne stenar högre än alla the andre, stå wid hwar sin ända directe Ovalen uth åth, lijka höga, 2 alnar höga, emellan them äre 26 alnar, och twärtöfwer Ovalen äre 9 alnar.

4. Wäster ifrån kyrkian itt lijtet stycke, widh Hummersta By, äre fyra twinte Jordhögar nästan i quadrangel, ther uppå menas hedniskt Gudztienst hållen warit, ther emellan äre åthskillige små trinte Jordkullar, och somblige rundt omkring, med medelmåttige små stenar belagde, finnas och lijtet ther ifrån i Norr, på een backe, åthskillige små Jordhögar

5. Ähwen så widh een By som heter [illegible], uthi hwilkens östra ände är een upreest steen, tiock och wid pass halfannan famn högh.

6. Widh Ryninge By, är itt högdt Bärgh, och på kinten itt stoort stenrör. 7. Ähwen så på itt högdt Bärgh wid [illegible] by, om hwilken By, liggia månge stora sammanborne stenrör. In templo äre twå Kalgstenar, som med Runeskrift ritade äre, men så oklara Bookståfwer uthi så illa slitade stenar, att man intet kan weeta hwadh the innehålla.

Kumblebyn den 13. Augusti Anno 1667.

Sueno Theodori Gelsenius.

allenast i kyrkan 3 kalgstenar med runeskrift

M.

Bulbergs Häradt

Östrg:

Börckebergh

Ledbergh

Uthi Börckebergz och Ledbergz församblingar, och Bulbergz häradt, finnas inga gamble Monumenter, uthan en Ledbergz högh, wid pass fyra stenkast, ifrån kyrkian, på södra sijdan belägen. Ther uthi sägas skola stå een Guldwagn, sampt och een Konungh lijchie begrafwen, och hela Östergöthlandh kört jord till same högh: men hwadh nampn bem:te Ko:nungh skall hafwa haft, wet ingen förwist berätta. Att detta så i sanning är, widmera undertecknadt, att Börckebergh, den 18 July, åhr 1667.

Jonas Ryderus Past:
i Börckebergh och Ledbergh

Östkinds Häradt

Östrahusby:

I Östrahusby Sochen finnas twå Runestenar. den ene ähr länga i förtyden nedlagder i en stenbroo benämds Löönöbroo, therbookstäfwer äro uthnötte af resande folck. den andra ligger på een lööt lägd pass en fierdings wägs ifrån kyrkian, war nedsiunken i jorden, och nu är upgrafen, på hoo synas bookstäfwerne, skrefne i een ringe mitt på stenen. flera finnas intet.

Nicolaus Langelius.

Weſtergötland.

Ifrån effterskreffne församblingar uthi Scara Stifft, äre memorialer inkombne, om gamble Monumenter,
ifrå nyst igen, nembl:

Scara.
Lekwamme.
~~Tangamme.~~
Schierstads.

Schedwi.
Slöta.
Falköping.
Guthem.
Brangstorp
Segerstad.
Stenstorp.
Wala.
Siogerstad.

Lyrestads.
Hassle.
~~Torsöön.~~
Amnehäradt.
Frößbergs
Hofwa.
Fägre.
Undenäs
Bällefors.

Akhunga.
Hrawestad.
Blisbergs.
Åsarp.
Voolberga.
Ylestads.

Bitterna.
Larf.

Hiärlunger.
Alingås.
~~Hode.~~
Algutztorp.

Härenne.
Åsaka.

Wärnungs.
Häggium.

datū [illegible]

Scara, den 24 Iunii, 1671.

oppå the Monumenter och
[illegible] som oß sporiud Runnen i
[illegible]rad
o Skälds.

[illegible]ken finns och med Landswägen
9. alna lång, wid hwilken de
[illegible]lle 5. al: ofwan Jorden, med
af långlig tijd och ambläst
beswärliga at uthlata, men effter
[illegible]ster Runor, tyckes wara som

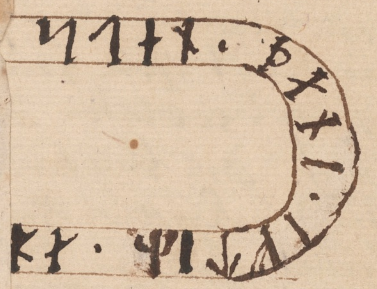

[illegible] mening skal wara så uthlagd
[illegible]HULTA BRUDUR SI. hoc est
[illegible]rià Astuba Fratris sui.
[illegible] finnes en Steen, men ingen skr[illegible]
[illegible]der ifrån står Ere stenar
[illegible] något deromat säija,
[illegible]na hwilka måtte wara lagde
[illegible] om den Kronfaste Christe[illegible]
[illegible]r Kosab.
[illegible]skal wara i Uddatorps hag
[illegible]r i wäster ifrån
[illegible] och Kringstygel offtom skrif.
[illegible]hög några lång, och med hwilk[illegible]
[illegible]kumpl, men ingen merkteligh[illegible]
[illegible]la heeta, ofwer der med är sten[illegible]
[illegible]ngen skrifft.
[illegible]r ifrån denna platz är en dh[illegible]
[illegible], eller dend moo, derafft än ni[illegible]
[illegible] dolken behöles sitt namn
[illegible] och Tingstugu warit bef[illegible]
Carols then IX:des tijd, tå thet
[illegible] förstördt och sedan flött.

Ifrån Efterskrefne Församblin-
uthi Scara Stifft, äre memorialer in-
komne, om gamble Monumenter,
på nytt igen, uamble.

Scara.
Lekumme.
Tangemme.
Scherstads.

Schodvi.
Slöta.
Falköping.
Guthem.
Brandstorp
Segerstad.
Stenstorp.
Vala.
Siogerstad.

Lyrestads.
Hassle.
Torsöön.
Amnehäradt.
Fredsbergh
Hofwa.
Fägre.
Undenäs
Bellefors.

Acklinga.
Tranestad.
Blisbergh.
Åsarp.
Boolbinga.
Ylestads.

Bitterna.
Carak.

Herrlinga.
Alingås.
Flodh.
Algutztorp.

I Härenne.
Åsaka.

Wäringh.
Häggium.

datu flor [illegible]

Scara, den 24 Junii, 1671.

Annotation och förtekningh uppå the Monumenter och gamble tänckwärdige tingh som uthspörias kunna i Kindz häradh

aff Tranemoo Giäldh.

I. Wid Normansbyd i Tranemoo Sokn finns wth med Landzwägen på norra sijdan een Hielte Graff 9. alna lång, widh hwilkens södra sijda står een stoor Gråsteen til 5. al. ofwan jorden, medh runor rijtad, hwilka emädan stenen är af långlig tijdh och amblåst liggiande och så myckit förnött, äro beswärlige at uthläsa, men effter noggaste ransakning och åsicht som effter kunnat, tyckes wara som effter följande Figur uthwijser.

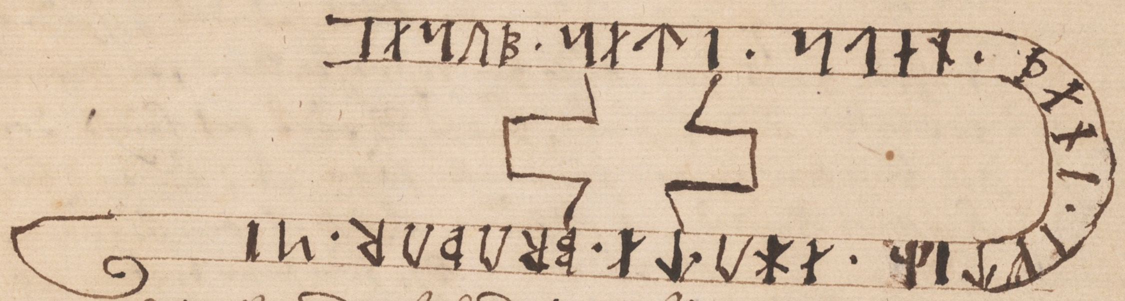

hwilket effter underteknades enfaldiga mening skal wara så mycket:
IAKUB SATI STEN ÞANI, IFTIR AHUTA BRUÞUR SI.
Iacob posuit lapidem hunc in memoriam Ahuta fratris sui. Här och wid hufwudet på samma graff står een mindre steen, men ingen skrifft finns der på. Wid it Steenkast wäster der ifrån står tree stenar satte i en Triangel. men ingen weet något der om at säija, effter påkastade korss kan gissas at denne hielte måtte wara lagd der af någon som hade hafft kunskap om den korssfaste Christo.

II. Är een Saga at een Kongsgraff eller Stor Kossab. skal wara i Uddatorps hag i Tranemoo Sokn wid pass 200. famnar i wäster ifrån steen, som är så een ~~hög~~ stensatt jordhög och Triangulär ~~något lång~~ offwan skriff. är ~~it rätt högt Kulle~~ Bergh som kallas Kongsbergh, men ingen weet medh hwisst uthspörias hwad samma Konung skulle heeta, effter der wid är stenar om Graff med andre stenar, dock finns ingen skrifft.

III. Wid pass 400. famnar i wäster ifrån denna platz är en slätt äng eller moo, som kallas Domsängs, eller Domsmoo, deraff än en gård i Dwärlinge Gäld och Sollasiö Sokn behåller sitt namn hafwer, hwarest en offentlig domplatz och tingstugu warit hafwer i förra tijder alt in til Konung Carls then IX:des tijd, tå thet, med wid liggiande Rättaplats är förstörat och sedan flött.

IV. Uppå Store Slät emillan Normansbyn och Tosterp 400. fam
i öster ifrå förbe:te Runesteen är en stoor och lång Ättebacke, som
kallas Heden högh, på hwilkens öster ända är een rund Jordhög,
ophögd än the omliggiande backar, uppå samma ättebacke äro m
opreste Steenar, lijka som Graf Steenar, men inthe någon rijt
eller Skrifft. Om hwilka sägas, at der skulle hafwa i heden
men warit een Offerplats.

V. Wid Tranemoo wäster Broo ända ligger een hög lång
Steenkummel med Jord och Steen blandat, hwilket som antingen s
der hafwa warit et lijtet Slott, som somblige säija, men lijkare ä
thet, at det een ansenligh grifft warit hafwer, men finner derom
ingen wiss saga.

VI. Wid By uthi Ambiörnatorps Sokn uppå en hög rund Jordkulle st
een Steen wid pass 9. alnar, som är til anseendes, besynnerligen när
är långt ifrån honom, som skulle han repraesentera een Menniskios
Kropps sceleton, med hufwud, hals, Bröst och längd derefter
mer. Om hwilken är een gammal saga, at i första Christendo
tijd, när Kyrkior byggdes, och såleeda Kyrkian Ambiörnarp blef
rättat, bodde en gammal Qwinna i By, som war trotzig och emot s
omwändelsen och trona, och beskottade the Christne. Uppå een Sön
dag tildrog sigh at medan the andre Christne gingo til Kyrckio, h
en begynt sigh til at baka, och lijkwäl i fruchtan för the Christ
offta gått uth och til seet om folket af Kyrkian uthginge, och i then
resan hon uthgick, är hon uthi een Steen förwandlat blifwit der p
met standandes them blindom hedningom til it högstrue skräck ex
pel. För twå mansåldrar sedan berättas samma Steen wara t
och framkörder til Gården By, i mening at sättian uthi en byg
men om natten effter hon war framkörd fördes åt sigh sielf
sit rum, hwarest hon om morgonen fanst ståndandes, der hon
än nu står lijtet på lute, gansko hasligh at see uppå.
Icke långt ifrå samma By bodde twänne förmögna folck Am
biörn och hans hustru Skagge, som omwände til Christi Troo, o
kärlek och nijt til Christi lära och ord byggde hwar sin Kyrkio; M
an byggde effter sit Nampn Ambiörnatorp, hustru effter sit Namn
Skäggetoffta bygge aff Träå I trotzighet emot Christna gud
hit sägdes offtomtalde Qwinna hafwa sig emot sett the Christelig
trona.

VII. Uppå Börkerödz Gärde i Ambiörnarps Sokn är een långd st
satt Triangel, hwilkes sidor äro iämlijka i längd och widd, m
uthi samma Triangel är een stoor resa med sin hustru begrafwen
öfwer hwilka liggia twå gansko stora Grafsteenar, men ingen ri

gon skrifft, och för thenskul war ingen at berätta hwad the hafwa hadt. Stundom synes ~~—~~ om nattetijd lyckta som lius der brinna oppå hela den store Gårdens gärde till 8. punda Ränte kund ickie en sten lyftas eller stör, hwarken i åker eller äng, undan-tagandes thenna Stenlagde triangel med sina stora Stenar, och lytet der ifrån 2. Stenkumbler.

VIII. J samma Sochn emillan Wesshult och Lyda, synes en stor Re-se wara begraffwen wid namn Holling, och platzen der han ligger heter Hollingsmor, som och sägs hafwa emot strijdt thet Christeliga Läran, och för thenskul aff spott mot Kyrkio-gärder, befalt sina, för än han döde, spänna sina stora öxar te-otar för sin släda, och hwar the med kroppen stadnade, skulle the honom begrafwa, hwilka stadnade på be:te Mor.

IX. Wälborna Fru Virgina Hands, Sahl Nils Liliehööks, til Skälared och Kyhlaholm, Efterlefwerska, fogde Lars Larsson i samma Sochn, fick en penning, som synes wara myket gammal och slagen Anno 124. på hwilken ena sida står Effigies Salvatoris med vexillo, och en som står på knä bidiandes med en öfwerskrifft JUSTITIA VIRGO MEMOR ERO TUI, then andra S. Marcus Venetus PAS. G. CIGON DUX. som följande figur wijsar. och är denna penning lijka wichtig med en Rdr. och uthfången af en gammal Pastore uthi Rydaholm i Sunnerbo och Småland.

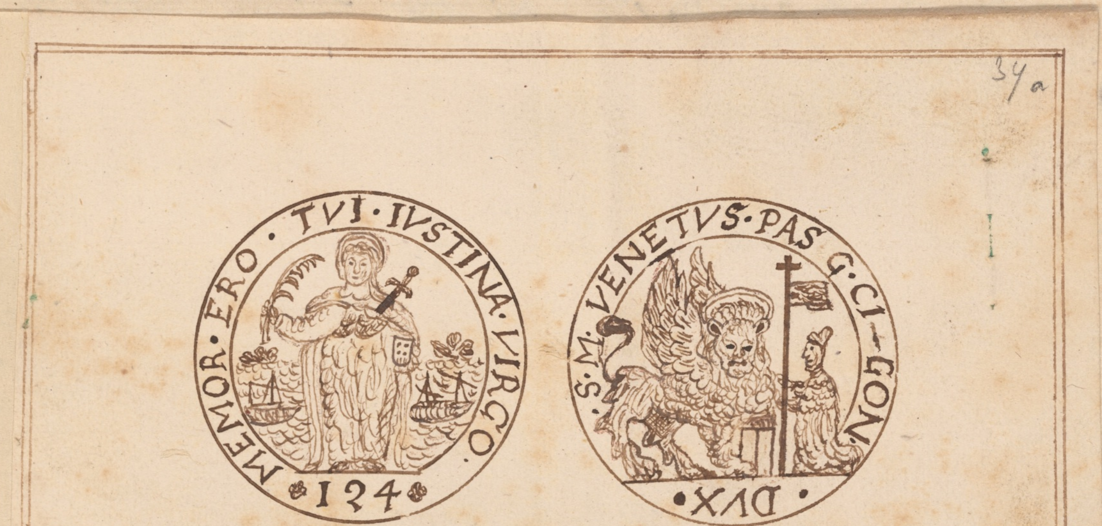

IV. Uppå Store Slätt emillan Normansbyd och Tostarp 400. fam
i öster ifrån förb:te Runesteen är en stoor och högd ättebacke, som
kallas Heden högh, på hwilkens öster ände är een rund jordhög
ophögd av thes omliggiande backar, uppå samma ättebacke äro m
oprester Steenar, lijka som Bautasteenar, men ingen någon rijt
eller skrifft. Om hwilka sägs, at der skulle hafwa i heden
men warit een Blotteplats.

V. Wid Tranemoo wäster Brooände ligger een högh läng
steenklammer med jord och steen blandat, hwilken som antingen s
der hafwa warit et lijtet slott, som somblige säja, men lijkare ä
thet, at det een ansenligh grifft warit hafwer, men finner derom
ingen wiss saga.

VI. Wid By uthi Ambiörnarps Sokn uppå een hög rund jordkulle st
een steen wid pass 9. alnar, som är til ansende, besynnerligen när
är långt ifrån honom, som skulle han repraesentera een Menniskios
Kropps sceleton, med hufwud, halss, bröst och längd derunder
med. Om hwilken är een gammal saga, at i första Christendoms
tijd, när kyrkior byggdes, och sålunda kyrkian Ambiörnarp blef
rättat, bodde en gammal Qwinna i By, som war trotzig och emot s
omwändelse och trona, och bespottade the Christne. Uppå een Sön
dag tildrog sigh at medan the andre Christne gingo til kyrkio
en [illegible] at hon wil at baka och bakmål i [illegible]
offte
wes
met
hol
och
me
sit
än
gick
biör
kär
me
St
het
trona. [illegible] the Christelig

VII. Uppå Bökeredz Wårda i Ambiörnarps Sokn är een längd s
satt Triangel, hwilkes sidor äro just lijka i längd och widd, m
uthi samma Triangel är een stoor resa med sin häst begrafwen o
öfwer hwilka liggia twå ganska store Bautasteenar, men sehas i

Son skrifft, och förthenskull weet ingen at berätta hwad the hafwa heet. Stundom synes om nattetijd lijka som lius der brinna oppå hela den store Skärdums gärde till 8. spanda kunde finnas icke en sten lijten eller stor, hwarken i åker eller äng, undantagandes thenna Stenlagde triangel med sina store stenar, och lijtet der ifrå 2. Stenkumblar.

VIII. J samma Socken emillan Ulfshult och Lijde, synes en stor Kämpe wara begraffwen wid namn Holling, och platzen der han ligger heter Hollings mor, som och sägs hafwa emot strijdt then Christeliga Läran, och förthenskull aff spott mot kyrckiogärden, befalt sina, för än han dödde, spänna sina store oxar före sin släda, och hwar the med kroppen stadnade, skulle the honom begrafwa, hwilka stadnade på be:te Mor.

IX. Wälborne Fru Virginia Gandz, Sahl. Nils Liliehööks till Skåtared och Eketraholm, Efterlefwerskas fogde Lars Larsson i samma Socken, hafwer en penning, som synes wara myket gammal och slagen Anno 124. på hwilkens ena sida står Effigies Salvatoris med vexillo, och en som står på knä bidiandes med en öfwerskrifft JUSTITIA VIRGO MEMOR ERO TUI, then andra S. Marcus Venet. PASQ. CIGON DUX. som föliande figur wisar. och är denna penning lijka wichtig med en Rdr. och uthfången af en gammal Pastorn uthi Rydaholm i Sunnerbo och Småland.

Aff Kalfs Häradh.

I. Itt gammalt ruinerat Slott Kinnaholm wid Mölnerbyn i Frölunda Sokn, opå een Stöör slät plaan belägit, hwaraf synas gambla höga Jordwaller

II. wid Kinna Spång i Kalfs Sokn är, effter een gammal sagu, een wäst Göthekongs Kinne wid namn begrafwen, som samma Kinnaholm haffr funderat och der residerat, hwaraff Kinds Härad sitt namn fått haffr, men teckn aff be:te graff finnas inga.

III. Itt lytet gammalt ruinerat Slott Torbergs wid namn, söder öfwer Aefwestorp i Kalfs Sokn, hwaraf än synas små Jordwaller.

Uthur Miöbecka Häradh äro inga Monumenta inkomne, uthan Pastor der sammestädes berätter at der inga memorabilia antiqua skola wara at finna.

Aff Swenlunga Häradh.

I. Straxt wäster Timmerbro emillan Swenlunga och Halarp står och med wägen wid den lilla åån, som der uthflyter, en Steen hwaropå läses dhesse Runor.

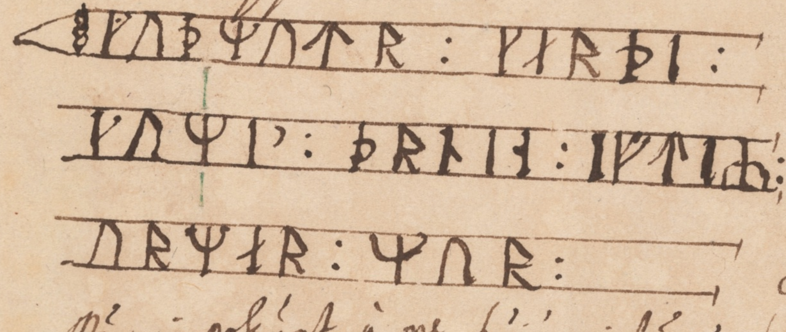

Cuius scriptura sensus difficil mihi videtur posse a rudi hu scripturæ lectore erui, an sit Gudmundus vetus sic sculp edit, ac in stirente suffocat cuius memoriæ hic lapis sit erectus. Nam voces ultimæ Urma Non eo possunt a me huius picturæ rudiori lectore intelligi. sive prima vox sit Gudmoder, Korde öfu, dena bro kom i, dro i å, te hwilken åmannelf etc. Quod relinquimus peritioribus runarum interpretibus.

II. Wid Bälsery i Ördåsa Sokn på heeden, står een högh opreste Steen med ändan på een myckett lång Steen satt grafft, then som sägas een kempa wara begrafwen, hwars namn är intet kunnogt eller någon sagu om. På samma Steen står ingen Skrifft synes.

Memorial på de Antiquiteter, som finnes i Länghems Giäldh uthi Kindz Häradt.

Länghems Sochn.

I. Uppå Wägga hedh står 19 stenar nästan tillsammans: Judicium vulgi; arguera Bålge och Tingzplatz.

II. Trenne långa stenar wedh Baldarpa gärde uthan skrifft, bära gambla monumenter.

III. Een stoor groff steen i stoore Bregnumme Hage medh skrifft, som icke kan skönias.

Åsarpa Sochn.

I. Åpensteen, håller dess Chrönika.

II. Trenne Cors af Trä wedh hwilka the förnemas hafwa läsit på vardande, det ena i Åsarpa skogh, det andra i Ledgårdz Hage.

III. Een Springkiälla som kallas Heligeß Kiälla, uthi Åsarpa skogh belägen, sägeß at siuke menniskior hafwa ther för sin hälse offrat.

Sueno Laurentii Ingelius
p. Langhemensis

aff Kalfs Häred.

I. Et gammalt ruinerat Slott Kinnaholm wid Mölnerbyn i Frölunds Sokn, oppå een stoor slät plaan belägit, hwaraf synas gambla höga Jordwaller

II wid Kinna Spång i Kalfs Sokn. är offta omgammal saga, een Wästgöthekongs Kinne wid nampn begrafwen, som samma Kinnaholm hafwer funderat och der residerat, hwaraff Kinds Häradh sitt nampn fått hafwer, men teckn aff b:te graf finnas inga.

III. Et lytet gammalt ruinerat Slott Borbergs wid nampn Söder öfwer Arfwestorp i Kalfs Sokn, hwaraf än synas sm Jordwaller.

Uthi Mårbecka Häred äro inga Monumenta uthan Pastor dersammestädes berätter At der inga memorabilia antiqua skola wara at finna.

aff Swenlinga Häred

I. Straxt wäster Limmabro emillan Swenlinge och Ha lärp står och med wägen wid den lilla åh, som der uthlöper, en steen hwaroppå läses desse Runor.

ᚠᚢᚦᛘᚢᛏᚱ : ᚴᛁᚱᚦᛁ :

ᚴᚢᛘᛚ : ᚦᚱᛅᛁᛁ : ᛁᚠᛏᛁᚱ ;

ᚢᚱᛘᛁᚱ : ᛘᚢᚱ :

Cuius scriptura sensus diffic mihi videtur posse a quovis lingu scriptura lectore erui, an sit Lindmundus victus sive contendit, ac in thermis suffocatus, cuius memoriae hic lapis sit erectus. Nam voces ultimae Urma

Mür vo possunt a me huius picturae viciniori lectore intelligi. sive primus vox sit Lindmoder, Körde öfr na brvo koni, dro i å, te hickend åmanelse etc. Quod relinquo peritioribus runarum interpretibus.

II. Wid Bålseny i Örbåsa Sokn på heeden, står een höga oprest steen wid änden på een myckett lång steen satt graff, Ther som sages een kempa wara begrafwen, hwars nampn är intet kunnogt eller någor saga om. på samma steen står ingen Skrifft synes.

Memorial på de Antiquiteter, som finneß i Långhems Giälds uti Kinds Häradt.

Långhems Sochn.

I. Uppå Wägga heeds stå 19 steenar nästan tillsammans: Judicium vulgi; arguera Balge och Tingzplatz.

II. Twenne långa steenar widh Kaldarpa gårdh utan skrifft både gambla monumenter.

III. Een stoor grafsteen i stoora Wrägnumma hage medh skrifft, som icke kan skönieß.

Åsarpa Sochn.

I. Åpensteen, söller de Chrönilla.

II. Twenne kors af Träå widh hwilka the förnämne haffwa låtit på waarbandh, det ena i Åsarpa skogh, det andre i Ladugårdz hage.

III. Een springkiälla som kallas Helgeß kirke, uti Åsarpa skogh belägen, sägeß at skulle menniskior haf-wa ther för sin hälsa offrat.

Sueno Laurentii Ingelius
p. Långhemensis

Uthi Dalsdräga Sochn.

Äro aff Pastorn nampngifne allenast tree store opreste stee-
nar opå opå Hillebergs gerde i Dalsdräga sochn, tree å stå tesam-
man 4½ aln: långa, och skriffter der opå synes vara uthuggen
så at her intet kan fattas. och et steenkast der ifrån står
then tridie aff Mässen vara och med skrifft märkeligh
til 5. aln: högh. hwad thessa skola betyda, är ingen [illegible]

Uthi Lenghems Sochn.

Är inberättat aff Pastorn efter med följande skrifft

I. opå Näggie hed står 19. stenar nästan tesammans:
förmodes af gemene man vara tekn til at der haffwa warit
Tingh: och rättoplats.

II. Tree mera långa stenar vid Haldorps gård i Lenghems
sochn uthan skrifft, doch gambla monumenta

III. En stor oprest steen i Stora Bragnums hage med
skrifft, som icke kan skönias.

IV. Uthi Åsarpa sochn synes opå en hög rund Kulla med Mur
och Grafft, sampt inthe långt öfwer omkringsluten, liknande alle-
nast een ingång, märkeliga rudera af det gambla slott
Opensteen, hwarest drotning Ranghild sägs haffwa rest. Item
som i Krönikor berättas om detta slott, der om finnes ock in Chroni
Johannis Magni, at det med flere blef af Rijksens för-
ståndare Engelbrecht intagit ifrå the danske, stod hållen
uthi Kong Christofs tijd af Swerrian, vid paß Anno 1436.
och sedan haffwer thetta slott warit ruinerat, ther synes mura
och fins öfwermåttes skönt, fast och stort tegel uthi mur-
ne som nu med iord mycket äro förtäckte

V. Icke långt der ifrån i Åsarpa skog är en skön springe
källa, som kallas helig kiella, som i förtijden mest är af
menigheten dichtat vara en helso brunn för allehanda siukdomar
them som wille ther komma och offra något til samma K
ther öfwer är bygdt it Capel, som står haffwa in til en m
tijd sedan, och ther hoos it stort Kors, som nyligen

nedfallat. widskepeligit folck besökia än nu samma Källa emot Kran-
heter, sampt til at sökia lycka och framgång när the något wilia be-
gynna, och läggia kopper styckar knappnålar och annat smått i
i Källan igen af gammal widskepelig efterfölgd, för it offer.

VI. Ett Korß hafwer stått uthi Ladagårdans haga, hwad hwilket, så wäl
som wid offerwanbelde Källa och Korß, thet enfaldiga folcket un-
der Påfwedömet hafwa läsit upå sina radeband.

Uthi Hälstadz Härad.

Berättas genom Pastoris skrifteliga communication uthi it bref at wid Hälestadz kyrkia är en Jordhög, eller temmelig stor backe, som kallas Heliahögen, och säges Helia skal ther wara begrafwen, om hwilken är en gammal sägn kunnogt, at hon skulle hafwa warit en Abotissa, och haft sit residens och boning wid Hälestad, och sin Lustgård på en öö, uthi Heliasiön, hwilka nampn på siön, och samma öön än behållas.

Wid Hälestad kyrkiodör står en steen, på den ena sidan med Runeskriffter, men är icke af Pastore upskrifwen och ifrån sig gifwen, uthan wäntas, som skola komma här nedan. På samma steen äro twenne ansichter uthhugne, och it in vertice lapidis

Uthi Jorilstorpa Härad.

Efter medföliande skrifteliga förtekning finnas uthi H
stenar wara noterat efterföliande:

1. Uthi Nittorpa Sochn oppå Skiölingztorps gärde finnes en
steen med desse bokstäfwer ingrafne:

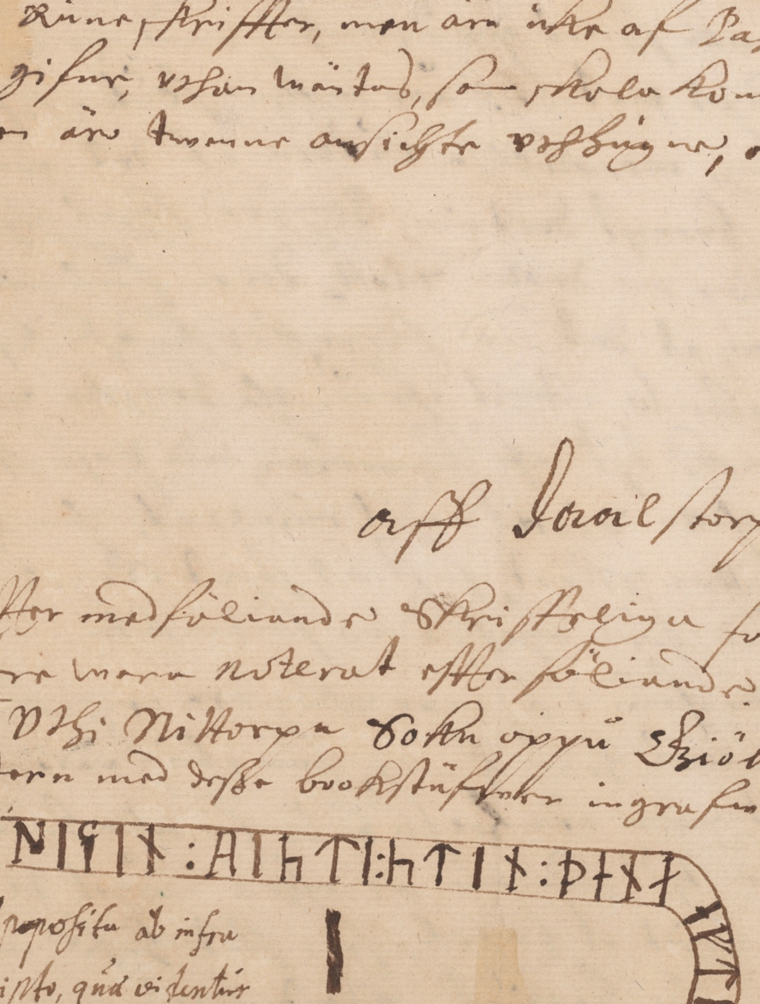

Apposita ab infra scripto, quae videntur facere ad genuinum sensum

videntur sonare:
Sisin erexit lapidem hunc
in memoriam primogeniti fi

II Wid Daalstorp synes tompte stenar effter it gammalt Capell
och der hoos en stoor hoop runna iordkullar, med diup-
wägs der runt omkring, hwilket gemene man, effter gammal sägn
säga, berätter skola warit i bruk i hedendom, hwarest the sin
hedniska wilfarande Afgudstiänst i idkat ~~hafwa~~ hafwa
III. Sådant finnes och wid Nittorp öfwer en springiande Källa
kar af samma sägn.

43
47

Hwadh Antiqviteter och gambla mo-
numenter är til at finna här i Daalz-
torpa Häld, så finnas the här under up-
teknade.

I. Uthi Nittorpa Sochn, uppå Biölingztorps-
gärde finns een steen medh desse bok-
stäfwer ingraffwerade.

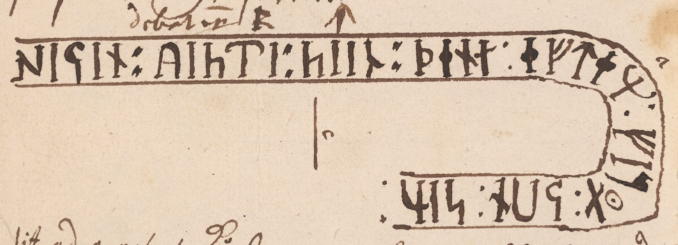

lit. ad a notata kunde ey noga fattas, ty den semicirculi
interior pars war uthbräckt. videtur ᚱ [illegible]
Circulo sub b. positus war och uthbrustet at man kun-
de ther ingen caracterem ser. videtur [illegible]
Linea c stodh mitt i steenen loco posita

2. Widh Daalztorp synes tompte stenar effter
it gammalt Kapell, och dher hoos en
stor hoop runna iordkullar medh diu-
gångarkring dher rundt omkring, hwil-
ket gemene man effter gammal sägn
säga hafwa warit afguda kyrkan.

3. Sådant finnes och widh Nittorp öfwer
een springande Källa, och dher hoos flera
iordbackar, af samma sägn.

Jacobus Gudmundi
tillika med min Com-
ministro.

tillika med bön-
derna i Biölingztorp.

---

ifrån hwar ort noterat är, för spör-
ga orter här och thär, såsom wid
Tranemo Häld wid Hehla.
Häld, på åtskillige orter i det
stenar i rundatals, på somli-
ib. somblige 24. somblige nio
l betyda Jätte brudeferder in-
else nämnda i Stenar. Syn-
Stenar stå i Triangel
hwart mångas dagar a på en
g triangel står östan för Tran-
wid Skinätter quarn, der ibla-
ra hörn, men ingen skrifft och
gali, och ther hoos månge andra
kar ingen kunde förnimma och
tyda.

Maij 1668.

icolaus A. Kollinius
P. et P. – Tranemo

nedfallat. widskepeligit folck besökia än nu samma källa emot Kräketor, samt til at sökia lycka och framgång när the något wilia begynna, och läggia kopper styckar knappnålar och annat smått i källan igen af gammal widskepelig efterfölgd, för it offer.

VI. Ett korss hafwer stått uthi Ladagårdens haga, hwad hwilket, så wäl som wid offtnämbde källa och korss, thet enfaldiga folcket der påfwedömet hafwa läsit opå sina radeband.

Aff Skälstadz Sokn.

Berättas genom Pastoris skrifteliga communication uthi it bref at wid Skälstadz kyrkia är en Jordhöy, eller temmelig stoor backe, som kallas Heliahögen, och säyes Helia skall ther wara begrafwen, om hwilken är en gammal sagn kunnogt, at hon skulle hafwa warit en Abbatissa, och haft sit residens och boning wid Skälstad, och sin Lustgård på en öö, uthi Heliasiö, hwilka namn på siön, och samma öön än behållas.

Wid Skälstad kyrkiodör står en steen, på den ena sijdan med Runaskriffter, men är icke af Pastore upskrifwen och ifrå sig gifwen, uthan wäntas, som skola komma här under. På samma steen äre twenne ansichter uthugne, och it in vertice lapid

Aff Joelstorpa Sokn.

Effter medföliande skrifteliga förtekning finnes aff stenar wara noterat effter föliande:

1. Vthi Nittorpa Sokn oppå Skiölingztorps gärde finnes en steen med desse bookstäffwer ingrafne:

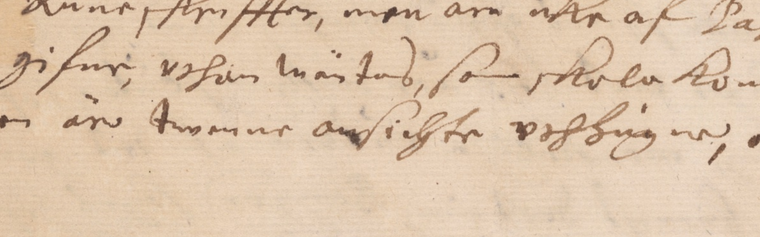

Apposita ab infra scripto, quæ videntur facere ad genuinum sensum

videntur sonare:
Sisin erexit lapidem hunc
in memoriam primogeniti fi

Hwadh Antiqviteter och gambla monumenter är til at finna här i Daalztorpa Giäld, så finnas the här under upteknade.

I. Uthi Nittorpa kyrkia, uppå Biölingztorps giärde finns een steen medh desse bokstäfwer ingrafwen.

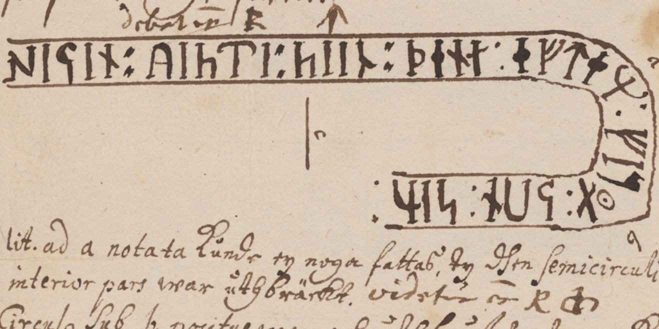

lit. ad a notata kunde ey noga fattas, ty then semicirculi interior pars war uthbräckt. videtur esse K Circulus sub b. positus war och uthbrustet at man kunde ther ingen Caracterem ser. videtur R dras. Linea c stodh mitt i steenen loco posita

2. Widh Daalztorp synes Grundstenar efter itt gammalt Kapell, och ther hoos een stor hop runna wårdkullar medh ingångenstigar ther rundt omkring, hwilket gemene man efter gammal sägn säga hafwa warit afguda kyrkian.

3. Sådant finnes och widh Nittorp öfwer een springande källa, och ther stodh och sa wårdbackar, af samma sägn.

Jacobus Gudmundi
tillijka medh min Com-
ministro.

tillika medh bön-
derna i Biölingztorp.

II wid Daalsstorp synes Tompte stenar efter it gammalt Capell
och der hooss een stoor hoop runne jordkullar, med dike så
wägh der rundt omkring, hwilket gemene man, efter gångse gamma
säga, berättar skola warit i bruk i Hedendomen, hwarest the sin
hedniske wilfarande Gudztienst ~ idkat hafwa
III. sådant finnes och wid Nitstorp öster om en springiande Källa
och der hoos och så jordbackar af samma säga.

Förutan detta som föredaltes så ifrån hwar ort noterat är, förspör-
ies och märkes på åtskillige orter här och thär, såsom wid
Skäggetofta Kyrkia i Tranemo Gield, såsom wid
Åserpa Sochn och Länghems Gield, på åtskillige orter; wid Sohla:
Dräga Gield, store opreste Stenar i rudatals, på somli[ga]
orter 12 tolff. somblige 16. somblige 24. somblige nio
som gemene man säga skal betyda Jätterbröder förder in-
wid Christendoms samb begynnelse wända i Stenar. Synes
och på åtskillige orter Stenar stå i Triangel
på slätta marker, men ingen weet någon säga om
at berätta. En märkelig triangel står östan för Trane-
moo Kyrkio uthi fäålyckan wid Skrättergquarn, der ibla[nd]
en stor steen står i det ena hörn, men uthan skrifft och
een mindre i the andra Angulis, och ther hoos många andra
Stenar der omkring, men kan ingen säga förnimma eller
utspöria hwad the skola betyda.
Actum Tranemo d. 9. Maij 1668.

Nicolaus A. Rollinus
P. et P. Tranemo

nedfallat. widskiepeligt folk besökia än nu samma källa emot Kr
htor, sampt til at söka lycka och framgång när the något wilia be-
gynna, och läggia kopper styfwer knappnålar och annat smått i
i källan igen af gammal widskiepelig ötterfögd, för it offer.

VI. Ett kors hafwer stått uthi Ladagårdens hage, hwilket,
som wid ofwannembde källan så wäl
der Påfwedömet hafwa lu

asb Sk

Berättas genom Pastoris
bref at wid Skiälstadh ky
Öttrbacke, som kallas
bör ther wara begrafwen
kännogt, at hon skulle h
sit residens och boning wid
ia öö uthi Heliusiö,
öön är behållen.

Wid Skiälstad kyrkiodör
med Runeskriffter, men är
ty sifwer, uthan wärdat, so
Steen äre twenne ansichter

asb

Effter medföliande
stenar wara noterat efft

1. Uthi Nittorpa sokn
Steen med desse bokstäfwer

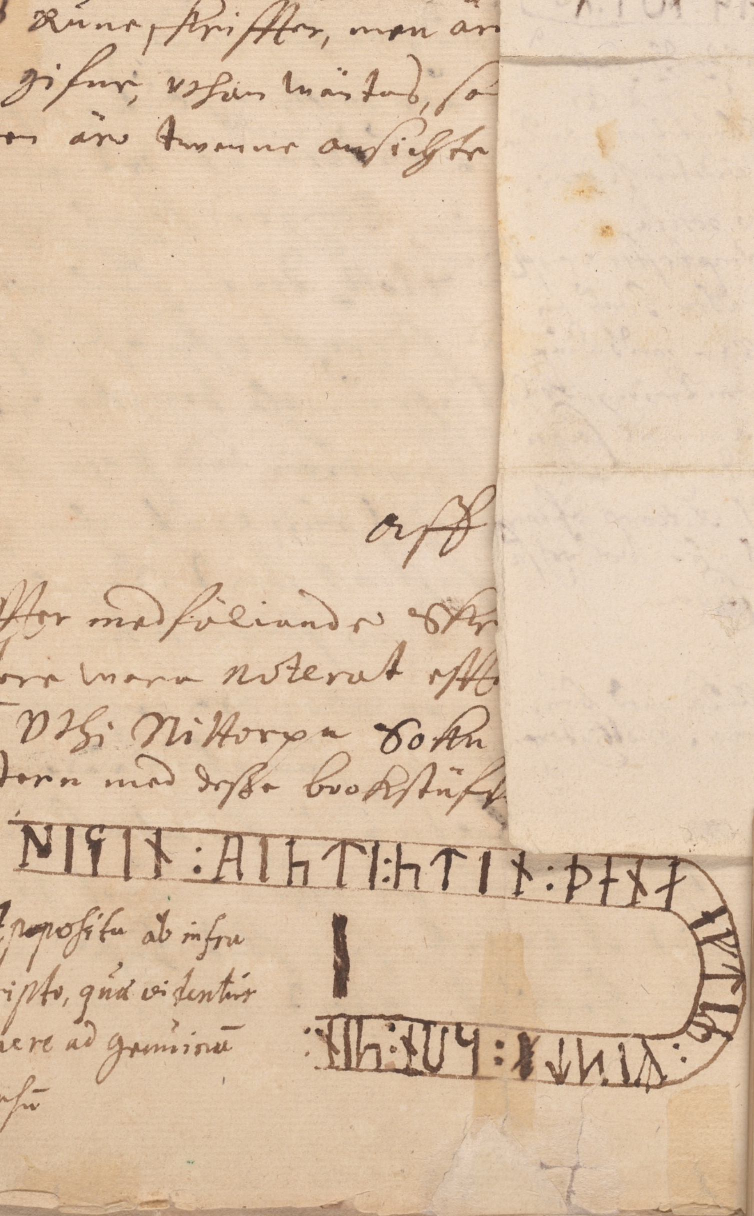

Apposita ab infra scripto, quæ videntur facere ad genuinum sensum

videntur sonare:
Sisin erexit lapidem hunc
in memoriam primogeniti fi

24
47

II Wid Daalstorp synes Tompte stenar efter it gammalt Capell och der hoos een stoor hoop runne Jordkullar, med diupa gånge wägz der runt omkring, hwilket gemene man, efter gamble dagar, berättar skola warit i bruk i hedendomen, hwarest the sin hedniske wilfarande Afgudztienst idkat hafwa

III. Sådant finnes ock wid Nittorp öster om en springande Källa och der hoos ock två Jordbackar af samma dåga.

Förutan detta som fördelt är ifrån hwar och noterat är, förspöries och märkes på åtskillige orter här och thär, såsom wid Skräggetofftet Kyrckia i Tranemo Sochn, Åserpa Sochn och Lenghems Sochn, på åtskillige orter i Sexdrega Sochn, store oppreste Stenar i rundetals, på somlige orter 12 tolff. somlige 16. somlige 24. somlige nie som gemene man säya skal betyda Jättebröder fordom in-nan Christendom samt begynnelse nämda i Stenar. Synes och på åtskillige orter Stenar stå i Triangel på slätta marker, men ingen wet någon dager at berätta. En märkelig triangel står öster för Tranemo Kyrckio uthi förälyden wid Sknättergiärdet, der ibland en stor steen står i det ena hörn, med thes Skrifft och Runa mindre i the andre Angulis, och ther hoos många andre Stenar der omkring, men kan ingen säge förnimma och upspöria hwad the skola betyda.

Actum Tranemo d. 9. Maij 1668.

Nicolaus A. Rollinius
P. et P. Tranemoo

Antiquiteter ifrån Götheborgs Stift,
inlefwererade d. 13. Aug. 1668.

Kinds häradt

Monumenter:

Kinds Häradt

~~A~~

Hwad the gamble Monumenter, om hwilcka Kongl: May:tet för en kort tydh sedan lät brefft uthgå, angå, och åter på nyt af högwyrdige Biskopen in proxima Synodo anniversaria blef påminnelse giord, att sådana skola anteecknas, så finnes ikke några här i församblingen medh bookstäffwer; uthan en ättegraff i Hära Sahn, mitt emot Brogården wedh Storr Landzwägen belägen, på den ena sydan äro 9. och den andra 8. Stenar upreste, mitt der öffwer ligga 3. Stenar och den 4. är nedfallen. Dess föruthan finns och en annan uthi marken, emellan Halstadh och Bråteby, medh myket Stora Stenar, och the Stenar ther öffwer ligga, äre så högdt belägne, att man under them in och uth ryda kan.

Hwad thet andra angår, om the förlammade Krygzmän, som i Wastena Klosther skola hafwa sin underhåld, så äro inga sådana här i församblingen, ey heller hafwa på en långtydh warit, detta iagh thet högwyrdiga consistorio till itt tiensligit swar will hafwa gifwit. J thet öffriga will iagh thet högwyrdiga consistorium uthi Gudz nådiga protection, nu och altydh på thet ödmiukeligaste af hierlat hafwa befalat. Förbliffwandes thet

Actum Algutztorp
den 20 July An. 1670.

alltyd så länge iagh lefwer
tienstberedwillig

And. Arvidi Hellingius,
Pastor in Algutztorp.

S.T.

Edle Wälbördige och Höghährewyrdige
Herre H:r Biskop högdt: gunstige patron.

Såsom mig är alltijd af Wälb:e H:r Bispens Hög och nådig
promotion widerfarit, alltså obligerar iag mig städse
wara finnan effter min förmågo Wälb:e H:r Bispens
tienstödmiukste tienare så länge iag lefwer, och såsom
mig är nu i desse dagar ankommen Wälb:e H:r Bisko-
pens högährade breff om de Antiquiteter som kunde
finnas här i församblingen, så haff iag ther effter med
högsta flijt spanat, och finnes intet något synnerligs
eller i synnerhet att Remonstrera, uthan allenast att
i Tölsiö sochen säijes af gambla män hafwa belegat ett
fäste eller borg, benämd Brunaborg. Och är nu
så ålldrigt att ther på är store ekar öfwer wuxne, ther till
och är een watten källa, som kallas heligh korss kiälla,
dijt mykket folk, som mig nu säijes, Christi himelsfärds
dag söker, och säijes fordom wara med träu omgijrdt,
Ett Berg belägit i Börstorpa sochn är itt fol verk,
men intet längdt in i bolgt, och ähr föga af wärde,
Ther till ähren Wälb:e H:r Biskopens Breff mig som
andre pastores ankommit om förhögning på härreds
penningarna, så wille iag hafwa insatt det i första
specification hade upfördt worit, hade då alt skolat
warit erlagdt, och effter beretter mig såsamt ankomma
dij skickar iag nu Wälb:e H:r Biskopen öfwer stad som begär
mer:

med ödmiuk och underdånigst bön Wällb:e H:r
Bisskopen mig icke wille förtänckia, uthan i alla måtar
gunstig finnas, så här efter som här till, och såsom
Wällb:e H:r Bisskopen tillofwar sig i alt möjeligit oss sam-
teliga hoos Hans Kongl: Maij:tt att befordra, önskar
iag Wällb:e H:r Bisskopen en lyksalig fortün och wäl
och efter wäll förrättat Expedition så i ren som mann will
en frögdelig åter och hemkomst, och att gudh wille Wällb:e
H:r Bisskopen altijdh med alla de sina nådeligen och
wälbewara, som och ödmiukeligen begiärar att Wällb:e
H:r Bisskopen täcktes förhielpa mig att blifwa widh de
Wanlige platz och tunga som afgå bör, och icke med
någre nyia Extraordinarie päster beswäras, helst
efter å denna orten, som understådes, gudh bättre är
nu i tu åhr med missväxt Rijsat worden, såsom
och att mine Communicanter och andra mätte för Rot-
ningar i Uthskrifnings Längderna befrijas, som äro
Cronones Militie fördeltes hemman, med hwadh
mehra som Edert Wällb:het oss samptligen kan
till belisning förhielpa, ställandes detta altsam-
men uti Wällb:e H:r Bisskopens goda och gunstige om dispo-
nande, och der till will uti diupaste ödmiukhet
hafwa Wällb:e H:r Bisskopen med heela dess kiärastande
Wärdnat uti gudz trogen beskijdh anbefallat och för-
Wällb:e H:r Bisskopens

Hastigt af Bollebygdh
d: 20: Maij 668.

Tienstödmiukeste och
Dätpliktigeste tienare
Bergerus And: Bollander
P. B.

rkuat:
6: Novembris
5.

Jonas Jonæ Scarinius
Pastor in Bligsberg

Edle Wällb: och Höghärewyrdige herre
H:r Doctore och Biskop Zacharias
Klingenstierna, förordnat Biskop
öfwer Giötheborgs Stifft med Bohuss
lähn och provincien Halland min
gunstige herre och patron detta

a

Giötheborgh.

ödmiukeligen

Wällb: H:r Biskop

Hastigt af Bollebygds
d: 20: Maij 668.

Tienstödmiukaste
Dageligh förbidiger

Bergenius Aed:
P. B.

Effter kongl. Maij:tz nådiga placat och påbudh, om gambla Monumenter och Antiquiteter at ransaka, finnes der om vthi Blidzbergz försambling, såsom följer:

1. Vthi Blidzbergz kyrko på een Pelare wid Choret, finnes een gammal Munkaskrifft, ther man ike kan vtreda mera än ther nempnes Sanct: Ericus etc

2. Vthi för Wapnhuset dören ligger een grifft hall, med gammal skrifft vppå.

3. Vthi Blidzbergz Gierde ligger een Steen vthi een Akerreen med Runaskrifft vppå; doch synes ey mera af samma Steen än så mykit som skrifften står vppå, thet öfriga är med mykin annan Steenkumbel betäkt.

ther vti kanden,

4. icke långt ther ifrån i samma gierde finnas 12 Stenar vthi een 4drangel lagde så höge som man kan sittia vppå, och nästan med fötterna räcka jorden; dess vtan skrifft vppå.

5. Vthi Dalums Sochn vtan för Wapnhuset dören, ligger een stoor grifftehall, med gammal Runeskrifft vppå, sampt vthugnade wapn; doch är thenna Steen något söndrig men Styckerna lykwäll alla tilstädes.

R/L.

R/L.

6. Emellan Dalum och Nörums finns een steen wara vpreest till 3. alnar hög wid wäg, hwilken och med gammall Runeskrifft är ingrafwen. Flere Monumenta, antingen till Borger, Skantzar, grifter eller ättebackar, gambla breef eller Sigiller etc. thet jag noggsampt efterfrågat haffr. finnes här i församblingen inga. Thetta så sant wara witnar vnderteknat:

Blidzberg 26. Novembris
Ao: 1669.

Jonas Jonæ Scarinus
Pastor in Blidzberg

Effter Kongl. M:tz allernådigest utgångne Placat och påbudh om Antiqviteters och Monumenters opteknande, äre dette så mycket här finnes, effter ransakat på Sognestämnan den 3 February 1667. i Undenäs

Om Kyrkan i Undenäs finnes intet hvem henne hafver låtit fundera, eller till hvilken af helgonen hon är nuncuperat.

Ey äro här några fornämlige grifter, allenaste finnes en slätt stoor steen liggandes mitt uthi för Choredören medh denne skrifft. Ora Mariæ filiq custodiat animam Johannis

Gambla skriffter finnes här inga, ~~allenaste~~ 4 aflatzbref som fordom Biskoper i Skara hafva utskrifvit, såsom Vincentius, Sueno, Johannes, Brynjulphus.

Tree Sjögar gränsa hijtt till, såsom Vättern, vidh hvilken vestra strandh denne församblingen är belägen. Item Undern, af hvilken Församlingen hafver sitt Namn, och sträcker sigh i Noor. Item Vijken som sträcker sigh i Väster, af Undern löper en liten å, Vättra å kallat, uthi Vijken och igenom henne och vidh Forsvijk uthi Vättern.

---

affhende

Hafftiär och Stolkiär och Klettnan i Bredevijks Sokn och Kåtkiärs hafwer och Stolkiär och Hafftiär hårat lydt till Mölntorpa Sokn och vastbohörat, och Hafftiär varit ~~annat~~ Hörats mansstuka än som nu äre tht. Sampt Hafftiär och Marghult uthi Ramsberg Sokn lydt till Mölntorpa Sokn.

Attesterar uppå oförkränkte vittnes och gode skäll. ~~aff~~ Mölntorpa Sokn Anno 1667 d. 7. Julij

Jesperus Caroli ibidem verbi divini minister.

Julij 1667

Praep. i

Effter Kongl. May:tz allernådigest vthgångne Placat och påbudh
om Antiqviteters och Monumenters optäckandhe, äre
äre dett, så mycket här finnes, effter Kommet på Sochnestäm-
man den 3 Februarij 1667. i Vndenäs

Om Kyrkian i Vndenäs finnes inthet hwem henne hafwer
låtit fundera, eller till hwilken af helgonen hon är
nuncuperat.

Ey äre här någre förnämlige grafskriffter, allenaste finnes en
slätt stoor steen liggiandes mitt vthför Choordören medh
denne skrifft: Ora Mariæ filij custodia animi Johannis

Gamble skriffter finnas här inga, ~~allenaste~~ allenaste 4 aflatzbreef
som fordom Bisskoper i Skara hafwa vthskrifwit, såsom
Vincentius, Bruno, Johannes, Brynjolphus.

Store Siögar gifwes här till, såsom Wättern, vedh hwilken
wäster strandh denne församblingen är belägen. Item
Vnden, af hwilken Församlingen hafwer sitt Namn och sträcker
sigh i Noor. Item Vijken som sträcker sigh i wäster,
dit vdden löper en lijten å, Vättre å kallat, vti Vijken
och igenom henne och vedh Forswijk vti Wättern.

Uti samma strömmar ähr intet synnerligit fiske, allenaste
gen åål fånges der årligen wijdh Forswijk

På den Tiwe skogen hafwer stått ett fältslagh, uti
Kongh Waldemars tijdh emellan Kongen och någre Swenske
oprorijske hwilkes förman hett Walde som hafwer
hafft sitt hufwudhqwarteer på ett högdt bergh wedh the
Tiwe beläget, oppå samma bergh man intet kan komma och
uthan på ett ställe allenast föge brett widh 4 fambner på
der synes stenmuren än i dagh och kallar samma bergh eft
Walles Kamps walsklefwe. Denne Walde medh
sin oprorijske heer fick nederlagh på b:te Tiwe skogen
det som hafwer tillgångett. En bonde som bodde i Halna,
när gifwit Kongen som då lågh medh sitt folk på Häger
dette rådh, att han skulle wijsa slagh medh samma oprori
ske heer på b:te Tiwe skogen, och natten för dagh
den medh sigh en heer folk och skickat fijra ifrån skogh
skogh wadda twärt öfwer att wättre landet, när nu på den
bestämde dagen bägge fälter komme emot hwar annan på
Tiwe lätz Kongen af rädhuge taga flychten och the wald
fulfölde effter. Kom han i skiöu, och hwad öfrigt blef, gör
de

straxt nedher af ett Backhäll som Konungen lätt sättia hemligen
in i skogen på Jäckerskogz vädh, samma bonde som detta
rådhet gaf Konungen bekom till lön halfua noch hela deß
uthgiffter der nu 8 gårdar äro, såsom Konungz Sedeler
mera breff der på gifuitt, hwilket än nu äre behollen uth
wijsar ;

Wäst Östre här ifrån ligger den skogen lilla Kiöllen som sträcker
sigh in mot Asterfundh, och äre en deel af hans Kronans
almenningh, en deel stora bleffuen, på den skogen
ligger ett högt bergh, medh en stoor stor Karhålningher, som
kallas Trollekyrkie, hwar af deh namnet äre kommet
wel ingen ;

Erich Hagvin
Andersin.

-t skoofner

allatat 20. Julii Ao. 1667.

fins utfört

Ifrån Vnderfogde

Vaſbo.

om Sales niderlag.

fud in ~~44~~

Memorial

Till thet Wyrdiga Consistorium Scarense effter Kongl: Maij:tz Placater
Sampt wår Hög:ährewyrdige Episcopi och Consistorialum påminnelse
om någre Antiqviteter:

Hwadh anlangar hafwer migh undertäcknat fallet straxt at mandatum aff
Mölntorpa Sochn förskickat till Reverendum D: Praepositum Muster Lars uthi
Mariestadh: ille thet mindre hafwer wijst och them nupaff Nyio medh mig förtt
hijt till Skara Consistorium effter såsom ~~en~~ deel staar mest oppåliggier./

Nembl:

[illegible]

1 Uthi Hwaßhälla by, och uthi Stranden widh stoora Siön Wätteren, så ähr
itt Capelle, som doch länge hafwer ståått, och än staar öde, likwäll ähr therppå
itt högt Speßt och Spånt Torn, såsom och Spånt taak, staar och oppe
een reen höögen platz och mitt uthi byen ther och myckit folck att hwaria
handa stunder satt Siörn Landstijger./

2 Ähr och itt lijtet 1/8 hemman Ebbarnuß benempt som förra hafwer lydt
och ähr opbygdt till Mölntorpa Kyrkios Klockare bool, och ähr thet ~~intet~~
myckit länge sedan abalienerat och till Salig wälb: Erich Krabbe
frälse kommit, och nu possideras aff wälb: Jören Krabbe Hwilkit Sochne:
männerna bådi uthi gemeen, som til någre ähr kompne ähro:/ Som: Byarhet
annoterade beskedelige Dannemän och Kyrkiowärnarna underdeels rätta
och attestera. Som ähro. Kyrkiowärnar. Anders i Dampegården
Nils i Ekmingen och Oluff i Broo, Sampt Anders i Kyrkiotorpen och
Arfwidh i Nygården.

3. Ähr och een Kyrkioängh, som nu brukas till Hillegårdh och Skefwe=
rudh: Som ähro wälb: Peder Stråle och wälb: fru Kirstin Soop
frälse hemman Som och offtanämbde wittnen attestera.

4 ähro och goda wittnen och skäll till att skildnaden emillan Wedenuß gäll
och Mölntorpa Sochn hafwer warit uthi Korsbäcke ström och ähr nu
långt emillan och therigenom 4 eller 5 stycken hemman Mölntorpa Sochn
afftheende

5 Hafwer och Dalkiär och Klestran i Brederwijks Sochn och Aukiers
hördt till Mölntorpa Sochn och Waßbohärat, och hafwer
warit ‡ annat Häradzmärkie än som nu ähr thet.
Sampt hafwer och Margfält uthi Ransberg Sochn lydt til Mölntorpa
Sochn.

Som förmälet

Attesterar uppå offtanämbde wittnen och gode skäll. ~~aff~~ Mölntorpa
Sochn Anno 1667 d. 7. Julij   Jesperus Caroli ibidem Verbi
Divini Minister.

10. Julij
667.

Praep. i Lyrestadh

fins uttat

Vasbo.

Ifrån Underfogde

om Stales niderlag.

[illegible]

Memorial

Till thet Wyrdiga Consistorium Scarense effter Kongl: Maij:tz Placater
Sampt wår Högährewyrdige Episcopi och Consistorialium påminnelse
om några Antiquiteter:

Hwadh anlangar hafwer migh undertecknat [illegible] straxt at mandatum att
Mölentorpa Sochn förskickat till Reverendum D. Praepositum Muster Lars uthi
Mariestadh: Icke thes mindre hafwer wij och them [illegible] medh mig först
hijt till Skara Consistorium effter såsom ~~en deel~~ staar mest oppå liggia:/

Nembl:

[illegible]

1 Uthi Grumbshulta by, och uthi Stranden widh stoora Siön Wättern, så ähr
itt Capelle, som doch länge hafwer stådt och än staar öde, lijkwäll ähr theroppå
itt högt Spesst och Spänt Torn, såsom och Spänt taak, staar och oppå
en wacker öppen plats och mitt uthi byen ther och myckit folk att wara
hunde ståndet ~~satt~~ Biörn Landstijgen:/

2 Åhr och itt Lijtet 1/8 Hemman Ebbarnss benempt som förra hafwer lydt
och ähr opbygdt till Mölentorpa Kijrkios Klockare bool, och ähr thet intet
myckit länge sedan abalienerat och till Saliga wälb: Erich Krabbes
frälse kommit, och nu possiderar ~~att~~ wälb: Jöran Krabbe, hwilkit Sochne-
männerna badi uthi gemen, som till någre åhr komne åhro:/ Som: ~~[illegible]~~
annoterade beskedelige Dannemän och Kijrkiowärnarne underdt witta
och attestera. Som åhro Kijrkiowärner Anders i Dampgården
Niels i Tyrsingen och Oluff i Broo, Sampt Anders i Kragtåsen och
Amfrid i Nygården.

3. Åhr och een Kyrkieengh, som nu i bruukas till Helgarydh och Skefwe=
rudh: Som åhro wälb: Peder Stråle och wälb: fru Kirstin Lood
frälse Hemman, Som och offtanämbde wittnen attestera.

4 åhro och gode wittnen och skäll till att skildnaden emillan Wedenäss gäll
och Mölentorpa Sochn hafwer warit uthi Konsbergsström och åhr nu
långt emillan och therigenom 4 eller 5. stycken Hemman Mölentorpa Sochn
affhende

5 Hafwer och Stolkiär och Klestman i Bredewijks Sochn och Stukiens
hörat lydt till Mölentorpa Sochn och wessbohörat, och hafwer
warit ± annat hörahemmanske än som nu åhr thet.
Sampt hafwer och Margåhlt uthi Ransberg Sochn lydt til Mölentorpa
Sochn,
Attesterar wppå offtanämbde wittnen och gode skäll. ~~att~~ Mölentorpa
Sochn Anno 1667 d. 7. Julij

Jesperus Caroli ibidem Verbi
Divini minister.

± Som förmäles

10. Julij
1667.

Praep. i Lyrestad

Memorial om Antiquiteter
aff Mölentorps Sokn.

vasbo

vasbo
fiul uth
möllentorp

Effter Kongl. Maij:tz afgångne trykte Placat om
gamble Munumenter och antiquiteter äro migh således
ifrån Fägre i Waßbo tilskrefwet then 2 Febr. 1667

1. Wijd Fägre kyrkia finnes inga skriffteligh antiquiteter eller monumenter, ey heller hwarken som är nuncuperat til. Förnämpst och söder wijd kyrkiomuren är funderat och opmurat en kosteligh graf medh loen oppå, til then högh Edle och welb:re familien Bonde-ättern til Herresätet Bäckestad. Och nu warande Landzhöfdingen Welborne her Knut Bonde ärnar i tilkommande sommar på andre sydan läta fundera och opmura för sigh och sina en annan graf etc.

2. Ett Herresäte är i församblingen wijd nampn Bäckestad, det som säges förr skola hett Biggestad, skolat hafwa fördt Biskop Bigge til i Skara och effter honom warit kallat Biggestad. Hwarest och skal hafwa ståt fordom ett Cappell, som nu allenast bara rudera synes effter.

R/St. En Runesten står der wijd Herresätet, hwars bokstäfwer af regnet och solen är mest fördärfwade, at ingen dem läsa kan.

Öster i Skogen wijd Himmerstad by hafwer och fordom ståt ett Capelle som långe sedan är nederrifwet och aldeles fördärfwat och öde.

5. En annexa til Fägre wijd namn Trästena är än behållen kyrkia, säges om henne /: som andra willia säja om sine kyrkior :/ skal wara den äldsta i Waßbo: Effter wermelanderna hafwa dijt rest /: som the säja :/ och ther låta döpa sine barn.

6. Wedh Trästena säjes på ett berg hafwa ståt en skantz, men ingen weet mere der om referera.

7. R/St Öster i Skogen på Fägremo i en lijd står en Runesten, och straxt der hoos är en kulle, hwarest til äfwentyrs någon förnemblig fordom kan wara begrafwen. Stenens affritning står under.

8. Skogar som gräntza til församblingen Fägre äro desse:
Vrisen gräntzar emillan Fägre, Hwitsberg och Egbÿ.
Wÿken gräntzar emillan Fägre, Bellefors och Undenäs.
Stoor skogen Fägremoo gräntzar emillan Fägre och Hofwa, twå miller lång.
Meera notabelt finnes intet migh af den församblingen tilskrefwet.

Vasbo.
Fägred

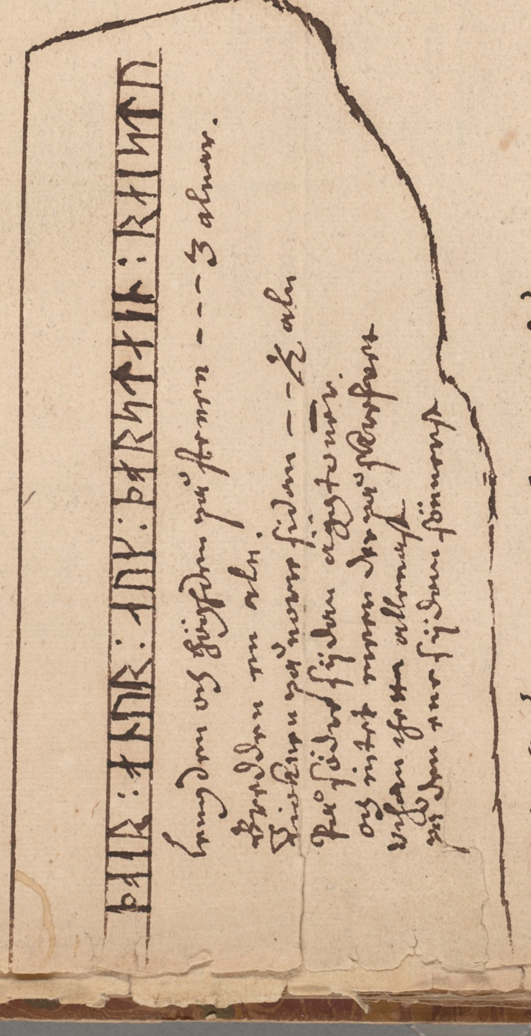
ᚦᛁᚱ : ᛅᚾᚢᚱ : ᛅᚢᚴ : ᚦᚢᚱᛋᛏᛅᛁᚾ : ᚱᛅᛁᛋᛏᚢ

Längden och högden på stenen --- 3 alnar.
Bredden en aln.
Tiockan på norre sidan --½ aln
På söder sijdan äggtunner.
och intet mera derpå skrefwet
uthan thetta allenast
på den ena sijdan sönnerst

Thoir, Önur, ok Torstein, reistu.
Desiderantur sequentia, lapidi non incisa, som kunde wara sådana, effter fader, broder eller son sin.

0. julij 667.

Jonas Benedicti
Rudbeckius
Praep. i Lÿrestad

Jfrau Füger

N. markz härads,
Torrskogs giäldz Sockn.

Admodum Reverende Pater. S.

Ehrewyrdige Fader låter jag dienstl: förnimma att jag tillijka medh kyrkionés Värmän, hafwer flijteligan effter frågat uthi thenna min församblings
secundum singulorum
sub initet.

pla
Laus
bref
ättelse
med.

32
bygg
fär
giort, ett
fören ing
¼ aln lång
ordentligen
gifva
amat

ofantligit dyr, emedan thet har i Prästegården uthi mång åhr legat hafwer til och thet Anno 1646 d. 22 Feb. blef uthi kyrkian hengt, och allenast en liten Zedel nedunder kors bruit satt uthwijsar.

Salutem et officium

Westgiöte
Scripta.

Reverende Dne Praeposite, Evergeta suspiciende, et Pater honorande S. et D. weet inga monumenta eller antiquiteter, hwarken manu scripta eller typis mandata här i Fridzbergs församblings finnas, den förr hafwer dags hållet med. så förr, aldeles onödigt wara at enarrera nogon, ut non existentem docti per schedulam nullius momenti. Men effter dags förnimmer är 32 S. sten nådligen eska (ne in suspicionem neglecti demandati sibi officij incidat) beskrefwes en efterantiqvitet eller sidwndantagen thet nämligen sensibilia rudera domunculae inseburgensis olim circa littora lacus vulgo Dusten dicti sitae. Men at thet ingenting nu brenna här inga aller för ögonen kommer, quod manus propriae subscriptione verifico

Laurentius Oldangren
Past. in Fridzbergs

W[illegible]bo härat

Datt. 20. Julij Ao. 1667.

Jfraů Függer

fins intet.

67

Salutem & officia

Westgiöte Scripta.

Reverende D:ne Praeposite, Evergeta suspiciende, et Pater honorande S. P. D. Inthet ingen monumenta eller antiquiteter, hwarcken manuscripta eller typis mandata hafwer i Friedzbergs församblings funnitz, dem förr hafwer dags hållet så förr, aldeles onerdigt wara att exarabera någon, ne non existenti, per schedulam nullius momenti. Men effter dags förnimma S. R. D:tem nådligen aflla (ne in suspicionem neglecti demandati sibi officij incidat) tillsände en efterrättelse, hwaller Undantagen D:o Aug: nåpligen sensibilia rudera domunculae Imseburgensis olim circa littora lacus, vulgo Imsborg, dicti, sitae. Annars är dags ingenul bekomma här inga flere för ögonen komna, quod manus propriae subscriptione verifico

W[illegible]bo härat

Laurentius Oldengren
Past. in Friedzbergs

Mathe 20. Julij Ao. 1667.

I Markz häradh,
Torrstorpa gieldens [illegible].

Admodum Reverende Pater S.

Ehrewyrdige Fader låter jag deneth: förnimma att jag tillijka medh kyrkiones sexmän, hafwer flijteligen efftersfrågat uthi thenna min församling om her några gambla monumenter, secundum singulorum species, som uthi war allernådigste Konungz och herres placat nådigst förmäles, skulle finnas, dhesom och hans Edle Högwyrd:tz war Biskops alfwarlige förmaningz bref lyder; til underdånigst och ödmiukeligast underrättelse hafwer jag thetta effterskrefna samblat och förnummit.

3 stenkors på kyrkiogård

På Torrstorpa Kyrkiegårdh finnes twenne Steen Korss icke myckit stora, emillan hwilka äre något mer än 32 alnar, ther emillan säija the en Jätte schola ligga begrafwen, om hwilken the hafwa hördt af sina gambla förfäder, at han thenna Torrstorpa kyrkia skulle hafwa ybygt, och at these bockstäfwer :/: 8QARBIORN8MA85I

ingrafne thi bok-stäfwer i kyrkio dö-rren.

TO :/: hwilcka finnas nästan mitt på kyrkiodörren uthi järn ing-ne skola betyda bem:te Jättes namen.

Ett refben kyrkia

Uthi kyrkian under Taacket hänger ett refbeen 3¾ aln långt, hwilket är icke myckit olijkt ett menniskio refbeen, somblige säija at thet skulle wara af bem:te Jätte, några gissa till och menna at thet skulle heller wara af något annat ofantligit diur, emädan thet haar i Prästegården uthi mång åhr legat hafwer til dess thet Anno 1646 d. 22 Feb. blef uthi kyrkian hengt, dett allenast en liten Zedel wedh under kors-brinet satt uthwijsar.

Uthi Vransiö Gårdhage, synes en lijkneljse till en graaf 10 alnar wijdh på lång, hwilken the och säija skola wara en Jättagraaf, hwilken grafwen synes skola wara stensatt och murat kring om alla sijdor, ty mitt brända hallar eller stenar som stå wester widh sijdorna, är jorden nedsiunken en half aln eller något mer, men uthom grafwen är jorden lijka medh thesse ~~Källar~~, theme Jätte säijes hafwa murat en Källare uthi Vransiö, hwars hwalf nu mestedelen förfallit är.

Flere monumentorum species ehwadh namn ~~the~~ hälst hafwa kunna, är i thenna församblings intet at finnas. Befallandes Eder medh thes wyrdige fadr medh hela omwårdnaden Gudj den högste til all wälgång. Tomestorp d. 8. Maij Ao 1668.

Andreas Gadelius

~~55~~ 73

77

Reverendo Consistorio Scharensi salutem et officia semper paratissimum.

Den ländemärckeß der gamble monumenta, som här vthi församlingarne äre till att finna, om hwilka iag tilhörende hoff

~~52~~
71

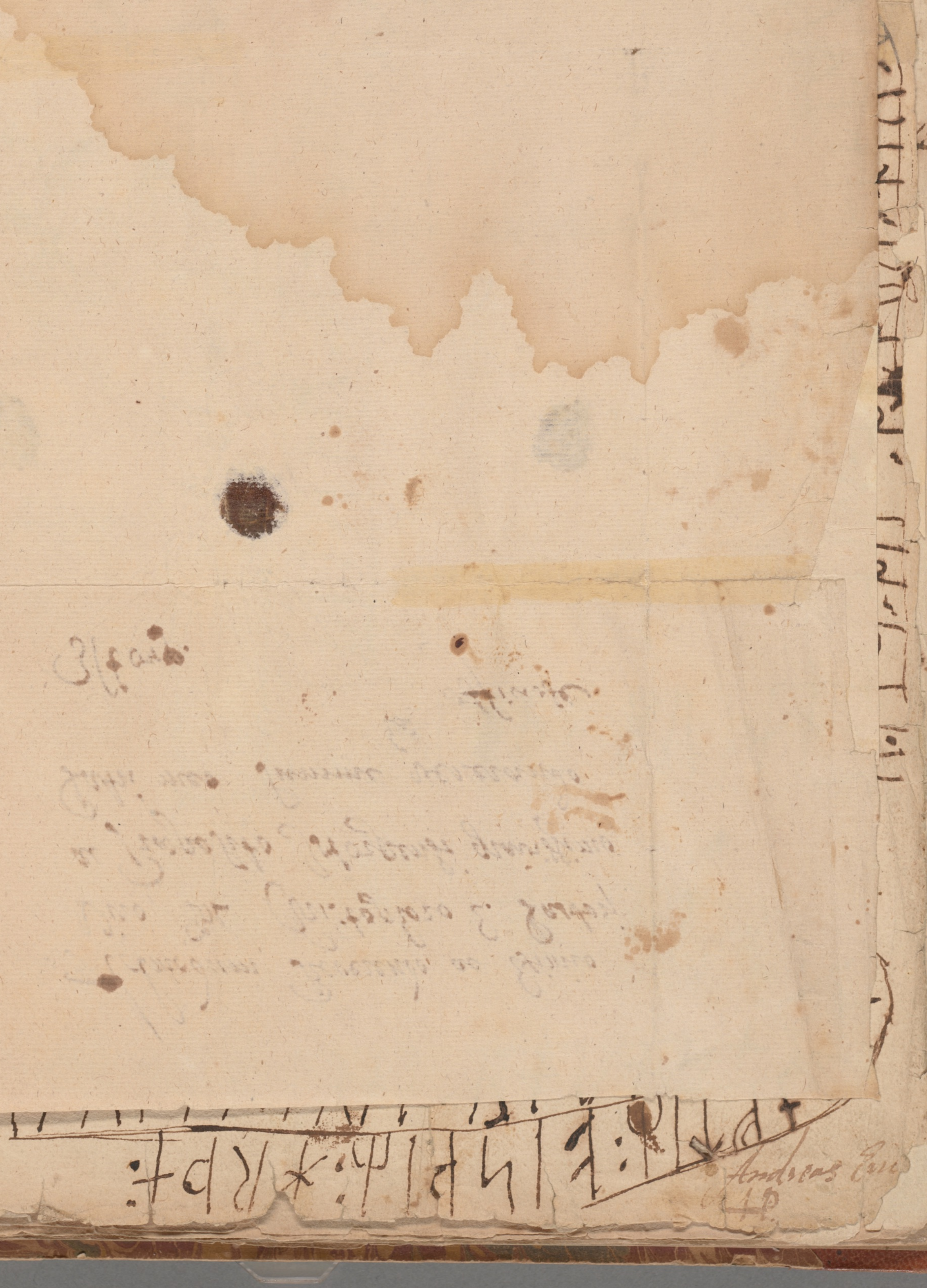

Verlinge

Andreas Eri

4P

Uthi Vransiö bÿ hage, synes en lijknelse till en graaf 10 alnar widh pa lång, hwilken the och säya skole wara en Jättagraaf, sielfwa grafwen synes skola wara stensatt och murat kring om alla sÿdor, dy emillan bemälte hällar eller stenar som stå wester widh sÿdorna, är jorden nedsiunken en half aln eller något mer, men uthom grafwen är jorden lÿka medh thesse Källar, thenne Jätte säies hafwa murat en Källare uthi Vransiö, hwars hwalf nu mestedelen förfallit är.

Flere monumentorum species eller hwadh namn the helst hafwa kunna, är i thenna församlingh intet at finnas. Befallandes Eder medh then wyrdige fader medh hela omwårdnaden Gudi den högste til all välgång. Tonstorp, d. 8. Maij Ao 1668.

Andreas Gadelius

Admodum Reverendo ac Eximio
Viro, Dn. Christophoro E. Pastori
ac Præposito Istorpensi gravissimo,
Patri meo Summe venerando

Eä

officiose

Istorp.

Reverendo Consistorio Scharensi salutem et off
semper paratissimum.

Underlåtandes the gamble monumenta, som her uthi församlingarne äre till att finna, om hwilka jag tillförende hafft them adverterat: men som förnimmes thett inthet war framkommit: Så står en stor steen dönnen för öster Egwenna på en sidländ grön wallh, emillan åkrarna och på honom desse bookstafwer skrefne.

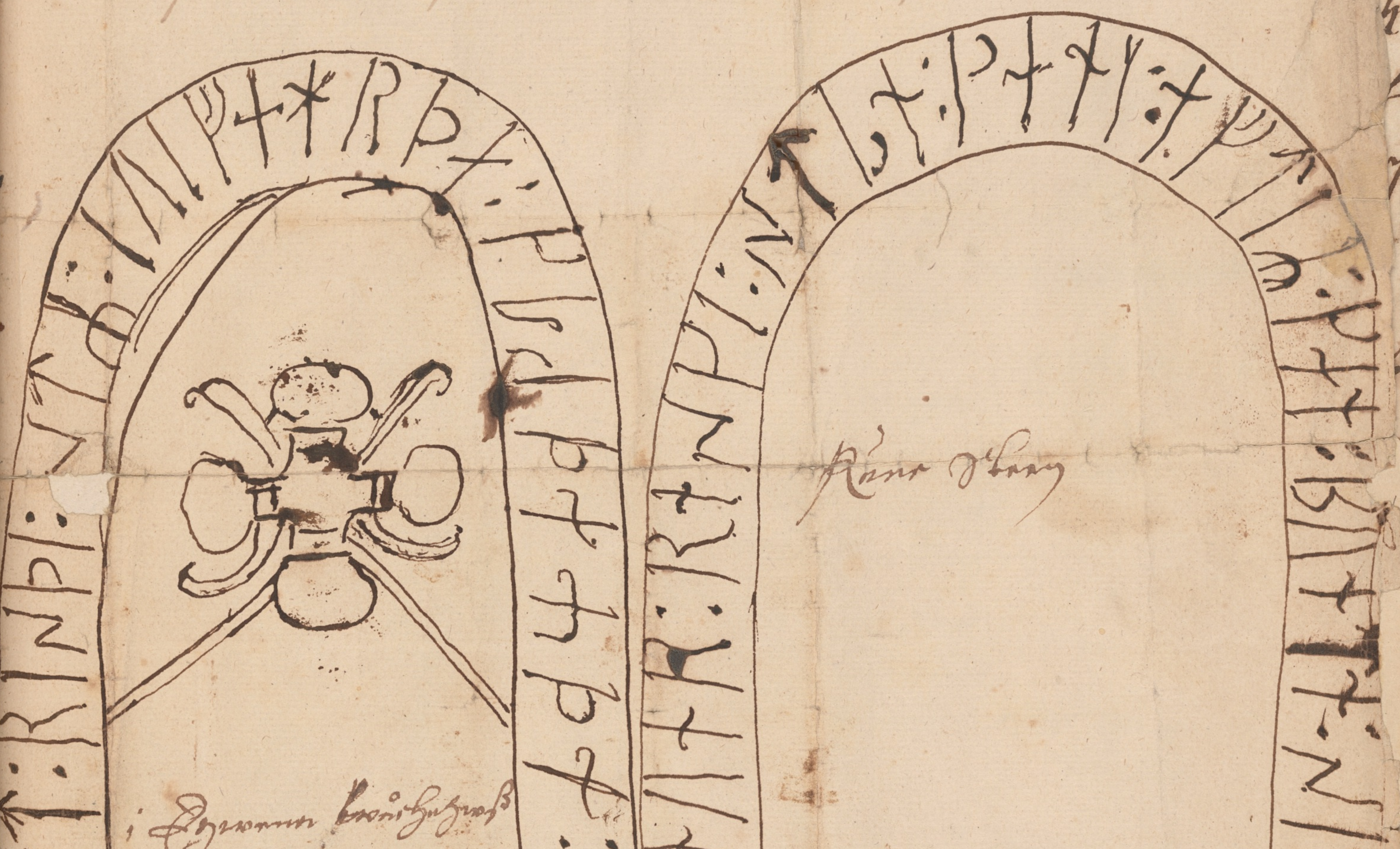
i Egwenna brukzhereß

Råne Steen

Östhan för Sölmerß brukzhereß

Verlinga

Andreas Eri

Admodum Reverendo ac Eximio
Viro, Dn. Christophoro E. Pastori
ac Præposito Istorpensi gravissimo,
Patri meo summe venerando

Eã

officiose

Istorp.

Uthi Dransiö Prestegårdh, hwar en lykelse till en
10 alnar ... lång, hwilken the af ...

Reverendo Consistorio Scarensi salutem et officia
semper paratissima.

Vnderlångandeß the gamble monumenta, som här uthi församlingarne äre till att finna, om hwilka iag tilförende haffwer advertezat, medan som förnimmeß thett intet wara framkommit: Så står een stoor steen sönnan för öster Eggwande på een Sidländ gröön wallh, emillan åkrarna, och på honom desse bookstaffwer skreffne.

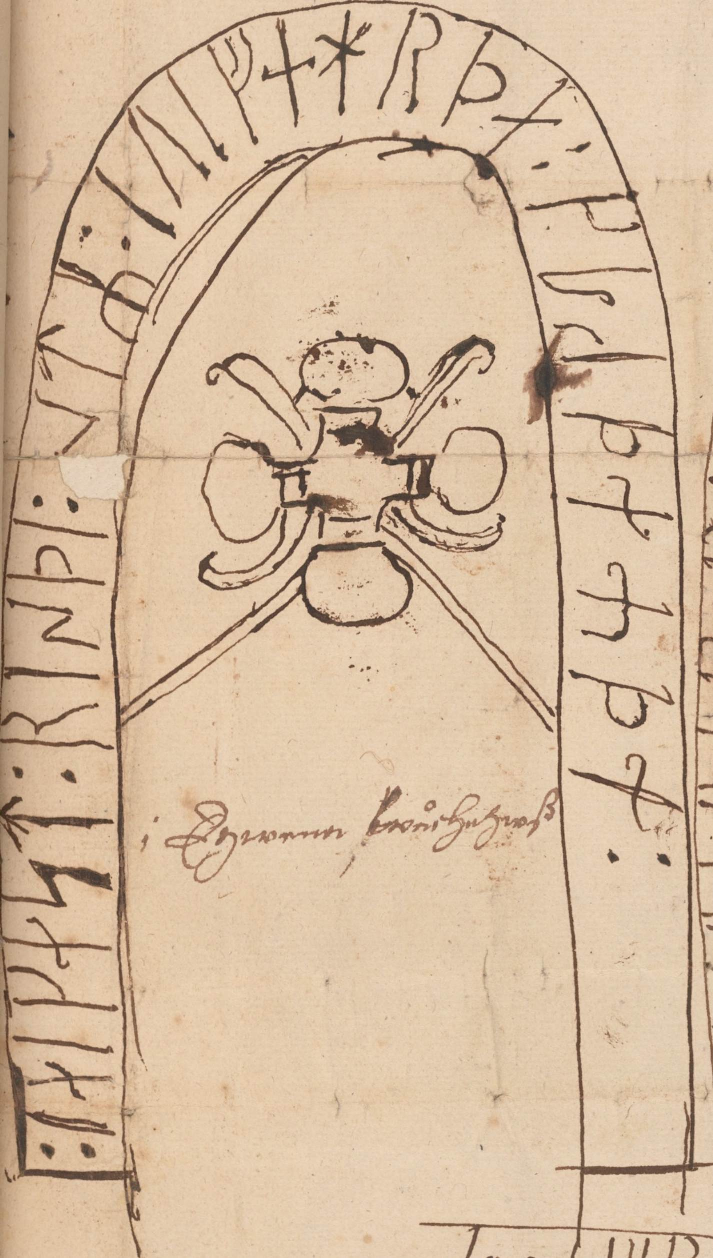
i Ekwarnen häradhß

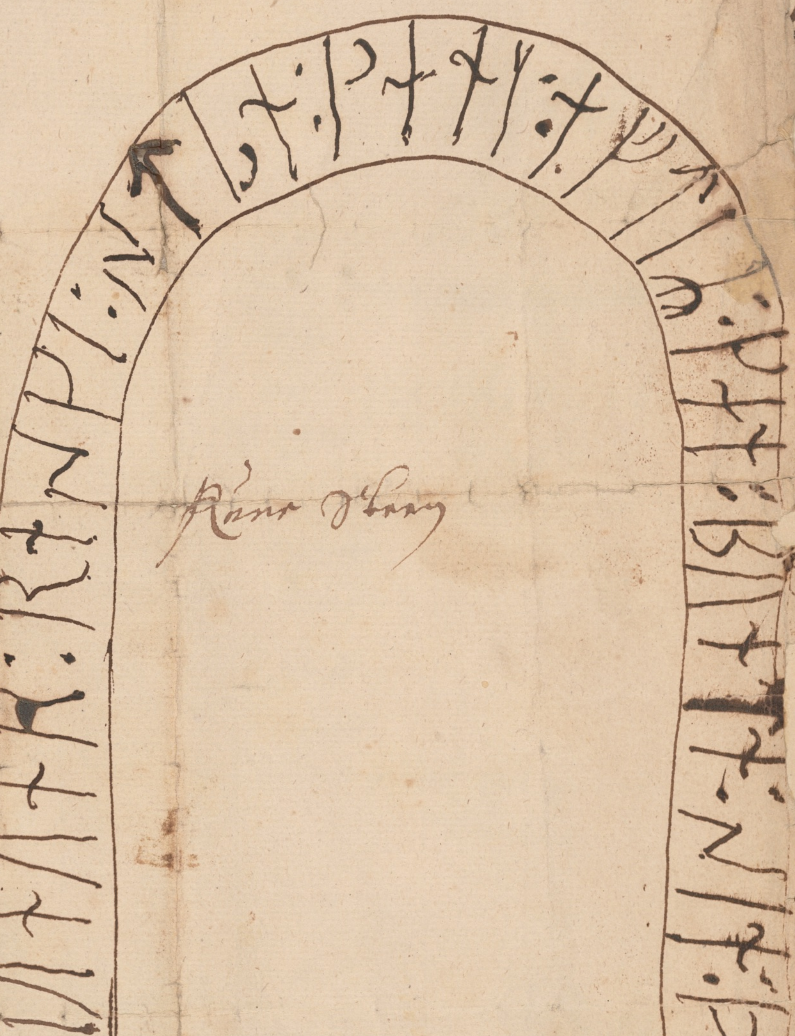
Råne Steen

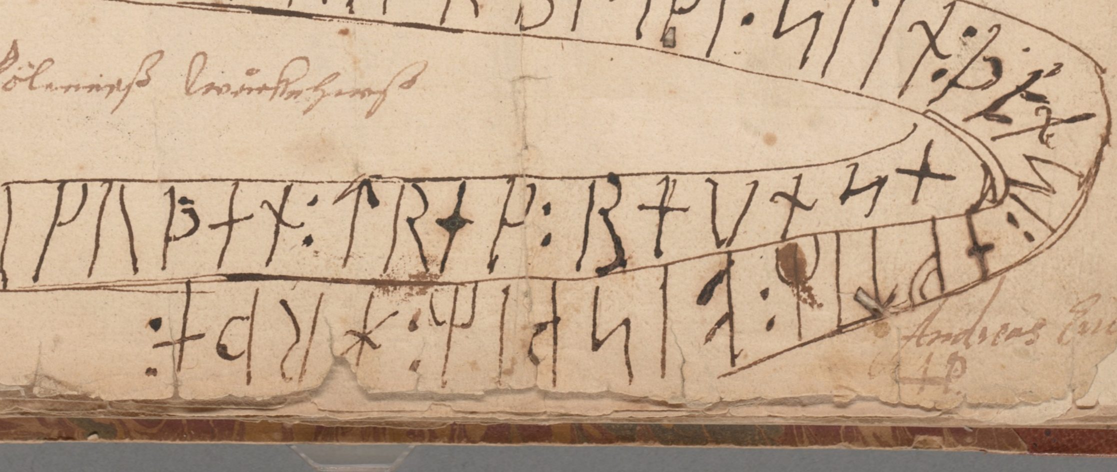
Ostan för Sölweß kiörkiogårdß

Verlinga

Andreas Eri

Haslö församblings

Haslöö steenkyrkio ähr nembdh S. Chatarina
Säre steenkyrkio S. Gertrudh
Berga steenkyrkio S. Johannes Baptista
Enåsa träcappel S. Canutus

Om thesse kyrkiors förste fundatoribus finns ingen berättelse

Eliest andra antiquiteter finnas här fögo, vtom allenast thesse.

1 Ellenääs widh thenna kyrkian een ringa bondagård belägen på een udde widh siöön Wänern säijs fordom haffua warit itt Bisskops säte, såsom och några gamble murar, ther sammestädes nu förfalne, såsom och een stoor Kiällare ther och synes vtwijsa. Thes föregiffues, effter een gammal tradition, ath then herren som ther haffuer haft sitt residentz, haffuer haft stoor owänskap, slaag och strijdh, medh een annan herre som pass halffannor mijl ther ifrån bodt haffuer, på Jmsiöö borgs i Frösbergs försambling hwilken förmenes effter een gammal tradition haffuer warit vtaff the Folckungar.

2 Widh een by Kåreltorp benämbd finnes itt berg Hellaberget benämbdt, ther ähr een stoor långh ingång in i berget, till hwilkens ände ingen haffuer kommet.

3 Widh een gård Torstenstorp finnes een ~~gammal~~ Kunsten i skogen, men aff skogseld skadder.

Vasbo
härat

Vestergiötl.
landh.

1 Rst.
stadder

d. 20. Julij
1667.

för itt Kloster, och en stenhoop sammanan kastader; Men ingen ännu kunnat berätta huru then ähr i hoopa kommen.

Vasbo härö

1 Rst.

54
75

Haslöö Församblings

Haslöö steenkyrkio ähr nämbd S. Chatarina
Färe steenkyrkio S. Gertrudh
Berga steenkyrkio S. Johannes Baptista
Enåsa träcappel S. Canutus

Om thesse kyrkiors förste fundatoribus fins ingen berettelse

Effter andra antiquiteter finnas här fögo, utan allenast thesse.

Vatbo
harat

Vestergiötlandh.

1 Ellenääs widh thenna kyrkia een ringa bondagård belägen på een udde widh siöön Wänern säijs fordom haffua warit it bischops säte, såsom och några gambla murar, ther sammestädes nu förfalne, såsom och een stoor källare ther och synes utwijsa. Och föregiffues, effter een gammal tradition, att then herren som ther haffuer hafft sitt residentz, haffuer hafft stoor twänslar, slaag och strijdh, medh een annan herre som pass halffannor mijl ther ifrån bodt haffuer, på Hemsiöö borgs i Frösbergs försambling hwilken förmenas ~~effter~~ effter een gammal tradition haffuer warit utaff the Folkungar.

2 Widh een byy Kåretorp benämbd finnes it berg Hettabergit benämbd, ther ähr een stoor långh ingång in i berget, till hwilkens ände ingen haffuer kommit.

3 Widh een gård Torstenstorp finnes een ~~gammal~~ Runsten i skogen, men aff skogeld skadder.

d. 20. Julij
1667.

IRst.
stadder

Jfraun Haßler.

Undertecknat befinner i underdånigheet tillijka med kyrkio-
nes Sexmän i Torsöö församblings i Wästergiötha Lands
belägen effter Kongliga Maj:tz wår aller nådigst Konungz Pla-
cat och nådiga befalnings, ransakat om här i församb-
lingen, ähr till at finnas några Antiquiteter och Mo-
numenter, h. därå ähr nu alt som effter följer underdånt.

1 Rätta Sochne kyrkian finns inte hwilken then Funte-
rat hafwer, eller effter hwilken helgon hon ähr intitule-
rat. Men man effter man, weet at hon heter Wijk-
saala, then i finnes en Altare taffla och twå beläth-
het ena ähr Jungfru Mariæ, hafwandes Christum på
sin wänster arm och om hennes beläther ähr itt lijtet
träwerck, sampt och itt lijtet beläther.

2 Och ähr Norr för kyrkian en fierdingz wägs paß, itt
Cappel ingen weet hwem thz Funderat hafwer. Men
effter S. Per ähr thz intitulerat, ther wthi finnes en
lijten Altare taffla och twå små beläther.

3 Prästegården weet här ingen annat berätta, ähn han
heter Wijksaala Prestegårds, aff kyrkian.

4 Intet finnes här, som ähr Notabile, uthan en lijten
R. st. Rune steen stoor söder för rätta Sochne kyrkian,
wed siöhn som ähr emellan Mariæstadh och Torsöön
lijtet westersöder uthi siöhn, något ifrån landet lig-
ger itt Skiöhr, och en steen hoop samman kastader,
Men ingen weet berätta huru then ähr i hoopa kom-
men.

Vadbo Torsö

1 R. st.

Ifraun Haßler.

Undertecknat hafwer i underdånigheet tillijka med kyrkio-
nes Sexmän i Torsöö församblings i Wästergiöthe Lands
beläghen effter Kongl. Maij:tz wår aller nådigste Konungz Pla-
cat och nådiga befalnings, ransakat om här i försam-
lingen, ähr till at finnas någre Antiquiteter och Mo-
numenter, h. Så ähr nu alt som effter följer. Underdånt.

I
1 Rätta Sochne Kyrkian finns inte, hwilken then Funde-
rat hafwer, eller effter hwilken helgon hon ähr nuncupe-
rat. Men man effter man, weet at hon heter Nyk-
sala, hon i finnes en Altare tafla och twå belä-
ther, thet ena ähr Jungfru Mariæ, hafwandes Christum på
sin wänster arm och om henne beläthe ähr it lijtet
träwirke, sampt och it lijtet beläthe.

2 Och ähr Norr för Kyrkian en fierdingz wägs paß it
Cappel, ingen weet hwem thz Funderat hafwer: Men
effter S. Per ähr thz nuncuperat, ther ähr funnet en
lijten Altare tafla och twå små beläther.

3 Prästgården weet här ingen annat berätta, ähn hon
heter Nyksala Prästegårds, aff Kyrkian.

4 Intet finnes här, som ähr Notabile, uthan en lijten
Runesteen ståår söder för rätta Sochne Kyrkian,
R. st. wed siöön som ähr emellan Mariæstads och Torsöön.
Lijtet wästersöder uthi siöön, något ifrån landet, lig-
ger it Skiähr, och en steenhoop sammankastader;
Men ingen weet berätta hwaru han ähr i hoopa kom-
men.

Vatbo Torsö

1 Rst.

Sedan ähr intz annat än stoor stänneror ifrå Söder,
och alt Norr omkrings Öhn, och Löper så it Sundh be-
nämdt Öxna Sundet Norr uthi Stänner, emellan
Hoslegiälds och Tonsöö, öster om Tonsön och i Stänmar-
ken igen. it Sundh wäster wth heter Brunnersundh,
Item Sydost något ther ifrå ähr en bäck som heter
Ingehola bäck stå der wathn skualter i

Mehra kan man intz her aff något wändhe wara at
föhra at certain.

Thetta haffwer iagh med kyrkiowerdt Sixmän
och sochnsfolket underdånigast annoterat.
Anno 1667 then 28 January.

Petrus Boander
in Tonsiöö Pastor

allato 20. Julij
Ao. 1667.

Kinnehärat

Förteckningh om gambla monumenter
och Rådmercher uthi Forshem Anno 1667

Venerando Consistorio Scarensi Summe Rev:dis et praeclarissimis adsessoribus, refereras här medh underdånigst, om der gamble monumentis att der uthi Melby och Bergum församblingar äre, inga tillatt finna som af något wärde äre, hwilket wij längst för detta ~~om~~ venerando consistorio skulle hafwa förständigat, där något sådant hade funnes. Elliest om Collecten till der Skålunde kyrkiors reparation, så försändes från Melby församblings 3 [illegible] 8 öre. hwilket wi tienstligen venerando consistorio insinueras.

Esaias Rekernius
pastor Melb.

Andreas Raff
p.

Inga antiquiteter eller monumenta finnas i Walaby församblings.

här heller finst sådant
i Bergs församblingh.

Sveno L. Bomantz

Torenius Ostelius p.

Sedan ähr intz annat ähn stoor stenerij, ifrå Södern,
och alt Norr omkrings Öhn, och Lyser Sö it Sundh be-
nembdt Öxna Sundet Norr ifrå Stener, emellan
Hoslegiälds och Torsöö, öster om Torsöy och i Stenmr-
ren igen, it Sundh wester Uth heter Brunnersundh,
Item Södost något ther ifrå ähr en bäck som heter
Ingchala bäck thå der watn skulle i

Mehra kan man intz see off något wänder wara at
föhra at caystain.

Thetta hafwer iagh med Kyrkiones Siexmän
Och Consistorio underdånigst annoterat.
Anno 1667 then 28 January.

Petrus Boander
in Torsöö Pastor

allato 20. Julii
Ao. 1667.

Venerando Consistorio Scarensi Eiusdemque Rev:dis et præclarissimis adsessoribus; refereras här medh underdånigst ligast, om the gamble monumentis att the uthi Malby och Bergome församblin-gar åhra, inga tillatt finna som af något wärde åhra, hwilket wij långt för detta ~~om~~ venerando consistorio skulle hafwa förständigat, där något sådant hade funnes. Elliest om Collecten till the Skalunda kyrkiors reparation, så förfundes från Malby för-samblings [illegible] 8 ört. hwilket nu ödmiuke-ligen venerando consistorio informeras.

Esaias Rhezelius
pastor Malb.

Andreas Watt
p. t. Capellanus

Inga antiquiteter eller monumenta finnas i Walaby församblings.

Här heller intet sådant
i Bergs församling.

Sveno L. Bomantu
S.

Torenius Osterlius P.

[illegible] och [illegible] förfarblings [illegible] mga
Monnmelet alltstrax Jona [illegible]
p. m. [illegible]

Anno MCDLII

Vlänning häradt
fins intet

~~57~~
81

Kinnehärat

Förtechningh om gambla monumenter
och Rådmerchie uthi Forshem Anno 1667

1 Hafwer warit på forssomma kyrkia uth=
huggit på sidan hela pinoss historia uthi
blått på stenar. och nu ähr borttagitt och
förwandlatt till S. W: Olufs Stakes graff

2. Sammma kyrkia hafwer uthi urminoss ståt +tu
ädhe choret ähr borttagit till S. Walb:
Olufs Stakess grafft, Techit aff kyrkan
ähr nagot qwarre, funtan, och intet mer.
kyrkiogarden ähr alldeless öde.

3 Åsternäss gård hafwer warit itt gammalt
slått och nu ståår igen murar aff
wallen och dijpa grafwer trint om=
kringss sijness.

Gambla Rådmerkie emällan
Herrss skoga, och Bÿ skogen.

1. Sånnerör står uthi en stor sten nitt uthi
Uppsatt.

Ther ifrån till Jettehättill. Ther ifrån till
Hoalmahallen ther står en stoor sten medh
itt ✝ Ther ifrån till Kåråsbergh, ther ifrån
till Skiötebrona.

Jetterdansen itt torp ther stå stenar
Upsatte alt intet är någon skrifft.

Dätta är ransakatt medh kijrkio
nessesmän

Andreas Steph. Commi:

Torsten Larsson. Sven Larsson Assmund i Vedom
Sven Håkonsson Oluff Carlsson Sven Jonsson

1 sten med X.
ellest finns intet

Vasbo.
fins intet

Reverende et Clariss: Dn. Praeposito Dn. Hierstadio
In Chro Pater et Fautor Honorande
S.

Kongl: May:ts Allernådigste Placat angående Antiquiteter hafwer jagh i Kyrkiostugan i förleden Sundag och noga der effter i församblingen efterfrågade Men kunde inga finna sådanne som Kongl. May:tt synes efftersökia. Men anbelangande Strömmar, Wägar, Wyger Och Berg samt deras Namn Så äre de fulle till en deel här i församblingen belägne Men intet notabelt förspöries hos dem hwarcken passerat som Antiquitatj eller Monumenta wara synes Meritera, Och hwad som skulle de för detta vara Kongl: May:tt nyssamnt kunnigt uthan de icke allenast till Namnen uthan och quod situationem finnes in Mappis Geographicis införde och beskrifne Hwilket V. R:dæ för ~~andet till~~ underrättelse Tienst öffwersänder Medh förblifwandes Hans Gudz Nåder anbefallan

on V. R:di om
förmaler.

V. R:dæ

Ammenstadt 31 Junij A:o 1667.

Officio et observantia
addictiss.

Gustavus Holstenius Mp

En stark stridh fallande ström löper om Kirnefors kallas Guldspångz elf eller ström, hafwer sitt namn af en steen som står öfwerst i elfwen mitt uti striide strömmen, heter Guldsteen, der watnet faller öfwer honom, och gifwer en guld färgia ifrån sigh.
Emot förandringar i Regementet och konunga dödh, plägar sama stridande watn och ström stå stilla, at man kan gå der öfwer, och taga fiskarna emillan stenarna som skedde 1632 annan tridie och 4 fierde dagh Jull, emoot Sal. Konung Göstafz Adolphi dödh. Och åter för några åhr sedan emoot Sal. Konung Carlo Gustavi dödh förmerktes

Actum 20. Julij A:o 1667.

intet

Ifrå Leminghorn.

Anlspångs elf stadnat
mot. K. Gustaf Adolfs
och h. Carl Gustafs död.

pius intrt

Thet Höghährewördiga Capitelet i Scara, är min ödmiuka tienst skyldige nu och altijd, Däβom och allom samptfeligen hälse och wälmågo af Herranom hiertlienstligen tilönskandes. H.

Hwadt som wedkommer om the uhrgambla Antiqviteters och Monumenters /:effter wår Aldranådigste och Högsta Öfwerhetz allwarliga befalnings:/ eftersökning, så är thet hörsamligen och som nogast efterkommit här i Ryda församblings; Men om sådane gamble Monumenter och Ålderdömen, är intet till at berätta: ty the äro här intet finnandes; thet iagh underskrifwen attesterar medh egen handh och sigill, sampt och the Höghährewördige Män här medh uthi then Aldrahögste trohiertligen befallandes.

Af Ryda den 3. Februarii
Anno 1668.

V. R. S. S.

Andreas Erici.
P. R.

intet

Ifrå Lewenhaupt.

Gullspångs elf, stadnat
mot. K. Gustaf Adolphs
och K. Carl Gustafs död.

Sub intrt

Thet Höghährewördiga Capitelet i Scara, är min ödmiuka tienst städze nu och alltijd, därhos och allom samptfeligen hälse och wälmågo af Herranom hiertteligen tilönskandes. S.

Hwadt som wedkommer om the uhrgamble Antiqviteters och Monumenters |: effter wår Alldranådigste och Höga Öfwerhetz alwarliga befalning :| eftersökning, så är thet hörsamligen och som nogast efterkommit här i Ryda församblings; Men om sådane gamble Monumenter och Ålderdömen, är intet till att berätta: ty the äre här intet finnandes, thet iag underskrifwen attesterar medh egen hand och sigill, samptt och the Höghährewördige Män här medh. Gudi then Alldrahögste trotienstligen befallandes.

Af Ryda den 3. Februarii
Anno 1668.

V. R. S.S.

Andreas Erici.
P. R.

Antiquiteters påminnelser
till talet – 21. st.
ifrå Skara Stift
sändas till Upsala

ANNO 1668. then Junij.

Jfra Korſöö

Finns intet Gudhems härat.

Lectoris Competentib. Salutem et amica studia!

Görres witterligit att hijt äre ankomne /: ehuruwäl något sent:/
1. Kongl. Maytts. Placat om gambler Monumenter och Antiquiteter.
2. Kongl. Maytts nådige breff, tille Reverendissimum Dn. Episcopum,
uthi Copien. 3. Consistorii påminnelse att wij på dessa orten wille
oss där effter alla rätta: Då sändes desse alle strax rätt uth i häradet
och äre länge sedan publicerade. Jagh skreff och någre ord under
att Fri Pastores wille dett de wetta om detta ärendet förnimmt på en
Chart omständeligen upföra, och hwar för sig immediate oförtöfwligen
tille Consistorium insända. Angående Deala församling [illegible]

Wartofta härat.

Wijdh Blidzbergz Kirck och Dalums Sochn, emellan Dalum och Närenne / står opreester een Steen, wid pass 3 Alnar hög, med Runeskrifft om kring samma; Men hwad traditioner om samma Runa hafwa warit, weet ingen åtskilja. Elljest förmenas fuller finnas några flere Stenar i Marken, them man intet kan igenfå, innan snön kan bortgå, ey heller ther om någon wiss relation göra, innan the blifwa beskådade. Mera weet man intet härifrån till at referera. Actum Blidzberg 27. Januarij, Ao 1667.

Rst. aft. 87 af Ulf Chr.

Ey heller är om någre andra saker,

Jonas Jonä
Pastor in Blidzberg

Wedh Böne finnes een stoor Steenbåde wed pass 3 al. hög med Runeskrifft och en wed åkren i Böne sochn på samma sätt, wedh Liared sochn finnes een Ödekyrkia Ällingared benämd, och wedh Fittingaredh sochn finnes skrifftställe wed Jägared men inga Stenar der finnas wed man icke, nu ey eller för snöön skull kan efftersökias. Fittingared den 5 Febru. Ao. 67.

Andreas Christoff

Rst aftagne Ao 87 af Ulf Chr.

Kongahög benämd

2

[illegible]lagen i Deala byijs gierde emellan Erme och Deala byij.
der sägs att Konungen i Swerrige och Konungen i Dannemarck
skulle skolat hållit Fredzlag. Och Konungen i Swerrige skul-
ler skolat Victorizerat öfwer Konungen i Dannemarck, Unde

Jfrů Korßöö

Markz härat.

R/st. aft. 87 af Ulf Chr.

Uthi Blizbergz Kirkio och Dalum Sochn, emellan Dalum och Nörreme, står uprester een Steen, wid pass 3 Alnar hög, med Runeskrifft om kring omkring; Men hwad traditioner om thenne kunna hafwa warit, weet ingen Ahlsiga. Eliest förmenas fuller finnas några flere Stenar i Marken, then man intet kan igenfå, innan Snöön kan bortgå, och heller therom någon wiss relation göra, innan the bliffwa besichtigade. Mera weet man intet här ifrå till at referera. Actum: Blizberg 27. Januarij, Ao 1667.

Ey heller är om några an:dra saker,

Jonas Jonæ
Pastor in Blizberg

R/st aftagen Ao 87 af Ulf Chr.

Wedi Bööt finnes een stoor Steenstodh wed pass 3 al. hög med Runeskrifft, och en wed åkred i Bööts sochn på samma sätt, Wedi Liared socken finnes een Ödhekyrkia Illingared bränd, och wedi Köllingareds sochn finnes Skriffte ställe wed Ingared men några Stenar der finnes wed man icke, ty man ey eller för Snöön skull kan efterletas. Köllingared den 5 Febru. Ao 67.

Laurentius Christoph.

Om Runestenarna.
i Blygsbergh och Rön.

Sub initio Gudhems härat.

Lecturis Competentib, Salutem et amica studia!

Göres witterligit att migh äro ankomne (: ehuruwäl något sent:)
1. Kongl. Maij:tz Placat om gamble Monumenter och Antiquiteter.
2. Kongl. Maij:tz nådige breff, till Reverendissimum Dn. Episcopum, uthi Copien. 3. Consistorii påminnelse att migh på denna orten [illegible] och der effter alla rätta: Så sändes desse aller straxt igen uth, och äro länge sedan publicerade. Jagh skreff och några ord under att Fri Pastores wille det der såsom om detta wärket förnummit på ett Chart omständeligen upföra, och hwar för sig immediate oförtöfligen till Consistorium insända. Angående Daala församling, så hafwer iagh medh flijt ransakat och efterfrågat om allt det som uthi Placatet påbiudes, och hafwer i sanning förnummit att här hafwer alldrig eft menniskios tijdh warit sedt några stenar antingen medh Rune bok-stafwer, andre gamble skriffter eller Bilder uthugne, utan här haft warit sub Ethnicismo en qwinna Ingermo benämbd, boendes i Bergena by på Ambran, som hafwer warit dyrkat för Gudinna i sin lifstijdt, och sedan när hon dödde, hafwer der sin tå lijke förfärdigat ett Capell nederst här i Daala Sochn, der om en kyrkgårdz muur, hwilkens rudera ännu synas, och lijket der under, och några afgudadyrkan der wid förrättat. Der hafwe så dhe förfärde, sin widskepelse mere fullfölgdt, hwarföre [illegible] uptagit in till Daala fördt sampt Capellet, der medh dock alldrig någon afgudadyrkan är förrättat, utan förtijden hafwa brukat det främst till att insätta der uthi kyrkliones redskap, så som lijkbårar etc. Der under som Capellet stodh förr är något skogachtig marck och besynnerligen står på kyrkiogården några stora biörketräd, hwilka af gemene man så heliga hållas, at ingen för-dristar sigh något qwist af dem at afbryta. Hwos samma kyr-kiogård upspringer och en flytande källa, till hwilken mången enfal-dige ännu åthskillige tijder om åhret löpa, och för månge siukdomar penningar, nålar etc. ~~uthi~~ i källan offra: Men på kyrkiogården upsätta der nyje Träkårss, sampt allehanda klädher både gamble och nyje på dem uphängia.

Ättehög

Kongahög

benämbd

2.

Här finnes och en ättehög som kallas Kongzhögen, be-lägen i Daala byys gierde emellan Torma och Daala byy. der sägs att Konungen i Swerige och Konungen i Danmarck hafwa skolat hållit fredz lag. Och Konungen i Swerige hafwer skolat victorizerat öfwer Konungen i Danmarck, Unde

Om Runestenarna.
i Blyzbergs och Röön.

Saab uthi Gudhems härat.

Lecturis Competentib[us], Salutem et amica studia!

Wardt witterligit att sijst äro ankomne /: ehuruwäl något sent :/
1. Kongl. Maij:tz Placat om gamble Monumenter och Antiquiteter.
2. Kongl. Maij:tz nådige breff, till Reverendissimum Dn. Episcopum, och uthi Copien. 3. Consistorii påminnelse att wij på denna orten wille oss der effter alla rätta: Så hafwe desse aller strax och uthi häradet och äro långe sedan publicerade. Jagh skreff och någre ord under att Dni Pastores wille det de hafwa om detta werket förnummet på en Chart omständeligen upföra, och hwar för sig immediate ofördröjeligen till Consistorium insända. Angående Daala församling, så hafwer jagh medh flijt ransakat och efterfrågat om alt det som uthi Placatet påbudit, och hafwer i sanning förnummet att här hafwa aldrig i mannaminness tijdh warit hwarken någre stenar antingen medh Runebokstäfwer, andre gamble skriffter eller Bilder uthhugne, uthan här hafwer eller warit sub Ethnicismo en qwinna Ingemo benembd, boendes i Borgena by på Stombron, som hafwer warit dyrkat för Gudinna i sin lijfstijdt, och sedan när hon dödde, hafwa de som tå lefde förferdigat itt Capell nederst här i Daala Sochn, der om en kyrkiogård omgärdt, hwilkens rudera ännu synes, och lyktet der under satt, och någon afgudadyrkan der wid föröfwat. Deras hafwe så the förfördt, som widskepelse mera fullfölgdt, bemelte Ingemodz Lekamen uptagit och till Daala fördt sampt Capellet, der wid doch aldrig någon afgudadyrkan är föröfwat, uthan Sochnen hafwa brukat det sedan till att insätta der uthi kyrkiones redskap, så som lyk bårer etc. Der under som Capellet stodh förr är något skogachtig marck och bekymmerligen står på kyrkiogården någre stora björketräd, hwilka af gemene Man så heliga hållas, at ingen fördrister sigh någon qwist af dem at afbryta. Hwad samma kyrkiogård uppspringer och en flytande Källa, till hwilken månge enfaldige ännu åthskillige tijder om åhret löpa, och för månge siukdomar penningar, nålar etc. ~~uthi~~ Källan offra: Men på kyrkiogården upsätta de nye Träkorss, sampt allehanda kläder både gamble och nye på dem uphängia.

ättehög
ongahög
benämbd

Här finnes och en ättehög som kallas Kongzhögen, belägen i Daala byys gierde emellan Terna och Daala by. Der sägs att Koningen i Swerige och Koningen i Dannemarck skolat hafwa hollet Fredtslag. Och Koningen i Swerige skal eller skolat Victorizerat öfwer Koningen i Dannemarck, Unde

forte enatum illud: Contigit in Lenum; thå Danske lågo för [illegible]
Hertadh kyrkiones målningar samt bilder anbelanger, så är [illegible]
uthi församblingen intet memorable det man [illegible] förstendiga.
Efter att detta finnes ingen skriftlig beviis, hwarken uthi kyrkiones [illegible]
någon annan, uthan allenast hwad man efter man har hördt [illegible] att säija.
Bene valete. Dahle 23 Feb. Anno 1667

Ericus Christoph
Dal. Past.

allad 25. Febr

finns intett

Rdo M. Ericus p. r. p.
in Dala;

Om Monumenter af An-
tiquitet, och d. h.
platz;

Ao. 1667
23. Febr.

Ingemo, dyrkat för
en gudinna i Dala

Kinne häradt

Effter Kongl: Maij:tts Placats alfwarlige befallnings och innehålds, om Monumenters och antiquiteters inquisition, hafwer jagh under-tecknat tillika medh kyrkiowerderne, wedhan Placa-tet församblingen förelagt wardt noga Inquirerat och effterspordt huadh traditioner och sagor som försam-blingen här i Husby hördt hafwer om b:te antiquiteter och monumenter, så hafwer wij förfarit aff trowerdighe mans traditionibus och underrättelser.

Att här Sierkesadh Husby kyrkia är en källa, som

Kinnehärat. sub litt

Uthj Lidkiöpingss Församblings, emillan Säffwe-hed, Hasslösa och Lindarstena sogner, finnass gantska monge och stoore steenar, deelss satte, deelss och omkullastadhe, hwarest gambla Män i Församblingen boende, efter sine förfäder berätta en Stad och Slott hafwa warit benembd Brakelund, hwilket nampn och samma skogh och tract än beholler. Der finnas och åtskillige högdar och backar, hwilke hollas före hafwa warit deelss ättebackar deelss och Skantz.

Lidkiöpingss
2. Junij
A. 1667.

Jonas Johannis Scar.
Lid. P. et P.

forte enatum illud: Contigit in Lenum; dhå Danske låge före denna
Häradz kyrkiones målningar sampt bilder anbelangar, så är j
uthi församblingen intet memorable dhet man kan förständiga.
Öfwer alt detta finnes ingen skriftlig bewittelse, hwarken uthi kyrkioböker eller
någon annan, uthan allenast hwad man efter man hafwer hördt der om att säija.
Bene valete. Dahle 23 Feb. Anno 1667.

Ericus Christoph
Dal. Past.

allat 25. Febr

fins intet

Rådet M. Ericus p. r. p.
i Dala,

Om Monumentet af Ansigtet, ofr d. K.
plats,

Ao. 1667
23. Febr.

Ingemo, dyrkat för
en gudinna i Dala

Kinnehärat. sub litt. V

Uthj Lidhköpingz Församblings, emillan Säffwe-hed, Hasslösa och Lindarstena wägner, finnass gantska månge och stoore steenar, deelss satte, deelss och omkullkastade, hwarest gamble män i Församblingen boende, effter sine förfäder berätta en stad och slott hafwa warit benembd Brakelund, hwilket nampn och samma skogh och tract än behåller. (Der finnas och åttskil-lige högar och backar, hwilke hollas före hafwa warit deelss ättebackar deelss och skantz.

Lidhköpingz
2. Junij
A. 1667.

Jonas Johannis Scar.
Lid. P. et P.

Kinne härat

Effter Kongl: Maytts Placats alfwarlige befallnings och innehålds, om Monumenters och antiqviteters inquisition, hafwer iagh undhertecknat tillika medh Kyrkioherren, hwilket Placatet församblingen förelagdt wardt, noga Inquirerat och efterfordt hwadh traditioner och sagher som församblingen här i Husby hördt hafwer om be:te antiqviteter och monumenter, så hafwer wij förfarit af trowärdige mäns traditionibus och underrättelser.

Att här Norr widh Husby Kyrkia är en källa, som kallas S. Sigfridi källa, och thet menar man att S. Sigfridh skall hafwa döpt Oluff Skötte Konungh, och att thet skulle warit thet första döp som skedde i Christenheten.

Föregifwes och att en Konungs Graff skall wara widh Wästre Gafwelen uthi Kyrkiogårdhen här widh Husby Kyrkia, hwar till finnes thesse skiäl och kännemerke, att på the stora wäste stenar som widh bänmerke, att på the endarna på grafwan satte äro, stå uthhugne Kronor i Stenen, som gafwa ~~öfwer~~ ett ansichte, hwar aff thet och Byens ~~hafwa~~ fått sitt namn, att thet kallas Kongs Husby.

1 R st. Finnes och så en sten liggandhes på Skiälfwoms gata, som ähr ritat medh Rune Skrifft och ähr någre som säya sigh hafwa hördt thet sagt, att then stenen skulle fordom wara kommen ifrån Högh saldh på Kongs backen widh Kiälby.

Mera wett man intet wara skriftwärdigt.

Swen ✠ Nilsson i Radre
Erick Hansen i Oya. E.
P. Petrus Andreæ.
P. Husbyensium.

forte enatum sit: Antigit in Lenum, dåo danske läsa för en

Hertigs kyrkiones målningar samt bilder anbelangar, så är

uthi församblingen intet memorable det man kan förstånd

Öfwer alt detta finnes inga skriftlig bewijs, hwarken uthi kyrkiornan

någon annan, uthan allenast hwad man efter man har hördt der om att s

Bene valete. Datum 23 Feb. Anno 1667.

Ericus Chr

Dal.

finns intet

aetat 25.

Kinne härat

Effter Kongl: Mt:s Placats alfwarlige befallnings och innehålds, om Monumenters och antiquiteters inquisition, hafwer jagh undertecknat tillika medh kyrkiowärdemann, sedhan Placatet församblingen förelagt wardt noga Inquirerat och effterspordt hwads traditioner och saghor som församblingen här i Husby hördt hafwer om bem:te antiquiteter och monumenter, så hafwer wij förfarit af trowerdighe mun: traditionibus och underrättelser.

Att här wedh Husby kyrkia ähr en källa, som kallas S. Sigfridi källa, och ther menar man att S. Sigfridz skall hafwa dopt Oluff Skotte konungh. och att thet skulle warit thet första dop som skedde i Christenheten.

Förnimmes och att en Konungs graf skall wara wedh wästre wapnhuset uthå kyrkiogårdhen här wedh Husby kyrkia, hwar till finnes thesse tecken och kännemerkt, att på the stoore upreste stenar som wedh bäde ändarna på grafwen satte äro, stå twå figurer, [illegible] ögon, som hafwa öfwer ett ansichte, hwar aff thet och Husby hafwa sitt namn, att thet kallas Kongs Husby:

1 R.st. Finnes och så en steen liggandes på Kiälsboms gata, som ähr ritat medh Rune Skrifft och ähr någre som säija sigh hafwa hördt thet talt, att then stenen skulle fordom wara kommen ifrån Höghsaldz på Kongs backen wedh Kiälby.

Mera wett man intet wara skrifwärdigt.

Swen ✠ Olsson
Radt

Erich Hansson
i Öya. E.

P. Nils Andreæ.
P. Husbyensium.

Dnj Pastoris in Husaby
Relation om antiquiteter.

S. Sigfrids källa hwarest
Olof Skautkonung döpt
af St. Sigfrid, hans
graf, och monument.

Kinne Häradt.

Antiquiteter,

uthi Medelplånda församblings finnes.

N:1. äre twenne Stora Ättegrifter uthi Pollekijses Döörgårdh, medh Tälgestern omkrings satte, som kallas Polle, og Kijsa, hwar af sielfwa Vätteryt skall hafwa sitt nampn bekommit.

N:2. Ett Stort Stenrööör emellan Västra,, og Medel,, planda som kallas uthrööör, af hwilket Ödes plägar tijsa, hwar af, Kuifurest uthan, dett sitt nampn hafz bekommit.

N:3. finnes 3 st. stora Stenar, Tvädur nämbda, på hwil,, ke sidan äre uthhugne Posse,, Trolle,, og Kromme,, wapn.

NB.

N:4. är der og ett Jordkummel, som är medh grååå Sten omkrings lagd.

N:5. finnes här og många Ätteberker og upsatte Stenar, men å dem ingen Skrifft.

Martinus Zacharia
P. et P. in Medelplånda

Rådha wa:
debota be:
hafft sig
ai Lundt
afftd som
många
in ge stullez
Måse
sogs tam:
kalles Lun
Fästning
Lundagtar
tt ai so 2
t en Bi:
odt hafwe
itt gammalt

---

uthi Österlanda
dar, Stenar medh
Stenkumbel och
estara i förre tij
Pårstaradee af dhe
im tilstädes waro
såsom Järedz, Kirkiowärd, Michael Biörnsson, Kyrkiowärdarne och Sexmännerne, nembl: Bengdt Pehlsson, Anders Nillsson, Nills Månsson, Erick Pedersson Nembdeman, Lars Persson, Peder Bryngelsson, Torsten i Stergården, Erich Pedersson på Skagen, Holger uthi Ourkulla, och Bryngel uthi Torne:säter, som nu ifrån dhenna tijdh, dhen äldsta Man Pår uthi församblingen är: at dhe intet något sådant af werka, eller någerstädes något sådant finnes, ey heller hafwa hördt af sine förfäder om något Notabelt tehlat, skeett och hendt. Dhetta iagh och Underteknadt, noga hafwer af dhem, som och hela församblingen efterfrågat, och befinner så wara beskaffat, som ofwanbemält ähr. Actum Österplanna dhen 23 januarij, Anno 1666.

Andr: Pastor

S. Sigfridz källa hwarest
Olof Skautkonung döpt
af St. Sigfrid, hans
graf, och monument.

Dnj Pastoris in Husebÿ
Relation om antiqvite-
ter.

Kinne Häradt.

Antiquiteter,

Uthi Medelplanda Församblings hemmet.

F:1. äre twenne Stora Ättegriffter uthi Pellerkijses Döörgårdh, med Tälgesteen omkrings satte, som kallas Pelle, och Kijsa, hwar aff sielfwa Sätterijt skall hafwa sitt namn bekommit.

F:2. Ett Stort Steenröör emellan Hästor„ och Medel„planda som kallas Uhrröör, ett hwickt Leds pläger kijsa, hwar af, twifwels uthan, dett sitt namn hefz bekommit.

F:3. finnes 3 st. stora Stenar, Twådre nämbda, på Feil„ke sedan äre uthhugne Poste„ Trolle„ och Kromme„ bergh. NB.

F:4. är der och ett Jord Kummel, som är med grååe Steen omkrings lagd.

F:5. finnes här och många Ättebercker och upsatte Stenar, men å dem ingen Skrifft.

Martinus Zacharia
P. et P. in Medelplanda

S E

Runwarat finns intet

Anno 1666 then 18 Ianuarÿ, höltz noga Inquisition uthi Österlanda församblingh, om några Antiquiteter, Monumenter, Stodar, Stenar medh Runaskrifft uthgrafne, Konunga= eller Bättagrifftter, eller Stenkumbel och Ättebackar, walls eller Jordhwälfft, något notabelt, hwilkett wara i förre tijder fundt och spordt, finnas skulle; Swaradhes af them som tilstädes wåro såsom Herr Kyrkioherren, Michaël Osbiörnsson, Kyrckiowerderne och Sexmännerne, nembl: Bengdt Roslisbo, Anders Nillsson, Nills Månsson, Erick Pedersson Nämbdeman, Lars Persson, Peder Bryngelsson, Torsten i Storgården, Erick Pedersson på Schagen, Helgie uthi Öhrkulla, och Bryngel uthi Tornesäter, som nu widh thenna tijdh, then äldsta Man här uthi församblingen är. at the intet något sådant af wetta, eller någorstädes något sådant finnas, ey heller hafwa hördt af sine förfäder om något Notabelt [illegible] wara, spordt och fundt. Thetta iagh och Underteknadt, noga hafwer af them, som och hela församblingen effterfrågat, och blifwer så wara swarat, som öfwanbemält ähr. Actum Österplanna then 23 Januarÿ, Anno 1666.

Andr: D: Prin[illegible] P: Östl:

mpria

Kållandz härat

J. Lärhöö Annexkyrkian på Kålland och Rådha prä=
stabord är en Dyng mäße eller träske Lundeboten be=
nambd, belägit snarast the gamble hedna hafft sin
religion uti offridz tider Denna mösse är rundt
omkrings med tre ganska högs tydh omsnirflade som
kallas Lundetydh, der skönn Todslok och många
herliga örter wexa jämpte många skiöne kullar
i högsta lyydhen. På Wästersidan på thenne mässe
Emot gåtan widh ligger en stoor jordhögs tam=
mel högs och rund om kring hwilken kallas Lun=
deslott och haffwer uthseende som en fästning
neder före ligger en ängs widh namn Lundaghär=
det på Östrasidan gent emot Lundeslott är Cho=
rakyrkian Rådha belägen snarast en Bi=
skop widh namn Biskop Nilß bodt hafwer
och hanß föräldrar för honom. som itt gammalt
Pergamentz breff aff Dato 22 Decembris
Anno M.CD.XXXII. uthwijsar. Hwilket iag min
Nådiga Öfwerheet till underdånig tiänst och be=
hags ödmiukeligen will öfwersända och förståndige
actum Rådhe 25 Martij 1667.

Gammalt breff

Ingellus Petri
P. in Rådhe.

Kållandz härat

J. Lårhöö Annexkyrkia på Kålland och Rådha præ=
stabord är en Dyng mässe eller träske Lundebotn be=
nambd, belägit snarast the gamble hedna hafft sitt
afgudijom uti ofridz tider. Denna mässe är rundt
omkrings med ganska höga tyde omsnärjde som
kallas Lundetydh der skiöön Todsblo och många
herliga örter wäxa jemwäl många skiönne källor
i högsta lijdhen. På Wästersidan på sielfwa mässe
Ytterst på en uddh ligger en stoor jordhögs täm=
meligh hög och rund omkring hwilken kallas Lun=
deslott och hafwer utseende som en fästning
neden för ligger en ängz wid namn Lundagär=
det på Östrasidan rätt emot Lundaslott är thz
Prestegården Rådha belägen snarast en Bi=
skop wid namn biskop Nilss bodt hafwer
och hans föräldrar för honom. som itt gammalt
Pergamentz brefft af Dato 22 Decembris
Anno M.CD.XXXII. utwijsar. hwilket jag min
Nådiga Öfwerheet till underdånig tiänst och be=
hags ödmiukeligen will öfwersända af förståndige
altijd Rådhe 25 Martij 1667.

gammalt breff

Jngellus Petri
P. in Rådhe.

Rß

Ring kassbo
graf

Ifrån Rådha till Lidk
ankommit den 25 Ma
A. 1667.

Kållansk.

Relation

Om the Höghar, Stenar etc: som äro belägna i [illegible] Stifft, Kållandz Häradt, Karleby Kyrkio och Sochn.

1. ~~En Steen~~ är belägen vnder it Fönster på Sacristian medh Runebokstäfwer — 3. al. lång.

2. Ståå och it Mäßgerde stycke wäster ifrå Kyrkian på en Högh backe står 2. stenar, [illegible] skall wara en graff, then ena är 2. al. högh och then andra 1½ al. och mellan them äro 6. [illegible] Folket säger at Kong Karle skall wara begrafwen där at Kyrkian skall hafwa fått sitt Namn.

3. Ett stycke ifrån är en Jordhögh 1000 aln. omkring och 20. al. högh, äro och några små Högar strax där hoos belägne. kallas: Ossehögen.

4. [illegible] ifrån Kyrkian på it högt berg och widh [illegible] hafwer warit it Hus eller Slott, the Murarne äro hwarf af Kalck och stora stenar [illegible] hwilket är på 3. sijdor af djupa [illegible] kringflutit, men på 4de sijdan hafwer en graaf hafwer warit, den nu äre nästan igenfyllder: detta kallas Jätnehuß.

Skalunga Sochn

1: En Jordhögh 3000 al. omkring och 20. högh, strax norden ifrå Kyrkian belägen — Skalunga Högh kallades.

2: Söder ifrå Kyrkian är en Högh 100. aln. omkring och 18. högh, medh huilken står en steen 6. al. lång och där hoos en annan 1½ al. dock bådhe uthan bokstäfwer, och längst ther ifrå äro och några små Högar belägne. Man säger att thenna Högen skall wara then sälfwe, [illegible] bodt på Skalberg [illegible] efter [illegible] samblige 2. samblige 6. och 7. [illegible] [illegible] at [illegible] och [illegible] begrafwit. Men [illegible] Kyrkian finns inga Antiquiteter.

3: [illegible] stenhögar [illegible] sammanbörd [illegible] hwar och ther; [illegible] belägne.

Alt detta finnes [illegible]

Magnus [illegible]
Past: i Karleby

Daterat Karleby 30. Martij.
Ao: 1667.

Rackeby

Ankom till Lidköping
Den 2. Aprilis!

Kallandzharat

Relation

Om dhe Monumenter som finnas i Lefwenes församblingh.

Thennes Strax wid Lefwenes åtskillige Jorda-
[illegible] hwilka så hetta äro: Somblige [illegible] och Slut-
[illegible] Nomblyda,

Kallanstharat

Effter H. Kongelige Mayts uthgifwna placatz order, hafwer Underskrifwen Loci pastor, flitelijen ransakat, och med gode och förståndige Män tillhielp uthi församblingen upsökt några gamble Monumenter, somblige med skriffter antecknade, och somblige uthan. Som sielfwa anteckningen uthwiser.

I öster uthi från Järpåsa kyrkio är funnen en Sandbacka, uppå hwilken äro fundna 10 gamble Patrijs prys Stentzer, och en höfft Standz såå Som gamble Krigsmän i församblingen them kalla. Then samma backa warder nu kallat Dyrxhögs, hwilket Namen några föregifwa, han hade skullat bekommit uthaf en Krigsöfwerste, wed Namen Öfwerst Dyring, som ther i förretyden, med en Krigsmacht legat hafwer. och uppå then backen äro uppsatte 6 st. Stora gråstenar, och synes ingen Skrifft ther på.

Uppå Häggesleds kyrkiogård är funnen en gammall Graf, Neder uthi Jorden är hwalfwet med Röd tegell befäst, och öfwen till beprydd med 3 stenar, 2 Longsten, och 1 med twär Longstens emellan uppresta 1½ aln i högden. Ther uppå Skriften synes aldeles förderfwat. Men twenne uthugna stenar funnes i wapnhuset, med thenna skrifft inristade. Och

Sönderslagne ᚦᛁ×ᛋᛏᚼ×ᛁᚠᛏᛉᛦᛚ.ᛅᚱᛒᛒ

Rst. Uthi thenna grafwen hafwa the gamble sagt, at the hafwa hört sägias, en Kongh wed Namn Kongh Hägge ifrån Dalz Land kommen, wara i förre tyder, begrafwen.

vert.

Rackeby

Ankom till Lidköping
Den 2. Aprilis!

Kallansharat

Effter H. Kongelige Maij:tz Uthgifna placatz order, hafwer Underskrifwin Loci pastor, flijteligen ransakat, och med gode och förståndige Mäns tillhielp Uthi församblingen uppsökt några gamble Monumenter, somblige med skriffter antecknade, och somblige uthan. Som sielfwa anteckningen Uthwijser.

I öster Uthifrån Järpåsa Kyrkio är funnen en Sandbacka, uppå hwilken äro fundna 10 gambla patrijs hög skantzer, och en höfft skantz såsom gambla Krigsmän i församblingen them kalla. Thenna samma backen warder nu kallat Dÿrxhögs, hwilket Namn några förgifwa, kan hade skollat bekommit Uthaf en Krigsöfwerste, wed Namn Obrist Dÿring, som ther i förretijden, med en Krigsmacht legat hafwer. och uppå then backen äro uppsatte 6 st. stora gråstenar, och synes ingen skrifft ther på.

2 Uppå Häggeslede Kyrkiogård är funnen en gammall graf, Under Uthi Graften är hwalfwet med Röd tegell befäst, och öfwen till beprydd med 3 stenar, 2 Långsten, och 1 med twär Långstens emellan uppresta 1½ aln i högden. Ther uppå skriffter synes annars alldeles sönderslagnat. Men några Uthugna stenar funnos i Wapnhuset, med thenna skrifft inritade. Doch

Sönderslagne

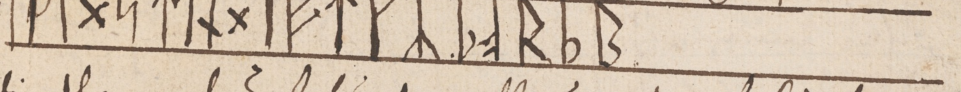

R st. Uthi thenna grafwen hafwa the gamble sagt, at the hafwa hört sägias en Kongh, wed Namn Kongh Hagge ifrån Dalz Land kommen, skola i förre tijder, begrafwen.

3. är lyder och Nu finnes en Uthuggen sten Wed Brogårdns Broende J Längdan 2 aln 1 Quarter. J Bredden 2 alnar. uppå hwilken man med stor möda kan uppfinna thenna Skrift.

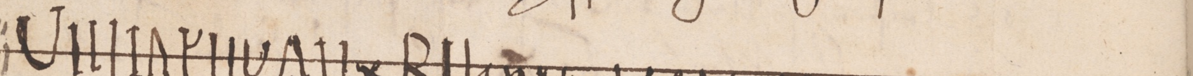

Denne Stenen sägia the åldrigha fäderna, at the hafwa hört sägias, honom tijt Satt wara till it Landmere tekn, ä hwilkij 3 Häreder the komma till sammans Skåningz. Barna och Kållands Häreder.

4 är liggande Wed Laxabrotes Kall uppå en grå sten 6 alna lengd, högen. Uthi hörende Sockn, lijsig till båda ändana, och några lan-gre stora grå stenar ther omkring, uppå hwilka ingen skrift är till at finna. uppå hwilken Bygd sägo, at the gamble fäder Som kostat uppbyggd Rådzbärgz Kyrkio, the skola haft thetta I sinnet ther Rum i begynnelsen at fundera. Men all then sten och andra materialier ther till begwemeliga, the om dagen hafwa till thet rumet lätit framföre, är om Natten fört till thet rum och stelle ther Kyrkian nu står. Wed pas en halff fierdings wäg ther ifrån.

Och thetta är nu så kortelijgan anteckningen som man effter Kongl. Maij:tz placatz order om the gamble Monumenters flitiga uppsökande hafwer kunnat, med goda och förståndiga Mäns tillhielp på thenna tijden, erfare.

Jonas Andreæ Mijrinus
Järpåsensium pastor ppriâ

item en stor gråsten finnes wara uprest 3 aln hög på slett=
marken emellan Rokkatorp och Tombegårdar, ingen Skrift
uppå, och 14 stora gråstenar lagda med hwar andra
Nedsatt i Jorden, på Then ena Sijdan, och 7 på then andra
Sijdan. Om Them kan Man inthet få någon Underrättelse.

2. Runstenar, med
och afritning

Ifrån Consistorio Scar. affsendes till
Stockholm, hijt inkomne documenter
om gamble Monumenter, i Wästergöthl.
som funnine,   1668. 26 Maii.

Kållandzhärat

Relation

Om the Monumenter som finnas i Lefwenes församblingh.

1. Finnes Stora widh Lefwenes åthskillige Jorde-Högar, hwilka så fulle äre: somblige runde och slätta, somblige medher omkringh sättiande Steenklyfter, och öfwerst på en högh Steen upreest.

2. Finnes en Steen i Kyrkebalken widh Skalunde Kyrkia i Kållandzhärat, medh Runeskrifft afrijtat, som här under afrijtningh utwijsar.

Ithaner

R 57.

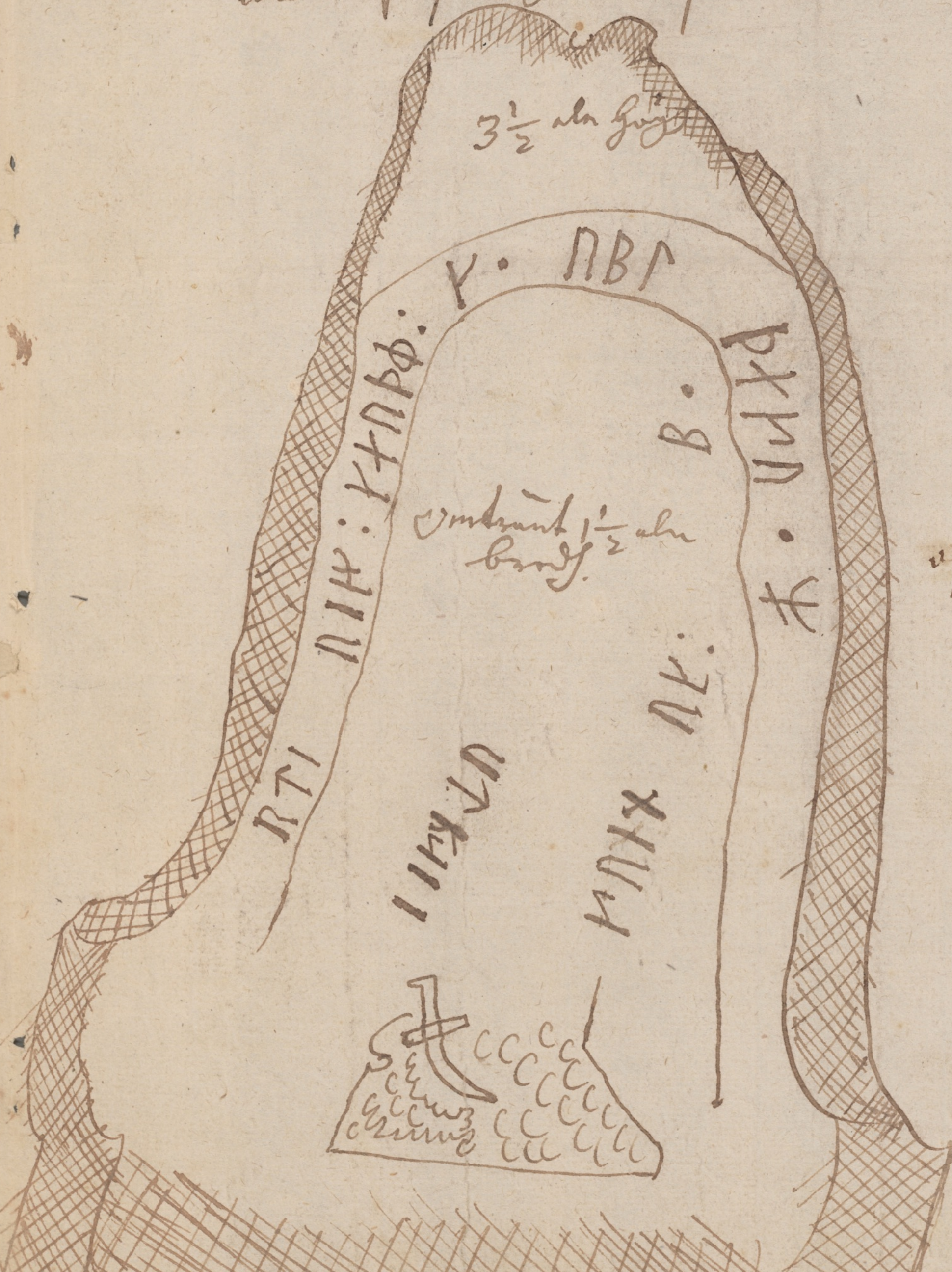

aftagen Ao 67 af MHChr.

Rúneſten
incorrect.

Kållands häradt hus ~~in~~

Copia

Aff then Skrifft som finnes i Leffwenes Kyrkio å tha Norrgafwelen.

Anno 1585 St Johannis dagh, är then Wällborne Herre och commendanten Johan Hindrichsson Reyter till Björstorp och Leffwenes född uthi Östergiötland på Skällboö, af ährborne och Gudfruchtige föräldrar, och uthi Werlden sin lijfz tijdz tient Sweriges Crono för en Krigzman. Hans Wällborna frw fru Karin Sands, är född uthi Småland på Ba-nääs, Anno 1585 St Olufz dagh, af ädla och wällborna föräldrar och uthi Gudzfruchtan och en rätt Christeligh kärleek afflat sigh emillan 5 barn 2 söner och 3 döttrar. Anno uthi thenna Leffwenenis kyrkia af therras Wällborenheter för- at och reformerat muren till 16 alnar uthi längden, förstorat fenster, och hela kyrkian spärt låtet, theslikes tu nyia torn upbyggia låtet hwilka aldrigh tillförene ware stadt, itt stort torn midt uppå kyrkian, och thet andra wid gafwelen therutaj klockorna hafwa sin rum, och thess förutan haffwa therras Wällbord. mycket godt här till gifwit, som är en mässe hake af Gyllenduuk, en kostligh förgyllter kalk, och altare kläder af rött dammask och allt på sin egen omkostnat.

Anno 1628 hafwer han af H: K: M: Konungh Gustaf then andre och store höglofflig i åminnelse fått förlof ifrån Krigz i Prüssen och constituerader till en Slåttzhållare på Elfzborgz slått sampt Krigzöfwerste öfwer all wästgötha krigzfolk till foot och häst, theslikes Landzhöfdinge öfwer Elfzborgz Lähn och Daalz Landh. Hafwer hans Wällb. låtit upbyggia en ny graff medh torn betäckt, therutaj the Herren medh sin kära Hustru och lifz arfwingar sitt hwilrum till Herrans dommedagh hafwa wille.

Anno 1644 then 18. Januarii när klockan war wid 5 i midnat, är then Wälb: Herren i Herranom afsomnat uthi Götheborgh Gudh förläne honom och oss allom en frögdefull upståndelse.

verte

2. På grafstenen.

Anno 1644 then 18 Januarii när klockan war widh 5 om morgonen afsomnade i Gudhi udhi Wänersborgh then Ädle och wälborne Herr Johan Hindrichson Keÿſer till Lefholmen och Bestorp fordom Krigs Öfwersta öfwer alt wäſtgöthiska footfolck så och Commendant och Landzhöfdinge öfwer Elfzborgz Lähn och Daal samt Wänersborgz stadz med salig hooß Gudz. Och ligger där begrafwen medh sin kära hustru then Ädle och Wällb: Fruu Karin Sandz till Lefholmen Bestorp och Biärknääß som i Herranom afsomnade Anno 16— then —. Gudz förläne them en salig upståndelse på then yttersta dagen.

Christus är wårt lijff, och döden är wår winningh.

Psal. 3. Jagh ligger och sofwer och waknar upp, ty Herren uppehåller migh.

Job 19 Jagh weet att min förloſsare lefwer, och han skall på sidsten uppwäckia migh af jordenne, och skall mit kött / fåå see Gudh.

3. Öfwer grafdörren.

Esaia 26 v 20. Gack bort mit folck i tin kammar, och slut dörrena igen efter tigh, fördöl tigh ett litet ögnableck, så länge wreden går öfwer.

Syr 38. v 22 Tänck på honom som han är död bliffwen, så måste tu och döö. I gåår bordt migh, i dag tigh.

1. Cor: 15. v: 22: Ty såsom alle döö udhi Adam så skole och alla i Christo warda lefwande giorda.

Widh Lewnes Kyrkio finnes inga gamble Monumenter, hwarken Stenar eller Runeskrifter.

Petrus Jonæ
Levenensium pastor

Copia. Kållandzhärat [illegible]

Aff then Skrifft som finnes i Sparlösa Kyrkio.

A. På grafstenen.

Anno 1611 then 19 Januarij afsomnade then ädle och wälbördige Salig Torsten Christophersson till Ulfsztorp, och ligger här begrafuen medh sin äkteligh kiära hußfru then ädle och wälb: Ibba Claßdotter till Ulfsztorp som afsomnade Anno ——
Gudh upwäcke them och alle Christrogne till en ewig glädie och salighet. Amen

Esaiæ 57. v. 2. The rättferdige warda bortagne för olyckon, och the som redeliga för sig wandrat hafwa, komma till frid och hwilaß uthi theraß kamrar.

B.

Kongelige Mtz till Swerige troo man, och för detta wälförordnade, Öfwerste Leütinant för Wästgötiska regement till Häst, then ädle och wälb: Herre Herr Christopher Torstenson Herre till Ulfsztorp, Lißterudh, Frößlunda och Sundby, bleff född på sin fädernes gårdh Ulfsztorp, Anno 1606, och i Herranom saligen afsomnade på Frößlunda 26. Feb: Anno 1658.

C. Öfwer grafzdörren.

Math. 24. v. 31 Och han skall udhsända sina änglar medh höga basunaröst, och the skola församla hanß uthwalda ifrå the fyra wädher, ifrån then ena himmelenß ända till then andra.

Esaiæ 57. v: 2: The som redeliga för sig wandrat hafwa komma till fridh, och hwila sig uthi theraß kamrar.

Apoc. 14. v: 13. Anden säger, att the skola hwila sigh ifrå sitt arbete, thy theraß gerningar fölga them efter.

Psal 4. v: 9. Jagh ligger och soffwer alldeleß i fridh, thy allena tu Herre hielper migh, att iagh må säker boo.

Job 19 v. 25:26 27. Jagh wet att min förloßare lefwer, och han skall på ytterste upwäckia mig aff jordenne: Och iag skall sedan medh thenna minne hudh omklädd warda, och iag skall i mitt kött fåå see Gudh, then skall iagh migh see, och min ögon skola skoda honom och ingen annan.

Jonas Arnbergi
Lincopensium com.
minister.

Wästergiö Handt

Gz Rät

Wennershäradt fiul. utt

Efter Hans Kongl. Maij:ts wår allernådigste Konungs och öfwerhetz utgångna Placat, hafwer man efterfrågat grannelligen i Tunhembs försambling i Wännershäradt the Antiqviteter och Monumenter, som ther kunna finnas, och bestå uti thetta som följer:

I

I Elfwen som löper utur Wänneren åt Giötheborg, emellan Trolhätta och gamble färjestadhen wid Malöya, finnas åtskillige öjer, ibland hwilke på then ena fordom ett Slott warit hafwer benämdt Leckholmen, efter hwilket än i dag synas reliqvier af Murarna under i jordhen. Gamble Männ i församblingen berätta efter sina förfädher, att the danske hafwa uti langlig tyd samma Slott belägrat, ses och tekn på thenna sidan Elfwan hwarest the danske sitt läger haft hafwa. Uti ~~thenne~~ samma belägring hafwa the were som Slottet innehadhe lidit en stor hunger, och på sistonne ey haft mehr än ett Swijn, som the dageligen hafwa tagit fatt, att thes grijtande och skrijan hördes uti fiendens läger, hwar af fiendhen (: tänkiandes utan twifwel them på Slottet wara wäll proviantheradhe :) wardt förorsakat att qvittera och uphäfwa belägringen.

Wästergiö Handt

[illegible]

Wennershäradt fins uti

Effter Hans Kongl Maij:ts wår allernådigste Konungs och öfwerhetz utgångna Placat, hafwer man efterfrågat grannelligen i Tinsimbs församling i Wännershäradt the Antiquiteter och Monumenter, som ther kunna finnas, och bestå uti thetta som följer:

I I Elfwan som löper utur Wännern åth Giötheborg, emellan Trolhätta och gambla färjestadhen wid Malöya, finnas åtskilliga öijar, ibland hwilka på then ena fordom ett Slott warit hafwer benemdt Eckholmen, efter hwilket än i dag synas reliquier af Murarna under i jordhen. Gambla Män i församblingen berätta efter sina förfadher, att the danske hafwa uti longlig tyd samma Slott belägrat, sed och then på thenna sidan Elfwan hwarest the danske sitt läger haft hafwa. Uti ~~[illegible]~~ samma belägring hafwa the wore som Slottet innehadhe lidit en stor hunger, och på sistonne ey haft mehr än ett Swijn, som the dageligen hafwa tagit fatt, att thes grymtande och skrään hördes uti fiendens läger, hwar af fiendhen (: tänkiandes utan twifwel then på Slottet wara wäll proviantteradhe :) wardt förorsakat att quittera och uphäfwa belägringen.

2. Sägs och af gamble Männ efter theras förfäders berättelse
att thet höga berget Halle emillan Wänner och Hunneberg belä-
git skall hafwa i 3 åhrs tyd uthärdat the danskas belägring.
uti samma belägring skall en stormans Herre Knut Bogesson be-
nembd, hafwa sig uppå bemälte berg uppehållit, hwilken Her Knut
hafwer låtit göra twenne stora sträckmurar emillan Häckle och Halle
uti then bästa klefwan eller ingången på samma berg, hwil-
ke murar nu aldeles åhro förfallne, doch synes grundt hwarest
the warit hafwa.

3 Emillan Halle och Hunneberg wid en gård Hurwedsen be-
Stenar utan skrifft nembd, stå åtskillige höge stenar uti en kretz doch utan skrifft.

4. Här wid Prästgården ~~ä~~ Tunhem uti åkergärdet, åhro
åtskillige högar små och store af jord och sten sammanburne,
åhro 10 jordhögar nästan uti en kretz, ther uti finnas något min-
dre högar. Mitt ibland thesse små och store högar stå twen-
ne höge stenar, twert emot then twenne något mindre; strax
ther emot stå åtskillige mindre stenar, 8 tahl och nästan
i en kretz. Utan om thesse jordhögar står och en stoor sten:
Doch åhro alle thesse stenar föruthan någon skrifft.

5. Ett stycke then ifrån neder i Ängian ähro och många jordhögar större och Mindre, Små Kullar kallade.

6. Uti Tunhems Kyrkia på then Södra Muren öfr Sal. Hr Torsten Linnarssons griftdöör, står uthi Mans likneelse afmålat benembdt Eskil Torbiörsson; som för [illegible] hafua varit utaf Danskarna, och fordom en Riddare utaf Mantua.

Petrus Sten Grotte
Past: in Tunhem

1 Ekholms slott,
trollhättan
2. berget hall, defendz
zat mot de danske;
3 åsr af flo hmdl
bogeson,

7

Gotland.

1 Ekholms ſlott,
trollhättan
2. berget ſall, defende-
rat mot de danſke;
3 äſr af ſlo hundt
bögeſon

7

Gotland.

Gothlandica ~~inte~~

Immanuel!

Anno 1667 den 25 Augusti, Ere efterskreffne monumenter og Antiquiteter effter Voris allernaadigste Herris og Kongis alvorlig Befaling og paabud inquirerede j Vangs og Stange forsamblinger, och saavijdt mueligt vaer annoterede, Som effterfölger,

1. Vdi Vangs Kircke for Altaret findis en Liigsteen med Messingiß beslag omkring, paa huilkett dette er udskuurken, — en lijgsten

Anno Domini MCCCLXXX Canonicus Lundensis & Lincopensis obiit Dominus Johannes Præpositus in Stange, orate pro eo,

2. Ved en gaard kaldis Sigdreß, Vaar ett Stort Steen kaarß opreist og er 3 allen offuer Jorden, er dog tillforn tuende gange affbrudt, Som end nu kand Seeß aff Styckerne Som Vaar nedsat i Jorden, och paa Samme kaarß vaar udhuggen en kalck og disk og Rune bogstaffuer der hos, och Sigis der att samme kaarß skall vaere flydt fra Nidher Sogen huor dett först haffuer vaerett opreist ved en gaard kaldiß Leirkeer, huor en Prest j Nidher Sogen der hand haffde vaerett i Sogenett och hillevijede Same, men hastig er falden og död bleffuen, — ett korß

3. Paa Kommettß doß fordte Sigdreß gaard Vaar 4 Store Stener opreiste og ere der ellerß nogle Smaa höije med Stener nogle gange omkring lagt, huorom der Sigis, J gamle dage paa Samme Mone eller platz att vaere holden ett Slag, og de döde der vedes att vaere begraffne,

4. Vdi ett Bøig kaldiß Staffue gaard er en Stor lang graff, udi huilcken Sigis, En Konge att skulle vaere begraffuen,

5. Paa en Backe imellom Kroe gaard og Bygß gaard er der en Stor Steenhob aff Stene tilhaabe baarenn, men huad den skall betyde, kand mand ingen Sige, og kaldis Samme backe, Höije Körß backe,

6. Vdi en Bøig kaldis Heffring Bøig findis ett Stort Steenkör kaldis Draecke backe,

~~mett~~

7. Ellers findis der hoes for(skrev)ne Kirke-gaard paa Marken och uden Marken atskillige Stene Ringe aff Steen omlagde, om hvilcke nogle Siger att de skall hafve värett Hedenske Kirckor; andre Siger, att de i Vaadanne Ringe i fordum tid haffuer Siddet udi Retten,

Mang. Sogne.

Jaerllom Mange och Lögsted Sogne ere fersk ind Voor Kaldis Lehns-terskett, der Niden Höj Steen Klippe, om hvilcken Siges att skall hafve värett ett Slott, Kaldis endnu Lögsted huus,

Hermannus Balthazar: Schmidt.
m:m:

Niels ᛏ Kome   Hans ᛏ Sigders.

Ruiz

#

intet fördret

Effter H:s Kongl: Maij:tts Befalningh och Nådige Willia, haffuer Wij Underschreffne optecknatt, hwad Antiqviteter och gamle Monumenter uti Othum och Boge församlingar på Gothland, Nu äre att finnde.

1 Findes Itt gammaltt Slott, liggiandes Wed Slitehafn och Boge kyrk, huilkett nu är tillfallet, Synnes Ennu, på Een Ställe Itt Stycke Muur, hwar på stod för Någhre år Een Ritterstad. Om Thz ofwanschreffne Slott mand Nu på denne dag haffuer Ingen Relationer.

2 Sijes Ennu, på Klint backe uthi Othum Sogn, att haffua Warett itt gammaltt Slott, på huilken Ställe Nu Intett andett findes Ennd mange döde Menniskers Been, hwar om mand nij Thaller haffuer någres Relation.

Härforutan findes mange Kongegraffuer, och mäst uthi Lauer mark i Boge Sogn, på 12 alnar lang och 4 alnar bredd, omlagtt ordentligen med Steen. Findes och i Samma Mark Store Steenkalmar, hwar mand iblant haffuer Seett Spögeri effter härnes Anstaltt.

Findes Sammestedz uthi mindre Steenkalmar döde Menniskers Been, såsom Mand och fünde haffuer liggett Sammen, Joss huilcke Been ligger under Kull. huilcke Menniskor ligger i Steenkistor

Uthi Thielder gård i Boge Sogn, haffuer

tiness i tinkheen fürsand dem. Men färned han
Kom widnandes, kunde de för hannem langt

intret

Boatt een Höfdding, vid Nampn Tieluar, huor aff Gården Tielder skulle haffua bekommatt sitt Nampn. Denne Tiellvar meniss att haffuer först opfundatt Gottland. Om hannom talis vdi Angla först: S. Strelovij Chronica. J dame Tielder marck findess och Noghre Kungs Graffuer.

Ett Korß Utan för Lauer gård i Boge står it Steenkårs huor på haffuer warett boghstaffuer, huilcke ere Nu oläslige, Meniss att hussbonden till Lauer i fordumthid skolle ligga vnder begraffning, huilkett haffuer warett för 500 åhr sidan, der Gottland haffuer warett vnder den Hedniske Vildfarelse, förend Kirkerne ere der opbyggt, som ähr 500 åhr sidan.

Ett Korß för Vesters Gård står och it Steenkårs, meniss att hosbonden der haffuer sig ihielkortt, thå haffuis ihugkommelse att dane monument ähr opreist.

Uthi Boge Vijk strax vid Pilegårds gård ähr funnen för Noghre åhr sedan itt stycke aff itt Skipps ancker huor tillforn haffuer warett Store Seglatz. Och Nu vnderkiennes ähr Enn 7 alnn Vand, der meniss att S. Olufs der igenom haffuer hafft sin Seglatz op till Hejnum, med sitt Skib, huor S. Olufs haffuer Kiöre synis, Dog står Nu mange träer. Den Jern Ring hand haffuer bundett sitt Skib vid ähr fratt för Noghen thid sedan. Detta står att findess i Sandhed, Witner Wi vnder skriffuer med Egne händer. Othum 12 Julij A° 1667.

Samuel Johannis. Christen Lauer
m. m.

Bendemand Lidttmand: Per Bonsbydena

Jakobtielder

Hanss Westergs

~~84~~ 133 ~~85~~ 135

DR ~~77~~ 127

ᛆ: ᛁᚼᚱᛆ ᛁᛏᛆᛆ: ᚴᛁᚱᚴᛁᛆ: ᛘᛆᚴᛆᛆᛚ. ᚷᛆᛘ

ᚦ ᛆᛚᛆ: ᚴᛁᚱᚴᛁᛆ; ᚴᛆᛑᛁᚷ: ᛚᛁᛏᛚᚢ: ᚴᛁᛆᛒᛆ

Thisa twenne bogstaffuer staaer langt

~~78~~ 125

Antiqviteter som findaß uti Broe ner dijste, undan de förnämste äre uti den Gutbilandiske Cronica antecknade äre.

1. Uthi der haffuer warit såsom en helligdom uti denne kiörche, til hwilken aller och en huar haffuer hafft denne tro :/: och andra haffuer :/: at naar de wilde offer, saasom och liberaligen utlofuer, ja och och udgiffuer noget, da äre de kommen :/: som de meente :/: ifraa deras fringdom, aff deras nöd som de waare stadde uti; ja halte och kröplinger, haffuer gaant uit med kiep och krÿcker, men naar de der haffde offrat och tilbadit äre de gangen med helsen och helbrede, sinde och kaster dee fra sigen, ladet deras kiepper och krÿcker bliffuer liggendes der til Amminnelse och mange giffuer andun. til denne kirche

2 Bröd wendt i steen

De der uti Brokirche 3 bröd som aere om wende til steen i Liriks gaard der en qvinde wilde bage om Julemorgen.

3. Er uti Bro sochen en gaard Dus benamd, hwor en fornämme herre skulle haffuer residered i gamle tiden, hwilken dee her haff den möijdighed aff kirchen, at hand icke maatte begynne noget tiraß i kirchen för hand kom. Men fordi hand kom widundes, kunde de höör hannem langt

[illegible]

Vortt een Höfding, Vid Nafn Tielvar, hvor
aff Gården Tielder skulle haffua bekommett
sitt Nafn. Denne Tielvar meniß att haffua
först oppfundett Gottland. Om hannom taliß
widare Uthi förste: S. Strelovij Chronica.
J denne Tielder marck findeß och Noghre Kämpe Graffuer.

ett korß Utan före Lauer gård i Boge står it Steen korß
hvor på hafft Varett bogstaffuer, theillke ere Nu
oläsliga; Meniß att hußbonden till Lauer i
fordumtijd skulle ligga under begraffning, hvilkett
hafft Varett för 500 åhr sedan, der Gottland haff
Varett Under den hedniske Wildfarelse, förrenn de
Kirkeror ere der oppbygtt, som ähr 1500 sedan.

ett korß För Vesters Gård står och it Steen korß, meniß att
hußbonden der haffuer sig ihielslagett, thia [illegible]
ihukommelse att denne monument ähr oppreßt.

Uthi Boge Vijk straxt Vid Filegårds gård ähr funnen
för Noghre åhr sedan itt stycke aff itt Skipß ancker
hvortillforn haffuer Varett Stoor [illegible]. Och Nu
Underkiden ähr [illegible] 1 aln Vand. Der meniß
att S. Olufß der igennom haffuer hafft sin
[illegible] opp till Hejnum med sitt Skib, hvor
S. Olufß haffuer [illegible] syneß. Dog står Nu mange
träer. Den Jern Ring hand hafft bundett sitt
skib Vid ähr bratt för Nogen thid sedan. Detta
så att findeß i Sandhed, Witner Wi under
skraffuer med Egne hender. Othum 12 July. 1667.

Samuel Johannis.
m. m.

Christen Lauer

[illegible] Lidtthmand : Pere [illegible]

Jacob Tielder

Hanß Westergß

Antiqviteter som findeß uti Broe äre dijsse, undan de förnämste äre uti den Guthilandiske Cronica antecknade äre.

1. Skalle der hafwer warit saasom en helligdom i thi denne kirche, til hwilchen alle och en hwar hafwer haft denne tro :/: och andre hafwe :/: at naar de wilde offre, fara och liberaligen ut „lofwe ja med och udgiffue noget, da war de kommen :/: som de mente :/: ifra deres siugdom, aff deres nöd som de waaren stedder uti; ja halte och kröplinger, hafwer gaaet ut med krig och kryckior, men naar de der hafwde offrat och tilbedit war de gangen med helsen och helbrede, sunde och kastet der fra sigen, ladet deres klapper och kryckior bliffue liggendis der til Aminnelse och mange giffuer andre til denne kirche.

2 Bröd wendt i steen

2. Er der uti Brokirche 3 bröd som wore om „wende til steen i Liriks gaard der en qvinde wilde bage om Julemorgen.

3. Er uti Brosochen en gaard Uns benamd, hwor en fornemme herre skalle hafwer residered i gamle tiden, hwilchen der har haft den nijdighed aff presten, at hand ikke maatte begijnne noget tienst i kirchen förr hand kom. Men förraned hand kom middandiß, kunde de här hannem langt

borte, hwar det klingade och ringde paa sten-
gatunne, efftersom skoen under hans häst
waare lösa ringar i hoffwad. Udi samme
gaard haffwer waarit Mÿnteri, hwilket
andra sinnlige och kalldess paa denne dag
Dusmijat.

4. Findess paa Bro heid en stor och förfärdelig sten-
kalm eller stenhob, en ~~ok~~ dan med manniske
händer sammankastat, daar det är skräckeligt
ofwer, om denne en saadan sagn der uti skulle
wistass, waar och so trold och spökeri.

5. ·IR Strax ut for denne stenkalm paa bende sijsen
och klipporna findess uthuggne disse Caracte

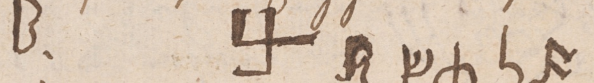

6. Finness uti Bro :/: saasom de saga :/: en kinungs
graff i Kungshänge 26 fammer ~~[illegible]~~ läng,
och halffterdin famn bred; om denne er saaden
sagn. De wille haffa bijggt Bro kirchie paa
samme graff, men der de wille legge fundament
och bijgge, da blef det om natten nederkastat
och bortkast hwad de om dagen opbijgde
Altsaa nödass de til at forlade bijgningen
der, och sette kirchan paa den sted som
den nu staar.

DR ~~79~~ 127

ᚦᛏᛁᛅ : ᛁᚼᚱᛅ ᛁᛏᛅᛅ : ᚴᛁᚱᚴᛁᛅ : ᛘᛅᚴᛅᛅᚢ . ᚼᛅᛁ

ᛘᛅᚦ . ᛅᚼᛁ : ᚴᛁᚱᚴᛁᛅ ; ᚴᛅᚦᛁᚼ ; : ᛚᛁᛏᛚᚢ : ᚴᛁᚱᛒ

Eshsellus, natg. 1000,

Dessa sedna bogstafwer stånn långt
hanna Eskilly innnad att lägger ~~dar~~ [illegible]
der såsom I lang grafstner, [illegible]

~~Fole~~

Denna inskrift är den vid Fole kyrkodörr
upptagen i Run Urkund. No 2012 af Liljegren
efter bättre affskrifter.

Pole

129

ᛒᛆᛆᛒ· ᛏᛁᚷᚢ: ᛉᛆᚢᚦᛚᛁᚴ·
ᛌᛆᚱᛏ·

og ipsa none Marnuor gilla j Konst
Ivana
Lova ved blij jaard ogvard Hvor
jeg
Unel jeg ürtad, Simon j: Strulovnis
Den 3.0 Sept:

7. finnes uti Abÿ marck 2 stene opreist. Hvad de betijder ved mand icke, efftersom der er ingen sagner om.

Uti Veskind findes icke Notabelt, uden de sige, at paa Blesnings marck finnes 2. Kiem"
"pegraffuer

x Paa Veskinde kirchegaard ligger en Steen som et stort fulkommeligt kaars er oc huggen, saa langt som sielffuer Stenen.

At saa er oc saa siges Vidner
Vi underteckende

Elias Herlicius
P. L.

Rasmus Östling. Hans Abÿ.
Kirchewerger.

x ett stenkors

a M.r de Keyserlinck

Remes Jovinus.
P. D. Eiusdem

aſſ. de [illegible]

4.

6.

~Aa

Kongl. Maij:tt till Underdånigst Lydno.

Kort

Berichtt, om the Antiquiteter som finnes uthi Bahlingeboo och Ekeby Sochner. Nembl:n

1. J Bahlingeboo Sochn.

Uthi Hellehaga gårdz Hemängie finnes twänne grafftter en mindre 26 Alnar långh och 10 Aln: bredh; En större 40 Aln: långh och 10 Aln: bredh.

2. J Ekeby Sochn.

Uthi Mångsarttuur gårdz Äng 7 mannaslotter b:dt En grafft aff samma begripenheet.

Uthi Norra Röstadhe gårdz Bergängie, En grafft 19 Aln: långh och 10 Aln: bredh.

Uthi Medebÿ gårdz Åker Skarttorr b:d finnes en Kretzligh grafft à 50 Aln: långh och 12 Aln: bredh.

Alla diße förberörde platzar kalla gemene man, dels Jättegraffuer, dels och Kampegraffuer. men det skiner klarligen, att det haffuer i fordom tijdh, warit En eller flere Familiers, ja tillika uthi Konungars, Kampars eller Andra förnämblige Mens begraffnings platzar, efter några hafft för någon tijdh sedan understådt sig graffua ther uthi efter Skatter, och funnit menniskiobeen stoore och smärre.

Alla haffua och i fordom tijdh warit medh Ringgårdar eller murar aff store stenar omgifftat, som nu ähre neder fallne och liggia till synes. Item Kring och uthi samma murar, medh skiön Hassle skogh och lustige Ek= Apel= Hagsle och Andre bährande träa, så Ordenteligen som wore de arte planterade. Jnnan i Circumferenten medh högt gräs, blomster om mångt läkiörter bewuxne om sommaren för den lustige skugge ~~skulle~~ skull mychta lustige att spatzera.

Noterat Bahlingeboo Prästegårdh d. 16 Julij 1667.

Klines Jovinus
P. [illegible]

Othum orſ
Roge

~~85~~ 139

Vande Vocken

Vdi Vande Vocken findiß en Gaard
som Kaldiß Steenhuße gaard, huor på der
Staar itt Stortt Steenhuß, 3 lofften höyt,
mett 2 hualffte Kellerre Vnder, och sigiß aff
de gamle, at Sören Norby, som da Vor
Regentere på Gůtheland, skulle haffe ladit
daffuer opbygge till itt Proviantz huuß, och der
fra förtt Proviant till sine skibe, som laag
Vestergarenß haffn, som er en fierdings
Veyiß fran samme Steenhuße gaard.

Steen: huus

2

Vdi Kuinilde gaard findiß itt Steenhuuß,
ganske höyt och brett, offuen paa haffuer
der Varitt 3 Jernstange mett fløyer paa,
och sigiß aff de gamle, at paa samme gaard
haffuer boett en Landz dommer, som dette
Huuß mett 12 præster haffuer ladet indtige,
och giortt itt Stortt gieste bud, och Spanderitt

~~86~~ 147

Salutem in [illegible]

Rev: Dne Stephane, Effter hr Biscoppens
e, anlangende
onumenter; Så
schrift der om,
[illegible], som
Cronica refört
i Kirckeskriffter
r offtsliding
d ingen aff
s noget fra
gib, Hvorfore det
på graderne
lære offerslagz
nnes skulder
d for Alteret.
rick om. uthoz
rolign med alt
o 20. Sept.

Nicolaj.

~~89~~ 153

nnar vthi
Kyrkiogor-
å Bat.
wanne stre-
fordom
tijden ännu
lopsgåår,

s på Landz-
umalders
[illegible]

~~86~~ 145

r, Handß Kongelig Majestetz
le monumenter oc antiqviteter
ampt andre notabile ting, ei alleene offentlig at være publiceret
di: begge mine menighedrr, mand end oc; en flittig efftersögning
m samme offuenbemelte ting aff mig bedrdig med Kirkewergene
t være skeed: Hvorpaa ingen dog aff mine tilhörere enten paa
en eet sted eller anden, er blefuen formimmet, som noget, aff
hig forbemelte ting, her paa desse steder. Vedste at skulde kunde
findeß: Vale: Aff Ercfolynge Ann: 1667 12 Maij

Jörgen Christensön F.

Ntt

Dahlingeboo och
Ekebÿ Sochner.

Sande Socken

Udi Sande Socken findis en gaard som kallis Stenhußer gaard, huor paa der staar itt stortt Stenhuß, 3 lofftt høÿtt, mett 2 hualffte kellere Under, och sigis aff de gamle, at Søren Norbÿ, som da Vor Regentere paa Gutheland, skulle ladit haffuer opbÿgge till itt Proviantz huuß, och der fra førtt Proviant till sine Skibe, som laag Vestergarens haffn, som er en fierding Veÿß fran samme Stenhußer gaard.

Sten: huus

2

Udi Bÿnildes gaard findis itt Steenkorß, ganske høÿtt och brett, offuen paa haffuer der Varitt 3 Jernstange mett fløÿe paa, och sigis aff de gamle, at paa samme gaard haffuer boott en Landz dommer, som dette Korß mett 12 præster haffuer ladet indvige, och giortt itt stortt giestebud, och Spanderitt

till sine giester at thjena Rostocker Öll.
Denne bondh sommer haffde 2 Sönner, den
ene het Skiemilde, den andra Eskell;
der hand bler död, bleff gården skifft imellem
disse 2 bröder, effter hvilcke gården haffver
sitt Naffn, den ene Skildiss Skiemilde; den
andra Eskiss. Den der boder på Skie-
milde gaard, afftog disse Herrenstange och
flöjr att Stenkårsbill, der att giorde
han plovbilde, och så witt som han plöjde
jorden mett denn, så bar hun aldrig nå-
gen säd, der offuer bleff han forarmett.
och er ennu paa denne dag så bekastett
mett Skiemilde gaard, at der er ingen
lycke mett bekast att opföd: Men nå
de bast ær opfödde, så döne de.

3

4. Botlwde kaard ock och ell Stan-
kaarss; Men huad sett betijder, Ved
ingen.

4.

Der findiſs 3 Stenar Uthi Manniſckeligh Lickelſe, liggiandiſs imellan Klinte och Sande, hvilcke kalladiſs Diure Mand, Aff darsag, der sigeſs, at der hafwer warit 4 unge Karle, som om Jule Nat hafwer Jagat effter Diurer: Och der dit ringdiſs Jule Ottha till prædicken, er den ene Karell gangen op till Kircken, at höra prædicken, men andre 3 lagde sig på samme Sten at soffwe: Och der prædicken war Ende, ahr hand hangangen till dem igen, och finner dem så at wara omwendt till Stenar, hvilke ennu på denne dag kalladiſs Diure Mand.

Diurmänd

5.

Uthi itt Engie, som kalladiſs Sandegårdenſs Steenkalme er adskillige runde och lange grafwer, aff hvilcke någle ähr opgrafne, och der Uthi er fundet Jern spanger, Meſsing ringer, och tyckt malat glatz, som er brugelt gamle dagar till Kircke finster.

6.

3.

Wid Ribbs gaard findiß adskillige Kempegraffuer.

Mesterbij Socken findiß in Chronicâ Stretovij.

Vestergaren Socken.

1

Wid Vestergarden er en Schantze, som begyndiß hoss den Sönder Siden på Haffuett, och gaar omkring hele Sockenett, och Kirchen ligger inden faare, och meniß at de Lybecker haffue giort denne Schantze, den tijd de Spolierede Gothland och Wißbij.

2

Wid Kirchen findiß en Höij backe, sammenbåren aff Jord och Kampestenn, och sigiß at de gamle haffuer indgraffuet i backen, indtill de haffue fundit en Jeren Dör, och siden intet widere forsögelt.

143

3.

Vden for Vestergarenß Hafn ligger 2
Holmer. Den ene kaldiß Vth holm, hvor
på om Jule och Nÿttaarß tider siuniß ge=
menlig itt liuß eller bluß åt brende
ligesom det war en stor tend lijchte. Den
anden kaldiß Dvälte holm, liden, och
intet brügelig, dog her på woxer Blommen
Ackeleÿer, Aqvilegia.

Hans Jörgensen Oxeno:
pastor i Sande

Anno 1689 Doctor

Anno 1689

Salùtem in nomine Jesu:

Giffues R. D. Præposito venlig tilkiende, Hans Kongelig Majestets naadigste placat, concernerende det gamble monumenter oc antiquiteter sampt andre notabile ting, ei allene offentlig at være publiceeret udi begge mine menigheder, mend end oc, en flittig efftersøgning om samme offuenbemelte ting aff mig bedrifuit med kirkeuergerne at være skeed: Huorpaa ingen dog aff mine tilhørere enten paa den ene sted eller anden, er bleffuen fornummet, som noget, aff slig forberørte ting, her paa disse steder. vidste at skulde kunde findes: Vale: Aff Ersløinge Ann: 1667 12 Maij

Jørgen Christensøn F.

Svar aff Prædelsinge
och Kÿe Sogner
Om
Antiqviteter och Monumenter. etc.

Salutem in Xto

Rev. Dne Stephane, Effter hr Bischoppens
befalning skrifwer jagh eder till, anlangende
om gamble antiqviteter och monumenter; Så
weet jagh intet, som jagh kand skrifwa der om,
effter som Salig Strelow det fornämmeste, som
kand wara notabelt hafwer i sin Cronica infört.
Steenhoper och unge finnes her [illegible] offtfliedig,
men ingen da hafwer at betyde, weet ingen aff
at sige. Een steen kanss icke for och noget fra
Prästegården, men intet kand sigis, hworfore det
ähr opreijst. Uthi wår Kyrkio på graderne
synes på stenarne, lijkasom de wore öfwerslagne
med blod, och der sigis det ein Munck skulle
wara slagit ihiel, som han stod for Altaret.
Meere kand jeg icke wide at skrifwa om. [illegible]
Will her med hafwa Eder Gud troligen med allt
kiert befalet. Ex Kirkehallinghe 20. Septr.
1667.

Erasmus Nicolai.

Kreuchlingerbue

Heide Sogn.

Vdi Kircken findis en liden steen Inden for Vaabenhus döeren Med Rune Boggstaffen saaledis: ᚴᛁᚱᚦᛁᛏ: ᛒᚱ
ᛏ: ᛒᛆᚢᛆᚦᛆᚢ: ᛒᚤᚱᛐ: ᛏᚤᚴᛚ:
ᛐᛚᚼᛆ: ᛚᛚ: ᚤᚱ: ᚼ: ᚿᚤᚢᚢᚤ:
ᛐᛚᚼᚱ: ᛯ: ᚿ: ᛒᚱᛚᛘ: ᛁ: ᚱᛆᛚᚢᛐᛐ:
ᚱᚦᛚ:

Paa Kirkegaarden findis en steen Med Rune Boggstaffuer saaledis
ᛚᛆᛆᛚ: ᚱᛐᛁᛚᛚ: ᚱᚴᛁᛁᚢᛘᚤᚱᛆ: ᚱ
ᚱᛆᛚᛄᚱᚿ: ᚿᛁᛚ: ᚴᚢᛁᛒᚱᚴ:
ᚼᚢ: ᛚᚤᛍᚿᛁᚤᚢᚢᚤᛘ: ᛆᛘᚢᛐᛆᚱ:
ᚢᚤᚱᛚᛆᛁᚱ: ᛐᚴ: ᛒᚱᛚᛘᛆ ᛘᛁᚤᚱ:

Vdi Madenbyes eng findis en stor opreist steen, dog Jngen Boggstaffuer paa

Vdi Höyeledis eng findis en stor Kempe graff i Bredegaarde eng findis Nogle Kempe graffuer

i Koegaarde quiere findis it korsz at sijes at vere opreist till en fester-"
"Mand, som sijes at haffuer dræbt sig i kiell, den gang hand Kristensen at feste

Wette Sogn.

Kiercke Muren hoffst om kiercke dören er Meyitt herligt vdhugitt i steen med Kongelige billeder, saa vell som ffiöer store diuer vdhugitt i kiercke Muren

Vdi Rødtals eng findis en Kempe graff

Udj Örter findiß paa Skou-
ſtaanen udhuggen.

: deeo: ▱ SAΠeAl:
Yelfesor : mates :
ELZ : conmedeie :
ot : t7Z : bibur X
ppS : DIEƲ :

No 2.

Leide

i Hyran om rd
på Reyergården 1 rd

intrt

Relation Om the Antiquiteter som finnas uthi Nähr och Loo Sochner Anno 1667, med Kyrkiogårdar sampt flera the ällsta noga efterransakatt.

Wid Nähr dampen strax wid Siön äre twenne stenar, thera ene giord som en stool, ther the fordom offrande öffwat haffwa, hwilken undertijden ännu finnes skillingar, halföörar, Drekter, Bröllops håår, ull etc. underkastadt.

Wid en gård Alfwar, finnes stenar lagda uthi fyrahörnig skampelun såsom en graaff, hwilket the kalla Kämpegraaff.

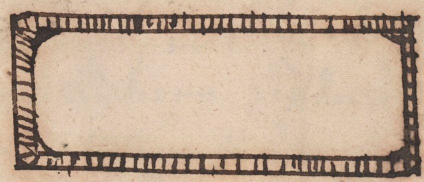

Wid en gård Malder, på en slätt plåß finnes rundelar med stenar lagda och en lijten kulle af jord och stenar mitt uthi.

Wid en gård Kulla på Landswägen finnes sammaledes rundelar med stenar lagda och en lijten backe mi[illegible]

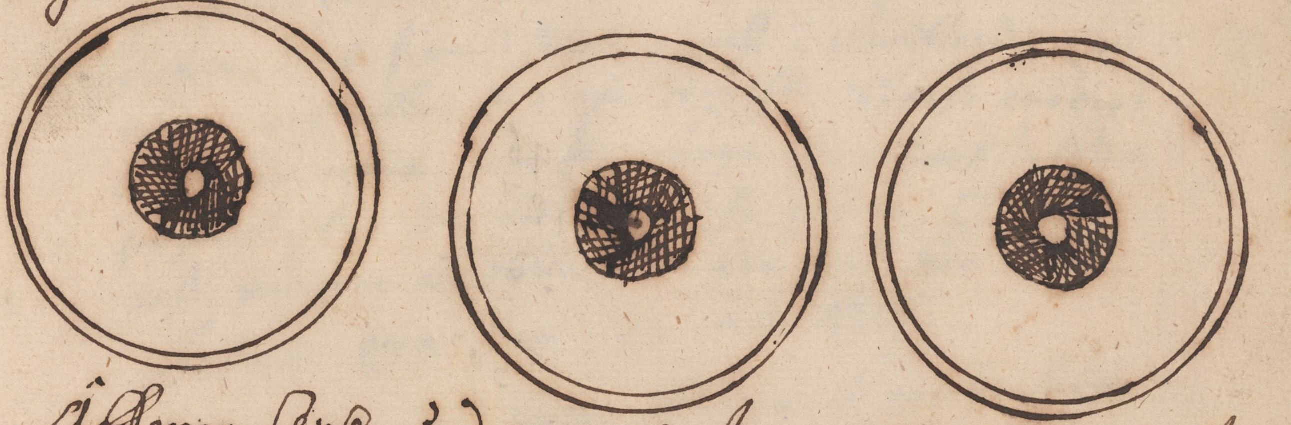

Äffwen slijke rundelar med steen lagda somblige större och somblige mindre finnas hooß Bannor, sampt och hoß Maßarfwa i Loo Sochn.
Om dhesse steenkarmar wett Almogen föga beretta; doch finnes någon som säyer efter sina förfäder, att the fordom hooß bte rundelar haffwa öffwatt Bacchanalia eller fastelags dansande.

Jacob Alfwar.

Lars Bommus.

Holgerus Ca[illegible]

Krechlingebro

Leide

i Kyrkan en ~~rdr~~
på Kyrkgården 1 rdr

intrt

Relation Om de Antiqviteter som finnes vthi Nähr och Loo Sochner Anno 1667, med Kyrkiogårdar sampt flera de Älsta Noga efterransakat.

Wid Nährdampn strax wid Siön äre twenne stenar, den ene giord som en stool, der de fordom offrande öffwat haffwa, hwilken vndertijden ännu finnes skillingar, halförar, dreiter, Bröllopshåår, vll etc. underkastadt.

Wid en gård Alfwarz, finnes stenar lagda vthi fyrahörnig skamplun såsom en graaff, Hwilket de kalla Kämpegraaff.

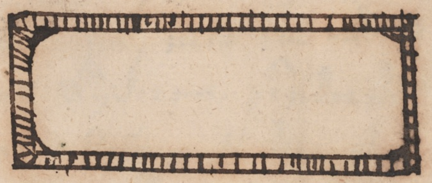

Wid en gård Malders, på en slätt plåss finnes rundelar med stenar lagda och en liten kulle af jord och stenar mitt vthi.

Wid en gård Kulla på Landzwägen finnes sammaledes rundelar med stenar lagda och en liten backe mi[illegible]

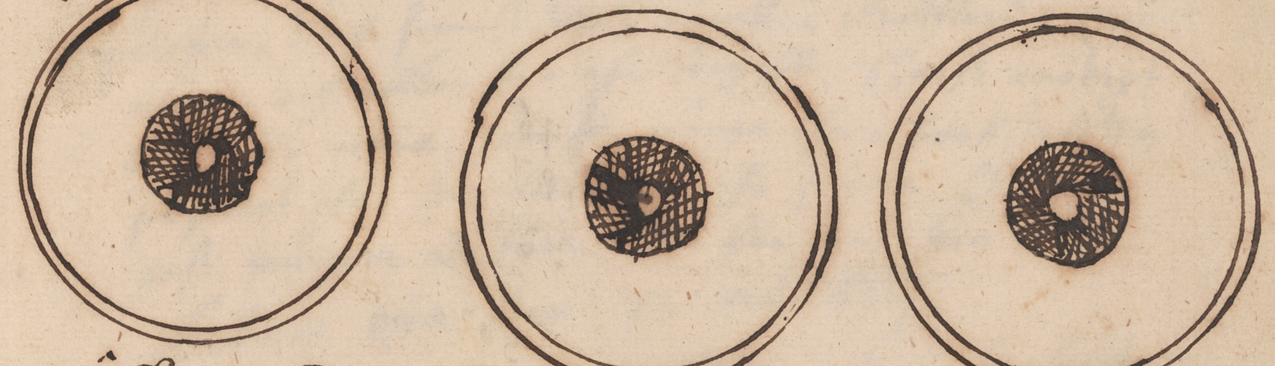

Åffwen slijke rundelar med sten lagda somliga större och somlige mindre finnas hooss Bannor, sampt och hoss Maßarfwa i Loo Sochn.
Om desse stenkarmar wett Almogen föge beretta; doch finnes någon som säger efter sina förfäder, att de fordom hooss b:te rundelar haffwa öffwatt Bacchanalia eller fastelags dansande.

Jacob Alfwarz.　　Lars Bommus.

Holgerus Cas

146
187
333
52
385

Relation om Antiquiteter uthi Öija och Hamra.

I. ett Castell

Står ett rundt Castel wed Öija kyrkio aff steen
upmüratt, men mycket mehr ähr rundwalen och
husa samma nu på en syda, dett andra nedfallitt.
der gamla säga: thet ähr så för oss sagt, j Danske
tyden haffr samma Castell warit brukett till att
der uthi föra godz och ungt folk, som godzit med
bössor emoot fienden förswara skulle.

2. en steen med förnött rijstning

En steen ligger nästan mitt emellan Öija och Ham-
ra kyrkior, på Budings Rum, som sälle synes
några märken haffwa warit rijtade på, men nu endels
bortnötta endeles aff renderna och hyderna söndersött
att ingen någon bookstaff see kan: Rummett der ste-
nen ligger, (: säga der gambla effter sagor :) haffr
warit en offrerplass j fordom tijd, och blifft kallat
Skoge Capell, twifwels uthan haffr här warit skog
på samma stellet, men ingen seer nu, som minnes
någon stubbe på hela rummett, som ähr en fierdings
wegs bredt och längt,

1R

Flera relationer ähr ingen som wart fram föra
j thesse församlingar om monumenter eller Anti-
quiteter, doch finnes wäll något i Gotlands Chrö-
nican, och effter den ähr trijckt, synes onödigt
thet här införa, som för många åhr i bookstaffwen
författat ähr, den till med ähr samma Chrönica
hoss mångom att få, men här finss hon intet.

Actum Öija den 22. oct. 667

Så wara aff en part gamla berät-
tatt witna

Laurentius Bonelius
past. Loci hua.

Johan Jacobsson

1

Ozia

Relation om Antiquiteter uthi Öija och Hamra.

ett Castell

1. Står ett runt Castel wed Öija kyrkio aff steen
uppmurat, men mycket mehr ähr omundwalen och
står samma nu på en sijda, ditt andra nedfallitt
der gamla säga: Thet ähr så för oss sagt, J Bande
tyden hafwa samma Castell warit brukatt till att
der uthi föra godz och ungt folk, som godzet med
bösson emoot fienden förswara skulle.

en steen med förnött ristning

1R

2. En steen ligger nästan mitt emällan Öija och Ham-
ra kyrkior, på Budings Rum, som fällo synes
några märken hafwa warit ristade på, men nu endels
bortnötta endels aff renderna och hyderna söndersött
att ingen någon bookstaff see kan: Rummett der ste-
nen ligger, säga de gamla efter sagor: hafwer
warit en offerplass j fordom tijd, och blifft kallat
Skoge Capell, twifwelss uthan hafwer thå warit skog
på samma stellet, men ingen lefwer nu, som minness
någon stubbe på hela rummett, som ähr en fierdings
wägs bredt och långt.

Flera relationer ähr ingen som wart framföra
J thesse församlingar om monumenter eller Anti-
quiteter, doch finnes wäll någott i Gotlands Chrö-
nican, och effter den ähr trycht, synes onödigt
thet här införa, som för många ähr i bookstaffwen
författat ähr, den till med ähr samma Chrönica
hoss mångom att fåå, men här finss hon intet.

Actum Öija den 22. oct. 667.

Ja wara aff en part gamla berät
tatt witna

I

Laurentius Bonelius
past. Loci pia.. Johan Jacobsson

Copia

Effter Kongl. May:tz Stadga, och påbud, som Uplÿst ähr medh
befallande, att alla i gemen som Wetta af några gambla Mon-
menter, begraftter, och Stenkumblar, skulle sådant till kenna gifwa
Hwar före Wij som boo och Wistaz j denna församblings, Naml.
Haugerar och Hall Sochn, hwad så Witt och Witterligit ähr,
på dett Underdånigste j effter följande till kenna gifwa.

på kyrk gården 147

1. Liggar här på Haugerar kyrkio gården een Likstehn som ähr
Uthuggen med Runar ormar opåå, och om kring med Romma
bokstäfwer Ingraverit, som här för detta ditt förder af een
Rogs som kallas Fårdwerdan, hwar Mal förstta Ting hafwer
sitt nafn, och sages af gamblo, att der hafwer een förnämer
man i samma Rogg:s af een Jhell stungen blifwit, och der Under
begrafwen.

2. Står een kyrkio gård på Hall, j een Rogg: som heter Bäsings
och kallas den Hedniska Kiörkiogård, som sages af gamblo
att de hafwa i gamblo dagar der först wellat byga Halls
kyrkia, men som de om dagen der på begynte bygga, är
dett om Natten bort refwit, och stenarne bort fört af sig
hwilkett han ~~fört~~ hwar Nu Halz Kiörkia staar.

3. Finnes der j Norderst för Halz Kiörkia j een Engs många
gambla grafstäder, som är, som 4 kantig Kistor af steen:
stordan satt, Ungefär een aln lång, och berettes af gamble
att i fordum dagar skulle hafwa op brent der döde lijkamer,
till asko, och samma asko i een Leerkruka i för bem:te steen
grafwer nedsatt, som någonstäd sådanne Krukor funne
äro.

4. Wid Kappelshamn finnes Ekan, som ett Capell
stått hafwer, som j fordom dagar för Påfwens tijdh
är i prädikat, och hafwer Kappelshamnen der af sitt
nafn, som öfwan bem:t ähr. Hwad widare är om den
steen: Klingan eller annat mehra, finnes j Gottlands
Krönika. Dat. Haugerar d. 20 Maij A: 667.

Wår tiensten
Westboo

Zangebar.

Heinom

Udi Kirchebyß i Heinom findis innen
uti S: Olufs Steen huset hans
Seng, wandfad, Stoll och Oxe, en
stolpe i huuset paa huilchen ehr
udgraffwet rundt omkring Löffwer
och Slanger, och midt udi blant Slan-
gerne, som ere sammen wichlede,
skall findis hans Naffn, och det
sigis at wære S: Olufs waaben.
paa samme Stolpe findis och saa
disse efterfølgende bogstaffwer.

✳ᚷᛗᛁᚴ ᛁᚹᚷᚱ

Aff hans Liusestage findis icke mere
än foden, som ehr Smerstreckt och
et stycke aff piben, som ellers sigis
at haffwe wæret 3 stycker.

uti S. Oluffs Haffn, haffuer warit tvende
store Jerninge 1/8 stor omkring
aff hvilcke den ene er borte, den
anden er ſeeth aff nogle faa Men-
nisker, som enu lefwer, ty ſeer de
aff alle Mennisker, tÿ ellers kan
de finde den igien, de som till
foren haffuer ſeet den, naar de
wille lede efter den, der findis
ellers en stor rød Steen uden
for Kotte gate grund; Herom
hvor S. Oluff haffuer bundet
sitt Ankertog och haffuer
ſkaffret en stor wite dybt
i Steenen, som enu findes pa
denne Dag. Her om er mere at le-
se uti den Guthilandiske Cronica
pag 130

inust

Lille Riddere i Heinom ehr inni
en stor gatagrind aff Steen i hwilken
ehr 2 Hulle, et paa hwer side, till Stycher.
denne gaard, hed tillforn Altre i
Heinom, men som bonden hand frelste Kong
Birger under it Hasseltræ i Lärbro
fra finden, blefs derfor slagen till
Riddere som man widere kand
läse i Strelovs Cr: pag 156 och Kaldis
en gaarden Riddare, lidet fra
denne gaard er en stor Steenkalme
aff hwilken de ennu kand se om
sommer Nätter, besynnerlig Högtids
Nätter en stor woog aff den opstige
och undertiden som hele Steenkalmen
stod i lijß Lue.

Lille Rings i Heinom ehr uden for
gatagrinden en stor Steenkalme,

udst
paa Kirchen nogle haffde begynt
at grafsere uden omkring, hvor de
fant it Hoffwet och it Grävärd,
men indt i Steenkalmen kunde de
icke komme, thi Mesteren for dem som
grafserede, sagde, at hand kunde
icke faa macht med den som laa
der, det synes man indt i Steenkal-
men it hulle in som en mürat
bachofnen, det Hoffwet de opgrofs
skulde wäre aff en Munch, hvär,
det saa lenge i en trä bull ehr
nu borte, ehr ellers imellom Ringe
och Wierß i Heinom och paa Wal-
bierg backe, mange Steenkalmer
och grafserer, som ingen weed noget
synderligt at tale om.

nordre
Wed Kirchens Windachse findes
en Kempe graff, och mitt paa den,
som en bygger kund wild, ehr
gandsche hollt och Klinger, naar
man tramper der paa.

Jblant ander gamble antiqvite-
ter som her findis, ehr Heinom
Kirche sammen bunden med
Krep, och ehr nogen paa 150
aars thid wreet, naar det ehr stert.

Johannes Christiani
P. L.

Nähn.

Copia —AA

Hr. Biscopens skriffwelse, och Kongl. M:tz Pla
och påbuds tilfölge hafwer Jeg flijtig randsaget u-
nder Sockner effter Antiquiteter och märckelige mon-
menter, men intet yttermere befundet end det som fin-
des i Stretovii Cronica fol. 33. lin 8. Seqq. item fol. 65.
lin. 9. Seqq. Uden allene en steen, som er lige som it
nyt brödh som er skorren it stycke aff, om hwilken her
sieges, at en Qvinde i gamle dage her till Altaret skal
haffwe baget brödh en Jule morgen, och der som hon stod
ved ys bleff det til steen, som samme steen skal wi-
se denne dag. Intet mere merckeligt som er werd at
i hukommis. Hwarfor Jeg icke heller lengere wil hans
Höyturdighet med nogen ottwärdig skriffwelse uppehol-
men her med hanem med gandske huss under Guds
trofaste beskyttelse troligen haffwer recommenderet.
Kellinge 20 Maij 1667.

C. H. M.

Perofficiosus
Jos. Endiss.
P. T. L. m. m.

Ett stycke bröd
blifvit i steen
U C

Konge Maj:z [illegible] namn og
Danske bookstaffver ähr sedan ther på uthugit:
it stort stycke steen uth från kyrkian, ein graafftt
doch icke öffver 3 foot lång; bönderna mena före
änn

Mäzen

Copia —AA

Hr. Bisckopens skriffuelse, och Kongl. Mtz Pla-
cat påbuds tilfölge haffuer Jeg flittig randsaget Ve-
llinge Sochens effter Antiquiteter och mercklige mon-
menter, men intet ydermere befundet end det som fin-
des J Stretovij Cronica fol. 33. lin 8. Seqq. item fol. 65.
lin. 9. Seqq. Nemblig allene en steen, som er lige som it
nyt brød som er skaaren it stycke aff, om hvilken her
siges, at en Qvinde J gammeldage her till Alteret skal
haffue baget brød en Jule morgen, och der som hun skar
det op bleff det til steen, som samme steen skal vid-
ne denne dag. Jntet mere mercklight som er værd at
i Sochnen. Hvorfor Jeg ick heller lenger vil hans
Höyværdighed med nogen vidtløfftig skriffuelse opphol-
men her med hannem med ganske huus under Guds
trofaste beskyttelse troligen haffuer recommenderet.
Vellinge 20 May 1667.

L. H. M.

Perofficiosus
Jos. Endish
P.T. L. m.m.

Ett stycke brød
vent i steen
UC

Antiquiteters relation aff
Kollinge

Salutem ab ipso sine quo nulla salus;

Kongl: May:ts allernådigste behagh om antiqviteters och monumenters upletande och specificerande; synnerlig nu sedan then 15 Trinitatis tå Högtvördige Biskopens i dess nådh befalning och underrättelse till Presterskapet, från Præp: H. Pet: Gubbe, mig först öffwersändt; Till underdåhigste ödmiukeste fölie; haffwer jag som tillbörande nu största flijt påwänt, så och sedan hafft församblingerne här: Alffted och Hamsöö tillhopa och ther effter hoos bönderna noga inqvirerat! så ehuruwäll mig icke någon synnerlig skriffwärdig antiqvitet up=täkt är; doch ther medh till att undfly olydnadz notam T: R:ior R: D: Sympatriota Stephane Wijkengren wille iagh hwad förspordt är effter præpositi befalning notificera! som fölier:

NB
1R
uti Alfftedz kyrkio, 1 lijt Steen nu någre få gamble bokstaffwer på icke fullkomlig lijka Runa" ey eller Munke" skrifft, Stenen ligger för altaret, för någon tijdh sedan Sahl. Herr Matz Bodez ther under begraffwen hwars namn nu Danska bokstaffwer är sedan ther på uthuggit:

:1 lijtet stycke Norr uth från kyrkian, een graaff doch icke öffwer 8 foot lång; bönderna mena för

åen

kyrkian byggdes haar ther warit kyrkiogårdh
eller och fordom för folkens myckenhet, skullo
wara så utydt begrafnir!
uti Rantzarffwe gård i Alſhed en Steen under
en Skårsten sät halfft ofwan Jord och i Jorden graf-
wen ey några få, 4 eller 5 Runabokstaffwer på
öfwerinnes när han öfwer dyt lagd!

||K

Jtt ängie kommer Gudings gård till ther finnes
en kiämpegraff ey Hasleskogs öffwerstugu xin
till 20 stegs längd; ther menar bönderna
en skall ligga begrafwen som het Halfstar
Stråberger som haar bodt här: Alſhedsokn
Chron: strel: pag: 135: och fabulera the gam=
ble en deel: sägen, at i nästa ängie ther till
hwilket kommer Binge gård till, hwarest och
hiort som en kiämpegraff, skall wara samma
Haltfvar Stråberg lille spatzerenärja, widlagd
ändoch grafften haar intet mera än 10 foot breed
och 30 foota längd!
uti Rantsarffwe äger en kiämpegraff
en uti östra Stabbgiärde!

Hemsjö kyrkia

J Choret stå thesse Runa bookstäffwer ᚠᚢᚦᚼᛁᚱᛘ efter
20 gånger på wägh skreffne och medh sådan punct ✳
distingverade:

ute på kyrkiegården finnes een gammal Steen medh
|R Runabokstäffwer på kommer Oxarffte gårdh till
Bokstäfferna ähro wäll många men störste deelen
bårtslötte så att the beskwårligen aff Copieras kunna
Då ligger och een Steen öffwer Tingdarffte gårdh
graffstädh medh gambla bookstäffwer på!

Vorhe
uti itt enge som kommer Oxarffte gård till ähro
twå kämpegraffwer 20 foot långh hwar hwar thera:
När jag frågar them om the intet weeta något synner=
ligit till referera om thesse graffwer, weeta the in=
tet mer än the så Conjecturera thet skulle wara
kämpegraffwer!
Sigiller gambla och mynter sorter etc finnes: thesse sokner
inga!
~~Thetta wille K: D: S: på mina wägnar: ther beskaff~~
gjordes och efterspordes wids högl:de Episcopi ankompst till
alffsheredh byn i skane; för öfrigt sin kiärlige hustro och lilla lijff=
erffwinge medh min tienst Salutera, wist sig själffwen ther jag
18 Trinit: medh alt kiärtsaffende under then Högstes Hägn som troligst
667: recommenderar; och mot sådan sampt annor ganz willige
benägenhet städz förbliffwer ijon tienstwilligst landz=
=mann i döden

Joann Hanätig
i alffsheredh.

Thetta offtan~~skrefne~~ talde haffwe wij underskrefne hördt och
deet sielffwe refererat therföre och effter befalning thet
samma med wåre bomärkie och namper satte!

Kyrkewärjare i

Alffwesoken
Päder Kruse
Nils Jespersson
Frode [illegible]

Hemsösoken
Peder Oxarsson
Peder Azarsson III

Then
Ährewördige och wällärde
Herr
Stephano Wÿkengreen
wällbeställt Guarnisons
Predikant på Wÿsborgz
slått minom tillförlå:
teligh Gynnare thetta
Aº
Wÿsby tienstlig:

Hultegård: Hemsö och Hemsö:ling, ther är intet mere fun:nit än thet som Chron: Strelovij pag. 107: 108. förmäler.
Alffheedz kyrkia byggd
Aº 1086: Chron: Strel: p: 140
Hemsö kyrkia Aº 1210:
Chron: Stre

Alfwe.

I Helwigh Sochn.

På S. Olufz holm en Kyrckia nu aldeles förfallin, och allenast något igen af murarne.

I Gan Sochn som nu til Lärbro Sochn lagder är.

Gans Kyrckia, den murarne stå än uprätta, och något utaf hwalfwet.

Hr Mch [illegible]

Cochran.

773/1 -24

Thetta offtan~~skrefne~~ talde haffue wij underskrefne hördt och deth sielffue refererat, therföre och effter befalning thet samma ug wåre bomärkie och nampn samma!

Kyrkewärjare i

Alsheda sokn
Päder Krusse
Nils Göransson
Frede [illegible]

Hemsiö sokn
Peder Oxensson
Peder Azensson

1210: Chron: Strel: p. 140
Chron: Strelov:
Stephano

[illegible] Soghan.

773-24 / 1

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

RANSAKN.
OM
ANTIQVITET.
1667-84

3'

ÖSTER- OCH
WESTERGÖTLAND
GOTLAND

F.L. 9:3